

කාල් මාක්ස්

ග්‍රේඩරික් එංගල්ස්

කොමියුනිස්ට් පක්ෂයේ ප්‍රකාශනය

1848

පටුන

1872 ජර්මන් සංස්කරණයට ලියූ සංඥාපනය	<u>03</u>
දෙවැනි රුසියන් සංස්කරණයට ලියන ලද සංඥාපනය	<u>04</u>
1883 ජර්මන් සංස්කරණයට ලියූ සංඥාපනය	<u>05</u>
1888 ඉංග්‍රීසි සංස්කරණයට ලියූ සංඥාපනය	<u>05</u>
1890 ජර්මන් සංස්කරණයට ලියූ සංඥාපනය	<u>08</u>
1892 පෝලන්ත සංස්කරණයට ලියූ සංඥාපනය	<u>11</u>
1893 ඉතාලි සංස්කරණයට ලියන ලද සංඥාපනය	<u>12</u>
කොමියුනිස්ට් පක්ෂයේ ප්‍රකාශනය	<u>14</u>
I ධනපතියෝ සහ නිර්ධනියෝ	<u>15</u>
II නිර්ධනියෝ සහ කොමියුනිස්ට්වාදියෝ	<u>22</u>
III සමාජවාදී සහ කොමියුනිස්ට්වාදී සාහිත්‍ය	<u>28</u>
1. ප්‍රතිගාමී සමාජවාදය	<u>28</u>
(අ) රුද්‍ර සමාජවාදය	<u>28</u>
(ආ) සුළු ධනපති සමාජවාදය	<u>29</u>
(ඇ) ජර්මන් හෙවත් සැබෑ සමාජවාදය	<u>30</u>
2. ගනානුගතික හෙවත් ධනපති සමාජවාදය	<u>31</u>
3. විවේචක - මනෝරාජික සමාජවාදය සහ කොමියුනිස්ට්වාදය	<u>32</u>
IV විවිධ රටවල විරුද්ධ පක්ෂ සම්බන්ධව කොමියුනිස්ට්වාදීන්ගේ ස්ථාවරය	<u>34</u>

1872 ජර්මන් සංස්කරණයට ලියූ සංඥාපනය

කම්කරුවන්ගේ ජාත්‍යන්තර සංගමයක් වූ එකල පැවති තත්ත්වයන් යටතේ, සත්තකින්ම රහස් සංවිධානයක් හැටියට පමණක් ක්‍රියා කළ හැකි වූ කොමියුනිස්ට් සංගමය විසින් 1847 නොවැම්බර් මාසයේ ලන්ඩන් නුවර පවත්වන ලද සිය සම්මේලන වාරයේදී, මුද්‍රණය කොට ප්‍රසිද්ධ කිරීම සඳහා විස්තර සහිත පක්ෂයේ න්‍යායික සහ ව්‍යවහාරික වැඩ පිලිවෙලක් ලියා සකස් කරන ලෙස පහත අන්සන් කරන දෙදෙනාට පවරන ලදී. පහත සටහන් 'ප්‍රකාශනය' බිහිවූයේ එසේය. මෙම ප්‍රකාශනයේ මුල් පිටපත මුද්‍රණය කිරීම සඳහා පෙබ්‍රවාරි විප්ලවයට¹ සති කීපයකට පෙර ලන්ඩනයට යවන ලදී. මෙය පළමුවෙන්ම මුද්‍රණය කළේ ජර්මන් බසිනි. ජර්මනියේත්, බ්‍රිතාන්‍යයේත්, ඇමෙරිකාවේත් එය යටත් පිරිසෙයින් දෙළොස් වාරයක් පමණ ජර්මන් භාෂාවෙන් යළි යළිත් මුද්‍රණය කොට ප්‍රසිද්ධ කරණි. හෙලන් මැක්පාලින් මෙනවිය විසින් පරිවර්තනය කරන ලද මෙම ප්‍රකාශනය 1850 දී ලන්ඩනයේ *Red Republican* සඟරාවේ පළමුවරට ඉංග්‍රීසි බසින් ප්‍රසිද්ධ විණි. එහි විවිධ පරිවර්තන තුනකට නොඅඩු සංඛ්‍යාවක් 1871 දී ඇමෙරිකාවේ පළවිය. 1848 ජුනි කැරැල්ලට² ස්වල්ප දවසකට පෙර එහි අනුවාදයක් ප්‍රංශ බසින් පැරිසියෙහි ප්‍රථම වරට පළවිය. මෑතකදී *Le Socialiste* නැමැති නිව්යෝර්ක් සඟරාවේ එය ප්‍රංශ බසින් පළවිය. නව පරිවර්තනයක් දැන් පිළියෙළ වෙමින් පවතී. මෙම 'ප්‍රකාශනය' ජර්මන් බසින් ප්‍රථම වරට පළ කිරීමෙන් ටික කලකට ඉක්බිතිව, එය පෝලන්ත බසින්ද ලන්ඩන් නුවරදී පළ විය. එක්දහස් අටසිය හැට ගණන් වලදී එහි අනුවාදයක් රුසියන් බසින් පිහිටා නුවර පළ කරන ලදී. මෙම 'ප්‍රකාශනය' ප්‍රථමයෙන් පළවී වැඩිකල් යන්නට පෙර එය ඩෙන්මාක් බසින්ද පරිවර්තනය විය.

ඉකුත් වසර විසිපහ තුළදී තත්ත්වයන් කෙතරම් වෙනස් වුණද, මෙම 'ප්‍රකාශනය' මගින් වර්ධනය කර ඇති පොදු මූලධර්ම සමස්තයක් ලෙස ගත් විට, ඒවා අන් හැම කලකදී මෙන්ම අදත් සම්පූර්ණයෙන්ම නිරවද්‍ය වේ. එක් හෝ තවත් තැනෙක යම් යම් කරුණු නිවැරදි කිරීමකට භාජනය කළ හැකිය. මෙම 'ප්‍රකාශනයෙන්' සටහන් වෙන පරිදි, මේ මූලධර්ම ව්‍යවහාරික ලෙස ක්‍රියාවට යෙදවීම, ඒ ඒ අවස්ථාවල පවතින ඓතිහාසික තත්ත්වයන් මත සෑම කල්හිමත්, සෑම තන්හිදීත් රැඳී ඇත්තේය. එබැවින් දෙවන කොටසේ අගට යෝජනා කැරැ තිබෙන විප්ලවීය පියවරයන් අරභයා විශේෂ අවධාරණයක් කර නැත. ඒ කොටස අද ලියන්නේ නම්, නොයෙක් ලෙස එයට වඩා වෙනස්ව එය ලියැවෙනු ඇත. ඉකුත් වසර විසිපහ තුළදී මහා පරිමාණ කම්මාන්තයේ ඉමහත් වර්ධනය නිසාත්, එයට සරිලන සේ කම්කරු පංතියේ පක්ෂ සංවිධානය දියුණු වී තිබෙන නිසාත්, පළමුකොට පෙබ්‍රවාරි විප්ලවයේදී ද, ඉන් ඉක්බිතිව, පුරා දෙමසක් තිස්සේ නිර්ධන පංතිය ප්‍රථම වරට දේශපාලන බලය සිය 'තට ගෙන සිටී, පැරිස් කොමියුනියෙහිදී³ ඊටත් වඩා වැඩියෙන්ද ලබන ලද ව්‍යවහාරික අත්දැකීම් නිසාත් මේ වැඩ පිලිවෙලෙහි සමහර තැන් යල්පැන ගොස් ඇත්තේය. 'කම්කරු පංතියට කලින් සාද පිළියෙළ කොට තිබූ රාජ්‍ය යන්ත්‍රය එලෙසින්ම සිය අතට ගෙන එය සිය අරමුණු සඳහා පාවිච්චියට ගත නොහැකි' බව පැරිස් කොමියුනියෙහි විසින් විශේෂයෙන්ම ඔප්පු කරන ලදී ('ප්‍රංශයේ රටවැසි යුද්ධය; ජාත්‍යන්තර කම්කරු සහෝදරත්වයේ ප්‍රධාන මණ්ඩලයේ ආමන්ත්‍රණය,' ජර්මන් මුද්‍රණය, 19 වැනි පිටුව බලන්න - මෙහි මෙම සංකල්පය වඩාත් පූර්ණ ලෙස දියුණු කර ඇත). තවද, සමාජවාදී සාහිත්‍යයේ වත්මන් කාලය අරභයා කෙරෙන විවේචනය අසම්පූර්ණ බව ස්වයං ප්‍රත්‍යක්ෂ කරගෙනි. මන්දයත්, එම විවේචනය 1847 දක්වා පමණක් බලපාන බැවිනි. එමෙන්ම කොමියුනිස්ට්වාදීන් විවිධ විරුද්ධ පක්ෂ කෙරෙහි දක්වන ආකල්පය පිළිබඳ සටහන් (IV කොටස) ප්‍රතිපත්ති මූලක වශයෙන් අදත් නිරවද්‍ය වුවද, ව්‍යවහාරික වශයෙන් යල්පැන ඇත. මන්දයත්, දේශපාලන තත්ත්වය භාත්පසින්ම වෙනස් වී තිබෙන බැවිනි, එමෙන්ම එහි සඳහන් කොට තිබෙන දේශපාලන පක්ෂවලින් බහුතරය ඓතිහාසික සංවර්ධනය විසින් පොළොව තලයෙන් අතුගා දමා ඇති බැවිනි.

එසේවුවද, 'ප්‍රකාශනය' ඓතිහාසික ලියවිල්ලක් බවට පත්වී ඇති නිසා එය වෙනස් කිරීමට කිසිදු අයිතියක් අපට තවදුරටත් නොමැත. 1847 සිට වත්මන් කාලය දක්වා වූ පරතරය සම්පූර්ණ කරන හැඳින්වීමක් ඇතුළු කිරීමට සමහර විට ඉඩකඩ ලැබෙනු ඇත. මේ මුද්‍රණය අපට කෙතරම් බලාපොරොත්තු නොවූ එකක් වී දුයත්, එබන්දක් ලිවීමට අපට කාලයක් නොතිබිණි.

කාල් මාක්ස්, ෆ්‍රෙඩ්රික් එංගල්ස්

1872 ජුනි 24, ලන්ඩන්

*'Das Kommunistische Manifest.
Neue Ausgabe mit einem Vorwort
der Verfasser'. Leipzig, 1872*
නැමැති පොත් පිංචක් ලෙස
මුද්‍රණය කරණි.

දෙවැනි රුසියන් සංස්කරණයට ලියන ලද සංඥාපනය

බකුනින් විසින් පරිවර්තනය කරන ලද 'කොමියුනිස්ට් පක්ෂයේ ප්‍රකාශනයේ' රුසියන් සංස්කරණය අටසිය හැට ගණන්වල මුල් භාගයේදී⁴, 'කෝලකොල්'⁵ මුද්‍රණාලය මගින් ප්‍රසිද්ධ කරැණි. එකල බටහිර ලෝකයට එම 'ප්‍රකාශනය' පෙනුණේ කුතුහලය අවුස්සන සුලු සාහිත්‍යය කෘතියක් වශයෙන් පමණකි. අද එවැනි ස්ථාවරයක් කොහෙන්ම ඇති විය නොහැකිය.

එකල (1847 දෙසැම්බර්) නිර්ධන පංතික ව්‍යාපාරය පැතිර තුබුණේ කෙතරම් සීමා සහිත ක්ෂේත්‍ර තුළදැයි යන්න, 'ප්‍රකාශනයේ' අවසාන කොටසින්, එනම් 'විවිධ රටවල විරුද්ධ පක්ෂ අරභයා වූ කොමියුනිස්ට්වාදීන්ගේ ස්ථාවරය' පිළිබඳ කොටසින් ඉතා පැහැදිලි ලෙස පෙන්වා දෙයි. නියත ලෙසම මෙහි සටහන් කර නැත්තේද රුසියාව සහ ඇමෙරිකා එක්සත් ජනපදය ගැනයි. එවකට රුසියාව මුළු මහත් යුරෝපීය ප්‍රතිගාමීත්වයේ අවසාන මහා සංවිතය ලෙස පැවතුනා වූද, යුරෝපයේ අතිරික්ත නිර්ධන පංතික බලවේගයන් සංක්‍රමණය මගින් එක්සත් ජනපදයට උකහා ගන්නා වූද කාලයක් විය. මේ රටවල් දෙකම යුරෝපයට අමු ද්‍රව්‍ය සැපයූ අතර ඒ සමගම යුරෝපයේ කාර්මික නිෂ්පාදිතයන් අලෙවි කිරීම සඳහා වූ වෙළඳ පොළවල්ද විය. එම නිසා මේ දෙරටම එක් හෝ තවත් විධියකින් එවකට පැවති යුරෝපීය සමාජ අනුපිලිවෙල ඔසවාගෙන සිටි කුළුණු බවට පත් වී තිබිණි.

අද කෙතරම් වෙනසක් ඇති වී තිබේද! නියත ලෙසම යුරෝපීයයන්ගේ සංක්‍රමණය නිසා උතුරු ඇමෙරිකාවේ යෝධමය කෘෂිකාර්මික නිෂ්පාදනයක් සඳහා ඉඩකඩ ඇති විය. මේ නිෂ්පාදනයේ තරඟය යුරෝපයේ සහ කුඩා වූ ඉඩම් අයිතියේ පදනම් දෙදරැම් කවයි. මේ හැර බටහිර යුරෝපයේ විශේෂයෙන්ම එංගලන්තයේ මෙතෙක් කල් පැවති, කාර්මික ඒකාධිකාරය නොබෝ කලකින් බිඳ දැමීමට සමත් වන තරම් ශක්තියකින් හා පරිමාණයකින් යුතුව, ස්වකීය දැවැන්ත කාර්මික සම්පත් සුරාගැනීමට එක්සත් ජනපදයට එය හැකියාවක් ලබා දුන්නේය. මේ හේතූන් දෙක ඇමෙරිකාව මත විප්ලවවාදී ලෙස බලපායි. එහි මුළු මහත් දේශපාලනමය ක්‍රමයේ පදනම වන ගොවීන්ගේ කුඩා හා මධ්‍යම ප්‍රමාණයේ ඉඩම් අයිතිය, යෝධ ගොවිපළවල තරඟය ඉදිරියෙහි පියවරෙන් පියවර පරාජය වෙමින් පවතී. ඒ සමගම, කාර්මික ප්‍රදේශවල නිර්ධන පංතික බහු ජනකායක් සහ අත්‍යධික ප්‍රාග්ධන සංකේන්ද්‍රණයක්ද ප්‍රථම වරට වර්ධනය වෙමින් පවතී.

දැන් අපි රුසියාව වෙතට එමු! 1848-1849 විප්ලවීය සමයේදී යුරෝපයේ රාජ කුමාරයින්ට පමණක් නොව, යුරෝපයේ ධනපති පංතියටද, එවකට අවදිවීමට පටන්ගෙන සිටි නිර්ධන පංතියෙන් ගැළවීමේ එකම මාර්ගය සැලසී තුබුණේ රුසියානු මැදහත් වීමෙන් පමණකි. යුරෝපීය ප්‍රතිගාමීත්වයේ නායකයා ලෙස සාර් රජු ප්‍රකාශයට පත් කරන ලදී. අද සාර් රජු ගාත්වින නගරයේ විප්ලවයෙහි යුද සිරකරුවකු බවට පත් වී සිටී⁶. රුසියාව යුරෝපීය විප්ලවීය ව්‍යාපාරයෙහි පුරෝගාමී බල ඇණිය බවට පත් වී සිටී.

නූතන ධනවාදී දේපළ අයිතියෙහි නොවැළැක්විය හැකි සහ ළං වෙමින් පවතින විනාශය ප්‍රකාශයට පත් කිරීම 'කොමියුනිස්ට් ප්‍රකාශනයෙහි' අරමුණ විය. එහෙත් රුසියාවේ සිසුයෙන් වර්ධනය වන ධනේශ්වර කොල්ලයටත්, දියුණු වීමට පටන් ගෙන ඇති ධනවාදී ඉඩම් දේපොළ අයිතියටත් මුහුණට මුහුණ ලා ඉඩම්වලින් හරි අඩකටත් වැඩිය ගොවීන්ගේ පොදු අයිතියට යටත් වී ඇති බැව් අපි දැකීමු. දැන් පැන නැගී තිබෙන ප්‍රශ්නය මෙයයි: බොහෝ සෙයින් විනාශයට පත්වී ඇති නමුදු ඉඩම් අයිතිය පිළිබඳ ආදි කල්පිත පොදු ක්‍රමයක් වන රුසියානු *obshchina** ව ඊට වඩා උසස් ක්‍රමයක් වන කොමියුනිස්ට්වාදී පොදු ක්‍රමයක් දක්වා සෘජු ලෙසම පරිවර්තනය විය හැකිද? නැතහොත් අතින් අතට, බටහිර ඓතිහාසික සංවර්ධනයෙහි සිදු වූ පරිදි, විසුරුවා හැරීමේ ක්‍රියාදාමයක් තුළින් ප්‍රථමයෙන් එය ගමන් කළ යුතුද?

**Obshchina* - ගම්බඳ ප්‍රජා සමූහය - සංස්කාරක

අද මේ ප්‍රශ්නයට දිය හැකි එකම පිළිතුර මෙසේය: එකකින් අනික සම්පූර්ණ වන ලෙස රුසියන් විප්ලවය බටහිර නිර්ධන පංති විප්ලවයකට පූර්ව නිමිත්ත වන්නේ නම්, ඉඩම් පිළිබඳ අද්‍යතන රුසියානු පොදු අයිතිය, කොමියුනිස්ට්වාදී වර්ධනයක ආරම්භක මොහොත වනු ඇත.

කාල් මාක්ස්, ෆ්‍රෙඩ්රික් එංගල්ස්

1882 ජනවාරි 21 ද, ලන්ඩන්

1882 දී පිහිටාහි පළ කරන ලද කාල් මාක්ස්ගේ සහ ෆ්‍රෙඩ්රික් එංගල්ස්ගේ 'කොමියුනිස්ට් පක්ෂයේ ප්‍රකාශනයේ' මුද්‍රණය විය.

1883 ජර්මන් සංස්කරණයට ලියූ සංඥාපනය

මේ සංස්කරණයේ සංඥාපනයට මට නතිවම අත්සන් කිරීමට සිදුවීම දෙමිනසට හේතුවකි. අන් කිසිවකුට වඩා යුරෝපයේ හා ඇමෙරිකාවේ මුළු මහත් කම්කරු පන්තිය ණය ගැන වි තිබෙන පුද්ගලයා වන මාක්ස් හයිගේට් සුසාන භූමියේ සඳහාම සැතපෙයි. ඔහුගේ සොහොන මත දැනටමත් ළා තණ පත් වැවී ඇත. ඔහුගේ අනාවයෙන් ඉක්බිතිව, 'ප්‍රකාශනය' පුනර්ක්ෂණයට භාජනය කිරීම හෝ අතිරේකයක් එකතු කිරීම හෝ කොහෙන්ම සිතිය නොහැකිය. පහත සටහන් කරුණු යළිත් වරක් ඉතා පැහැදිලි ලෙස ප්‍රකාශ කිරීම ඉතා අවශ්‍ය බව මා අදහස් කරන්නේ එබැවිනි.

'ප්‍රකාශනයේ' මුල සිට අග දක්වා දිවෙන වින්තනය - එනම් ආර්ථික නිෂ්පාදනයන්, අනිවාර්යයෙන්ම ඉන් පැන නගින නැම චේතනාසික යුගයකම සමාජ සැලැස්මන්, එම යුගයේ දේශපාලනමය සහ බුද්ධිමය ඉතිහාසයේ පදනම වන්නේ යැයිද, (ඉඩම් පිළිබඳ ආදිකල්පිත පොදු අයිතිය දිරාපත් වූ කාලයේ සිටම) මුළු මහත් ඉතිහාසයම පංති අරගල පිළිබඳව සුරාකනු ලබන්නන් සහ සුරාකන්නන් අතර අරගලයක් අරභයා සමාජ සංවර්ධනයේ විවිධ අවධිවල, පැරිමට භාජනය වන සහ පාගන පංතීන් අතර අරගලයක් පිළිබඳ ඉතිහාසයක් යැයිද, එනමුදු මුළු මහත් සමාජය සුරාකෑමෙන්, පීඩනයෙන් සහ පංති අරගලවලින් සඳහාම මුදවා ලන්නේ නැතිනම්, සුරාකෑමට භාජනය වී සිටින සහ පීඩිත පන්තියට (නිර්ධන පන්තියට), එම පන්තිය සුරා කන සහ පාගන පන්තියෙන් (ධනපති පන්තියෙන්) විමුක්තිය ලැබීමට නවදුරටත් නොහැකි අවධියකට මේ අරගලය එළඹ තිබේ යැයිද යන්න - සම්පූර්ණයෙන්මත්, විශේෂයෙන්මත් මාක්ස්ගේ වින්තනයකි.*

* ඉංග්‍රීසි සංස්කරණයේ සංඥාපනයෙහි මම මෙසේ ලියුවෙමි: "මගේ අදහස අනුව ඩාවින්ගේ න්‍යායය⁷ ජෛව විද්‍යාවට ඉටු කළ සේවයම ඉතිහාසයට ඉටු කිරීමට නියමිත මේ ප්‍රස්තුතය කරා අප දෙදෙනාම 1845 පෙර වසර කීපයක් තිස්සේ සමීප වෙමින් සිටියෙමු. ස්වාධීනව එය වෙත කෙතරම් සමීප වීමට මා සමත් වීද යන්න 'එංගලන්තයේ කම්කරු පන්තියේ තත්ත්වය' නැමැති මගේ කෘතියෙන් පෙන්නුම් කෙරේ. එහෙත් 1845 වසරේ සමයේදී බුසල්ස් නුවරදී මාක්ස් මට යළිත් හමුවූ විට, ඔහු විසින් එය සම්පූර්ණයෙන්ම සකස් කොට තිබිණි. මා මෙහිදී ප්‍රකාශ කළ තරම් මැ සුපැහැදිලි ලෙස එය ඔහු මා ඉදිරියේ තැබීය" (1890 ජර්මන් සංස්කරණයට එංගලන්ත ලියූ සටහන.)

දැනටමත් කීප වාරයක් මව්විසින් මෙය ප්‍රකාශ කොට ඇති නමුදු, දැන් මෙය නියත ලෙසම 'ප්‍රකාශනය' ඉදිරියෙහි සටහන් කිරීම අවශ්‍ය වී ඇත.

ප්‍රෙඩ්රික් එංගල්ස්

1883 ජූනි 28, ලන්ඩන්

'Das Kommunistische Manifest',
Höttingen-Zürich, 1883 හි පළ විය.

1888 ඉංග්‍රීසි සංස්කරණයට ලියූ සංඥාපනය

ප්‍රථමයෙන්ම විශේෂයෙන්ම ජර්මානු වූද, ඉක්බිතිව ජාත්‍යන්තර වූද, 1848 ට පෙර යුරෝපයේ පැවැති දේශපාලන තත්ත්වයන් යටතේ නොවැළැක්විය හැකි ලෙසම රහස් සමාජයක් වූද, වැඩකරන ජනතාවගේ සංවිධානයක් වූ, කොමියුනිස්ට් සංගමයේ වැඩ පිළිවෙළ වශයෙන් මෙම 'ප්‍රකාශනය' ප්‍රසිද්ධ කරන ලදී. 1847 නොවැම්බර් මාසයේදී ලන්ඩනයේදී පවත්වන ලද මෙම සංගමයේ සමුළුවකදී, මුද්‍රණය කොට පළ කිරීම සඳහා පක්ෂයේ සම්පූර්ණ න්‍යායික සහ ව්‍යවහාරික වැඩ පිළිවෙළක් සකස් කරන ලෙස මාක්ස්ට හා එංගල්ස්ට බලය පැවරිණි. එම කෘතිය 1848 ජනවාරි මාසයේදී සම්පූර්ණ කරන ලදී. පෙබ්‍රවාරි 24 ද, පටන්ගත් ප්‍රංශ විප්ලවයට⁸ සති කීපයකට කලින්, ජර්මන් බසින් ලියන ලද එම මුල් පිටපත මුද්‍රණය පිණිස ලන්ඩනයට යවන ලදී. 1848 ජූනි කැරැල්ලට සති කීපයකට පෙර පැරිසියේ ප්‍රංශ අනුවාදය පළ විය. ප්‍රථම ඉංග්‍රීසි අනුවාදය හෙලන් මැක්පාලින් මෙනවිය විසින් කරන ලදීන්, ලන්ඩන්හි පෝර් ජූලියන් හාර්නේගේ *Red Republican* සඟරාවේ 1850 දී පළ විය. මෙහි මුද්‍රණයන් ඩෙන්මාක් බසින්ද, පෝලන්ත බසින්ද පළ විය.

නිර්ධන පන්තිය සහ ධනපති පන්තිය අතර හටගත් ප්‍රථම මහා සංග්‍රාමය වූ, 1848 ජූනි පැරිස් කැරැල්ල පරාජයවීම නිසා, යුරෝපීය කම්කරු පංති දේශපාලනමය සහ සමාජමය අභිලාෂයන් නැවත වරක් ටික කලකට පසුතලයට ඇද වැටිණි. එතැන් සිට ආධිපත්‍යය සඳහා වූ අරගලය, පෙබ්‍රවාරි විප්ලවයට පෙර පැවති පරිදි, නැවත දේපොළ හිමි පන්තියේ විවිධ කොටස්වලට පමණක් සීමා විය. කම්කරු පන්තියට සිය දේශපාලනමය

ස්වාධීනත්වය සඳහා සටන් කිරීමට සිදුවූ අතර ධනපති පංතියේ රැකියා කොටස තුළ අන්තවාදී තත්වයක් ගැනීමට සිදුවිය. සෑම ස්වාධීන නිර්ධන පංතික ව්‍යාපාරයක්ම තවදුරටත් ජීවමය බවක් දැක්වූ සෑම තැනම අනුකම්පා විරහිත ලෙස පාගනු ලැබීය. එවකට ක්‍රියාත්මකවී තිබූ පිහිටුවා තිබුණු කොමියුනිස්ට් සංගමයේ මධ්‍යම මණ්ඩලය ලුනුබැඳ ගිය ප්රේසියන් පොලිසිය එය අල්ලා ගත්තේය. එහි සාමාජිකයින් සිරභාරයට ගෙන, දහඅට මසක් නිස්සේ සිරභාරයේ තබා ගෙන සිට, 1852 ඔක්තෝබර් මාසයේදී අධිකරණය ඉදිරියට පමුණුවන ලදී. මේ සුප්‍රසිද්ධ ‘කොමියුනිස්ට් ක්‍රියාත්මකවී තිබූ විභාගය’ ඔක්තෝබර් 4 ද, සිට නොවැම්බර් 12 ද දක්වා පැවතිණි. විත්තිකරුවන්ගෙන් හත් දෙනෙක් වසර තුනේ සිට හය දක්වා කාලයකට බලකොටුවක් තුළ සිර අඩස්සියේ තැබීමට අධිකරණය නියම කළේය. හඬ තිත්දවට ඉක්බිතිව, ඉතිරි වූ සාමාජිකයින් විසින් ක්ෂණිකව සංගමය විසුරුවා හරින ලදී. ‘ප්‍රකාශනය’ එතැන් සිට මතක නැති වීමේ ඉරණමට පාත්‍රවූවාක් මෙන් පෙනිණි.

පාලක පංතීන්ට නව ප්‍රභාසයක් ගැසීමට තරම් සෑහෙන ශක්තියක් යුරෝපීය කම්කරු පංතිය යළි ලබාගැනීමෙන් ඉක්බිතිව, කම්කරුවන්ගේ ජාත්‍යන්තර සංගමය බිහිවිය. එහෙත් මෙම සංගමය නියත අරමුණක් සඳහා - යුරෝපයේ සහ ඇමෙරිකාවේ සටන් කරන නිර්ධන පංතිය එක්සත් කිරීම පිණිස පිහිටුවන ලදීත්, ‘ප්‍රකාශනයේ’ සටනන් මුලධර්ම එකවර ප්‍රකාශ කිරීමට එයට නොහැකි විය. ඉංග්‍රීසි වෘත්තීය සමිතිවලටද, ප්‍රංශයේ, බෙල්ජියමේ, ඉතාලියේ සහ ස්පාඤ්ඤයේ ප්රේසියන්ගේ⁹ අනුගාමිකයින්ටද, ප්ර්මතියේ ලසාල්වාදීන්ටද¹⁰ පිළිගත හැකි තරම් පුළුල් වැඩ පිළිවෙළක් මේ ජාත්‍යන්තරයට තිබිය යුතු වූයේය. මේ සියලු පක්ෂ සතුටු වන සේ වැඩ පිළිවෙළ සෑදූ මාක්ස් සංයෝජිත ක්‍රියාකාරීත්වයේ සහ අන්‍යෝන්‍ය සාකච්ඡාවල ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් නොවැළැක්විය හැකි සේ ඇති විය යුතු කම්කරු පංතියේ බුද්ධිමය සංවර්ධනය මත විශ්වාසය තැබීය. ප්‍රාග්ධනයට විරුද්ධ අරගලයේ සිද්ධීන් හා ජය පරාජයන්, ජයග්‍රහණවලට වඩා පරාජයන් තමන් ප්‍රිය කළ විවිධ නොවරදින සුලු මාධ්‍යයන්හි ඇත්තා වූ අඩු පාඩුව කම්කරුවන්ගේ සිත්වලට අනිවාර්යයෙන්ම කාවද්ද, කම්කරු පංතියේ විමුක්තිය පිළිබඳ නියම තත්වයන් කෙරෙහි වඩාත් පූර්ණ හැඟීමක් කම්කරුවන්ගේ විද්‍යානයට ඇතුළු කළේය. එමෙන්ම මාක්ස් නිවැරදි විය. ජාත්‍යන්තරය 1874 දී විසිර යන විට, කම්කරුවෝ, එය පිහිටවූ කාලය වන 1864 දී සිටියට වඩා බොහෝසෙයින් වෙනස් මිනිසුන් කොටසක් බවට පත් වී සිටියහ. ප්‍රංශයේ ප්රේසියන්වාදයන්, ප්ර්මතියේ ලසාල්වාදයන් අවසන් තුස්ම හෙළමින් පැවතිණි. ගනානුගතික ඉංග්‍රීසි වෘත්තීය සමිති පවා බොහෝ දිගු කලකට පෙර සිටම ජාත්‍යන්තරය සමග එයට තිබුණු සම්බන්ධකම් කඩා බිඳ දමා සිටි නමුදු, ඒවායේ සභාපතිවරයාට පසුගිය වසරේදී ස්වොන්සිහි මෙසේ පැවසීමට තරම් ඒවා අනුකූලයෙන් ඉදිරියට යමින් සිටින: ‘‘භාද්දේවික සමාජවාදය දැන් අප බියගැන්වීමට සමත් නොවේ.’’ සැබවින්ම ‘ප්‍රකාශනයේ’ මුලධර්ම ලෝකයේ සියලු රටවල කම්කරුවන් අතර සෑහෙන තරමින් ප්‍රචාරය විය.

* පෞද්ගලිකව නම් අපට ලසාල් මාක්ස්ගේ පිළිගත් ගෝලයකු වූයේය. මෙම හේතුව නිසා ඔහු ‘ප්‍රකාශනයට’ පක්ෂව සිටියේය. එහෙත් 1862-1864 කාලයේදී ඔහු රාජ්‍ය ණය මුදල් යටතේ සමුපකාර කම්හල් ඉල්ලා සිටීමට වඩා අත නොගියේය.

ඒ අනුව ‘ප්‍රකාශනය’ ම යළිත් වරක් පෙරමුණට පිවිසියේය. 1850 න් අනතුරුව ප්ර්මන් පිටපත කිපවරක්ම ස්විට්සර්ලන්තයෙහිද, එංගලන්තයෙහිද සහ ඇමෙරිකාවෙහිද යළිත් මුද්‍රණය විය. 1872 එය නිව්යෝර්ක්හි ඉංග්‍රීසියට පරිවර්තනය කරන ලදීත්, *Woodhull and Claflin's Weekly* සඟරාවේ එය පළ විය. මෙම ඉංග්‍රීසි පරිවර්තනයට අනුකූලව කරන ලද ප්‍රංශ භාෂා පරිවර්තනයක් *Le Socialiste* සඟරාවෙහි පළ විය. ඉන් ඉක්බිතිව, තරමක් විකෘති කරන ලද ඉංග්‍රීසි අනුවාද දෙකක් යටත් පිරිසෙයින් ඇමෙරිකාවේ මුද්‍රණය කරණි. මින් එක් පරිවර්තනයක් එංගලන්තයෙහි නැවත වරක් පළ විය. බකුනින් කළ ප්‍රථම රුසියානු පරිවර්තනය 1863 පමණ කාලයේදී පිහිටානි ගෝර්සන්ගේ කෝලකොල් මුද්‍රණාලය විසින් පළ කරණි. විරවරයක් බඳු වේරා සසුලිවි විසින් ලියන ලද දෙවැනි රුසියන් පරිවර්තනය 1882 පිහිටානිදී ප්‍රසිද්ධ කරන ලදී. නව ඩෙන්මාර්ක් සංස්කරණයක්, 1885 දී කෝපන්හේගන්හි *Socialdemokratisk Bibliothek* සඟරාවේ පළ විය. නව ප්‍රංශ සංස්කරණයක් පැරසියේ *Le Socialiste* සඟරාවෙහි 1886 දී පළ විය. මෙම ප්‍රංශ පරිවර්තනයට අනුකූලව 1886 දී මැඩ්රිඩ්හි ස්පාඤ්ඤ භාෂාවෙන් සංස්කරණයක් එළි දැක්කේය. වරින් වර පළ වූ ප්ර්මන් සංස්කරණයන් ගැන සටනන් කිරීමට අවශ්‍යතාවයක් නොමැත. මේවා සංඛ්‍යාවෙන් දෙළහකට අඩු නොවේ. කොන්ස්තන්තීනෝපල්හි මීට මාස කිපයකට පෙර පළ කිරීමට නියමව තිබූ ආර්මේනියානු බසින් ලියන ලද පරිවර්තනයක් මුද්‍රණාද්වාරයෙන් බිහි නොවීය. මට දැනගත හැකිවූ පරිදි එයට හේතුවූයේ මාක්ස්ගේ නමින් පොත මුද්‍රණය කිරීමට, මුද්‍රණාලය නිමියා බියවූ අතර, ‘ප්‍රකාශනය’ ස්වකීය කෘතියක් ලෙස හැඳින්වීමට පරිවර්තකයා එකඟ නොවීමය. ඉන් පසු කලෙක වෙනත් භාෂාවලට මෙය පෙරළා ඇති බව මම අසා ඇත්තෙමි. එහෙත් මා ඒවා දැක නැත. මේ අනුව ‘ප්‍රකාශනයේ’ ඉතිහාසය, සෑහෙන තරමින් සමකාලීන කම්කරු පංති ව්‍යාපාරයේ ඉතිහාසය පිළිබිඹු කරයි. වත්මන් අවධියේදී එය නිසැකවම සියලු සමාජවාදී සාහිත්‍ය අතුරෙන් අති පුළුල් ලෙස පැතුරුණු සහ උපරිමය ලෙස ජාත්‍යන්තරවූත්, සයිබීරියාවේ සිට කැලිපෝනියාව දක්වා වූ කෝටි සංඛ්‍යාත කම්කරුවන් විසින් පිළිගනු ලැබූවා වූත් පොදු වැඩ පිළිවෙළ වන්නේය.

ඒ කෙසේ වුවද, එය අප ලියන විට, එය සමාජවාදී ප්‍රකාශනයක් යැයි කීමට අපට හැකියාවක් නොතිබිණි. 1847 දී සමාජවාදීන් හැටියට එක් පැත්තකින් ප්‍රසිද්ධ වී සිටියේ විවිධ මනෝරාජික ක්‍රමවල අනුගාමිකයින්ය:

එංගලන්තයේ ඕවන්වාදීන්¹¹ සහ ප්‍රංශයේ පුරියේවාදීන්¹². ඒ අතර මේ දෙගොල්ලන්ගෙන් අනුක්‍රමයෙන් අභාවයට යන හුදු නිකායවාදීන් බිහි විය. අනිත් අනිත්, ප්‍රාග්ධනයට සහ ලාභයට කිසිදු හානියක් නොවන සේ අණ්ඩ දැමීම වැනි ප්‍රතිකාර මගින් අනේක විධි සමාජ විපත්වලින් විමුක්තිය ලබා දෙන බවට පොරොන්දු වූ සමාජ කුට වේදන්ය. මේ දෙගොල්ලම කම්කරු පංති ව්‍යාපාරයෙන් බාහිර වූ පුද්ගලයින් වූ අතර ‘උගත් පංතියේ’ ආධාරය පැතු අයදූ වූහ. යම් කොටසක් විසින් හුදෙක් දේශපාලන විප්ලවයන් කිරීම ප්‍රමාණවත් නොවේයැයි සාක්ෂාත් කරැගෙන, සමාජය භාත්පසිත්ම වෙනස්කිරීමකට භාජනය කළ යුතු යැයි කියා සිටියේද, එම කොටස තමන් කොමියුනිස්ට්වාදීන් යැයි කියා ගති. එය අසංස්කෘත, ගොරෝසු සහ සහජාසයානුගත කොමියුනිස්ට්වාදි විශේෂයක් විය. ප්‍රධානතම ප්‍රශ්නයට අත තැබූ එය මනෝරාජික කොමියුනිස්ට්වාදය - ප්‍රංශයේ කබේගේ කොමියුනිස්ට්වාදයත්, ජර්මනියේ වෙයිට්ලිංගේ¹³ කොමියුනිස්ට්වාදයත් - කම්කරු පංතිය තුළ බිහි කිරීමට තරම් ශක්තිමත් විය. මේ ආකාරයෙන් 1847 දී සමාජවාදය මධ්‍යම පංතික ව්‍යාපාරයක් වූ අතර කොමියුනිස්ට්වාදය කම්කරු පංතික ව්‍යාපාරයක් වූයේය. යටත් පිරිසෙයින් මහාද්වීපය තුළ හෝ සමාජවාදය ‘වැදගත්’ දෙයක් විය: එහෙත් කොමියුනිස්ට්වාදය ඊට භාත්පසිත්ම වෙනස් දෙයක් විය. ‘කම්කරු පංතියේ විමුක්තිය සිදුවිය හැක්කේ, කම්කරු පංතිය විසින්මය’ යන මතය අප විසින් මුල සිටම දැරූ නිසා, අප විසින් තෝරා ගත යුත්තේ මේ නම් දෙකෙන් කුමක්ද යන්න ගැන අප තුළ අනුමානයක් නොවීය. එපමණක් නොව, එතැන් සිට එම නම ප්‍රතික්ෂේප කිරීමේ අදහස අපට කිසියෙක්ම ඇති නොවීය.

‘ප්‍රකාශනය’ අපේ හවුල් නිෂ්පාදනයක් වන නමුදු, එහි න්‍යෂ්ටිය අඩංගු මූලික ප්‍රස්තුතය මාක්ස්ට අයත් යැයි ප්‍රකාශ කිරීම මගේ යුතුකමක්ය යනු මගේ අදහසය. එම ප්‍රස්තුතය මෙසේය: හැම ඓතිහාසික යුගයකම දේශපාලනමය සහ බුද්ධිමය වර්ධනයේ ඉතිහාසය ඉදිකර ඇති පදනම වන්නේ, එම යුගයේ පවතින ආර්ථික නිෂ්පාදන ක්‍රමය සහ හුවමාරුවය, එමෙන්ම ඉන් අවශ්‍යයෙන්ම පැන නගින සමාජීය සංවිධානයන්ය. එහි විපාක එලයක් වශයෙන් (ඉඩම් පිළිබඳ පොදු අයිතියක් භුක්ති විඳි ආදිකල්පික ගෝත්‍ර සමාජය දිරාපත් වීමෙන් ඉක්බිතිව ඇති වූ) මිනිස් සංහතියේ මුළු මහත් ඉතිහාසයම, පංති අරගලයන් පිළිබඳ, සුරාකන්නන් සහ සුරාකනු ලැබීමට භාජනය වූවන් අතරත්, පාලක සහ පාලිත පංතීන් අතරත් වූ සටන් අරගල පිළිබඳ ඉතිහාසයකි.

මේ පන්ති අරගල පිළිබඳ ඉතිහාසයේ ප්‍රගමනය වන්නේ කාලයේදී කෙතරම් දුරට වර්ධනය වී තිබේදැයි, සුරාකනු ලබන හා පිඩින පංතිය වන නිර්ධන පංතිය සිය විමුක්තිය ප්‍රශ්න කරැ ගන්නා විටම, මුළු මහත් සමාජය සඳහටමත්, අවසාන වශයෙනුත්, සියලු ආකාරයේ සුරාකෂ්මවලින්, පිඩනයෙන්, පංති ප්‍රභේදයන්ගෙන් සහ පංති සටන් අරගලවලින් මුදවා ලන්නේ නැතිව, නිර්ධන පංතියට සුරාකන සහ පාලක පංතිය වන ධනේශ්වර පංතියේ විශගහෙන් විමුක්තිය ලැබීමට නොහැකි අවධියකට එළැඹ ඇත්තේය.

මෙම වින්තනය මගේ අදහස අනුව, ජෛව විද්‍යාවට ඩාවින්ගේ න්‍යායය¹⁴ ඉටුකළේ යම් සේවයක්ද, එවැනිම සේවයක් ඉතිහාසයට ඉටු කරනු ඇති අතර, අපි දෙදෙනම 1845 ට කලින් වසර කිපයක් තිස්සේ එයට අනුක්‍රමයෙන් සම්පවෙමින් සිටියෙමු. ස්වාධීනව මා එය වෙත සම්ප වීමට කොතරම් සමත් වුණේද යන්න ‘එංගලන්තයේ කම්කරු පංතියේ තත්ත්වය’* නැමැති මගේ පොතින් ඉතා හොඳට පෙන්වුම් කර ඇත.

එහෙත් 1845 වසන්තයේදී බුසල්ස්නිදී මා මාක්ස් හමුවූ විට එය ඔහු ලියා නිමකොට තිබිණි, මා මෙහිදී සටහන් කළ පරිදි හැකි තරම් පැහැදිලි ලෙස ඔහු මට එය ඉදිරිපත් කළේය.

1872 ජර්මන් සංස්කරණයට අප විසින් හවුලේ ලියන ලද සංඥාපනයෙන් මම පහත සටහන් කොටස උපුටා දක්වමි:

* 'The Condition of the Working Class in England in 1844'. By Frederick Engels. Translated by Florence K. Wishnewetzky. New York, Lovell - London, W. Reeves, 1888. (ග්‍රෙඩ්රික් එංගල්ස්. ‘1844 දී එංගලන්තයේ කම්කරු පංතියේ තත්ත්වය’. ඉංග්‍රීසි අනුවාදය ෆ්ලෝරන්ස් කේ. විෂ්නෙවෙට්ස්කි විසිනි. නිව්යෝර්ක්, ලොවල් - ලන්ඩන්, ඩබ්ලිව්. ඊවස්, 1888).

ඉකුත් වසර විසිපහ තුළදී තත්ත්වයන් කෙතරම් වෙනස් වුණද, මෙම ‘ප්‍රකාශනය’ මගින් වර්ධනය කර ඇති පොදු මූලධර්ම සමස්තයක් ලෙස ගත් විට, ඒවා අන් හැම කලකදී මෙන්ම අදත් සම්පූර්ණයෙන්ම නිරවද්‍ය වේ. එක් හෝ තවත් තැනෙක යම් යම් කරැණු නිවැරදි කිරීමකට භාජනය කළ හැකිය. මෙම ‘ප්‍රකාශනයෙන්’ සටහන් වෙන පරිදි, මේ මූලධර්ම ව්‍යවහාරික ලෙස ක්‍රියාවට යෙදවීම, ඒ ඒ අවස්ථාවල පවතින ඓතිහාසික තත්ත්වයන් මත සෑම කල්හිමත්, සෑම තැන්හිදීත් රැඳී ඇත්තේය. එබැවින් දෙවන කොටසේ අගට යෝජනා කරැ තිබෙන විප්ලවීය පියවරයන් අරභයා විශේෂ අවධාරණයක් කර නැත. ඒ කොටස අද ලියන්නේ නම්, නොයෙක් ලෙස එයට වඩා වෙනස්ව එය ලියැවෙනු ඇත. 1848 සිට* මහා පරිමාණ කම්මාන්තයේ ඉමහත් වර්ධනය නිසාත්, එයට සරිලන සේ කම්කරු පංතියේ සංවිධානය දියුණු වීම සහ ව්‍යාප්ත වීම නිසාත්,** පළමු කොට පෙබුරුවාරි විප්ලවයේදී ද, ඉන් ඉක්බිතිව පුරා දෙමසක් තිස්සේ නිර්ධන පංතිය ප්‍රථම වරට දේශපාලන බලය සිය ‘තට ගෙන සිටි, පැරිස් කොමියුනියෙහිදී¹⁵ ඊටත් වඩා වැඩියෙන්ද ලබන ලද ව්‍යවහාරික අත්දැකීම් නිසාත් මේ වැඩ පිළිවෙලෙහි සමහර තැන් යල්පැන ගොස් ඇත්තේය. ‘කම්කරු පංතියට කලින් සාද පිළියෙළ කොට තිබූ රාජ්‍ය

යන්ත්‍රය එලෙසින්ම සිය අතට ගෙන එය සිය අරමුණු සඳහා පාවිච්චියට ගත නොහැකි” බව පැරිස් කොමියුනිය විසින් විශේෂයෙන්ම ඔප්පු කරන ලදී (‘ප්‍රංශයේ රටවැසි යුද්ධය; ජාත්‍යන්තර කම්කරු සහෝදරත්වයේ ප්‍රධාන මණ්ඩලයේ ආමන්ත්‍රණය,’. ලන්ඩන්, ටීර්ලට් ප්‍රකාශකයෝ, 1871, 15 වැනි පිටුව බලන්න. මෙහි එම වින්තනය තවත් දුර දියුණු කර ඇත.) තවද සමාජවාදී සාහිත්‍යයේ වත්මන් කාලය අරභයා කරන විවේචනය අසම්පූර්ණ බව ස්වයං ප්‍රත්‍යක්ෂ කරන්නකි. මන්දයත්, එම විවේචනය 1847 දක්වා පමණක් බලපාන බැවිනි. එමෙන්ම කොමියුනිස්ට්වාදීන් විවිධ විරුද්ධ පක්ෂ කෙරෙහි දක්වන ආකල්පය පිළිබඳ සටහන් (IV කොටස) ප්‍රතිපත්ති මූලක වශයෙන් අදත් නිරවද්‍ය වුවද, ව්‍යවහාරික වශයෙන් යල්පැන ඇත. මන්දයත්, දේශපාලන තත්ත්වය භාත්පසින්ම වෙනස් වී තිබෙන බැවිනි, එමෙන්ම එහි සඳහන් කොට තිබෙන දේශපාලන පක්ෂවලින් බහුතරය ඓතිහාසික සංවර්ධනය විසින් පොළොව තලයෙන් අතුගා දමා ඇති බැවිනි.

- * 1872 ලියන ලද ප්‍රථම මුද්‍රණයෙහි මෙම පාඨය තරමක් වෙනස්ව ලියා ඇත. - සංස්කාරක
- * 1872 ලියන ලද ප්‍රථම මුද්‍රණයෙහි මෙම පාඨය තරමක් වෙනස්ව ලියා ඇත. - සංස්කාරක

“එසේ වුවද, ‘ප්‍රකාශනය’ ඓතිහාසික ලියවිල්ලක් බවට පත්වී ඇති නිසා එය වෙනස් කිරීමට කිසිදු අයිතියක් අපට තවදුරටත් නොමැත.”

මෙම වත්මන් අනුවාදය, මාක්ස්ගේ ‘ප්‍රාග්ධනය’ නැමැති මහා ග්‍රන්ථයෙන් වැඩි කොටසක් අනුවාදය කළ සැමුවෙල් මුවර් මහතා විසින් කැරැණි. අප දෙදෙන එකතුව, පොදුවේ එහි හරි වැරදි බැලීමු. ඓතිහාසික ස්වරූපයක් දරන සවිස්තර සටහන් කිපයක් ම විසින් එකතු කරන ලදී.

ෆ්‍රෙඩ්රික් එංගල්ස්

1888 ජනවාරි 30 ද, ලන්ඩන්

*Karl Marx and Frederick Engels.
'Manifesto of the Communist Party'.
London, 1888 පොතෙහි පළ විය.*

1890 ජර්මන් සංස්කරණයට ලියූ සංඥාපනය

ඉහත සටහන් සංඥාපනය ලිවීමෙන් අනතුරුව, ‘ප්‍රකාශනයේ’ නව සංස්කරණයක් යළිත් වරක් අවශ්‍ය වී ඇත. එලෙසම මෙහි වාර්තාගත කළ යුතු බොහෝ දේවලට ‘ප්‍රකාශනය’ ගොදුරු වී ඇත.

1882 පිනිවාහි පළවූ දෙවැනි රුසියන් සංස්කරණය වේරා සසුලිවි විසින් කරන ලද්දකි. මෙයට සංඥාපනය ලියුවේ මාක්ස් හා මව්සිනි. අවාසනාවකට මෙන් මෙහි මුල් ජර්මන් පිටපත් නැතිවෙලාය. එබැවින් මට සිදුවී ඇත්තේ රුසියන් පිටපතින් ආපසු පරිවර්තනය කිරීමටය. එසේ කිරීමෙන් මුල් පෙළ කොහෙන්ම දියුණු නොවේ. එම සංඥාපනය මෙසේය:

බකුනින් විසින් පරිවර්තනය කරන ලද ‘කොමියුනිස්ට් පක්ෂයේ ප්‍රකාශනයේ’ ප්‍රථම රුසියන් සංස්කරණය, එක්දස් අටසිය හැට ගණන් වල මුල් භාගයේදී, කෝලකොල් මුද්‍රණාලය විසින් ප්‍රසිද්ධ කැරැණි. සාහිත්යික කුතුහලයක් වශයෙන් පමණක් එවකට ‘ප්‍රකාශනයේ’ රුසියන් සංස්කරණය බටහිර ජනතාවට පෙනිණි. අද එවැනි මතයක් කොහෙන්ම ඇතිවිය නොහැකිය.

එවකට (1848 ජනවාරි) නිර්ධන පංතික ව්‍යාපාරය පැතිර තුබුණේ කෙතරම් සීමා සහිත ක්ෂේත්‍රයක් තුළද යන්න, ‘ප්‍රකාශනයේ’ අවසාන කොටසින් එනම් ‘විවිධ රටවල විරුද්ධ පක්ෂ කෙරෙහි කොමියුනිස්ට්වාදීන් දක්වන ආකල්පය’ නමැති කොටසින් ඉතා හොඳින් පෙන්වා දී ඇත. රුසියාව සහ එක්සත් ජනපදය ගැන විශේෂයෙන්ම මෙහි සටහන් වී නැත. ඒ වූ කලී රුසියාව මුළු මහත් යුරෝපයේ ප්‍රතිගාමීත්වයේ අවසාන මහා සංවිතය ලෙස පැවතුණා වූද, යුරෝපයේ අතිරික්ත නිර්ධන පංතික බලවේග සංක්‍රමණය මගින් එක්සත් ජනපදයට උකහා ගන්නා වූද සමයෙක් විය. මේ රටවල් දෙක යුරෝපයට අමු ද්‍රව්‍ය සැපයූ අතර ඒවා ඒ සමගම යුරෝපයේ කර්මාන්ත භාණ්ඩ අලෙවි කිරීම සඳහා වෙළඳ පොළවල්ද විය. ඒ නිසා එවකට එක් හෝ තවත් ආකාරයකින් එකල පැවති සමාජ ක්‍රමය ඔසවා ගෙන සිටින කුළුණු බවට පත් වී තිබිණි.

අද කෙතරම් වෙනසක් ඇති වී තිබේද? නියත ලෙසම යුරෝපීයයන්ගේ සංක්‍රමණය නිසා උතුරු ඇමෙරිකාවේ යෝධමය කෘෂිකාර්මික නිෂ්පාදනයක් සඳහා ඉඩකඩ ඇතිවිය. මේ නිෂ්පාදනයේ තරඟය යුරෝපයේ

ලොකු සහ කුඩා වූ ඉඩම් අයිතියේ පදනම් දෙදරුම් කවයි. මේ හැර බටහිර යුරෝපයේ විශේෂයෙන්ම එංගලන්තයේ මෙතෙක් කල් පැවති, කාර්මික ඒකාධිකාරය නොබෝ කලකින් බිඳ හෙළීමට සමත් වන තරම්, ශක්තියකින් හා පරිමාණයකින් යුතුව, ස්වකීය දැවැන්ත කාර්මික සම්පත් සුරාගැනීමට, එක්සත් ජනපදයට එය හැකියාවක් ලබා දුන්නේය. මෙම හේතූන් දෙක ඇමෙරිකාව මත විප්ලවවාදී ලෙස බලපායි. ඇමෙරිකාවේ මුළු මහත් දේශපාලන ක්‍රමයේ පදනම වන ස්වකීය ශ්‍රමය යොදවන ගොවීන්ගේ කුඩා සහ මධ්‍යම ප්‍රමාණයේ ඉඩම් අයිතිය, යෝධ ගොවිපළවල තරඟය ඉදිරියෙහි පරාජය වෙමින් පවතී. ඒ සමගම කාර්මික ප්‍රදේශවල නිර්ධන පංතික බහු ජනකායක් සහ අත්‍යධික ප්‍රාග්ධන සංකේන්ද්‍රණයක්ද ප්‍රථම වරට වර්ධනය වෙමින් පවතී.

දැන් අපි රුසියාව වෙතට එමු! 1848-1849 විප්ලවීය සමයේදී යුරෝපයේ රාජ කුමාරයින්ට පමණක් නොව, යුරෝපයේ ධනපති පංතියටද, එවකට අවදි වීමට පටන් ගෙන සිටි නිර්ධන පංතියෙන් ගැළවීමේ එකම මාර්ගය සැලසී තුබුණේ රුසියානු මැදහත් වීමෙන් පමණකි. යුරෝපීය ප්‍රතිගාමීත්වයේ නායකයා ලෙස සාර් රජු ප්‍රකාශයට පත් කරන ලදී. අද සාර් රජු ගාත්විනා නගරයේ විප්ලවයෙහි යුද සිරකරුවකු බවට පත් වී සිටී. රුසියාව යුරෝපීය විප්ලවයෙහි පුරෝගාමී බල ඇණිය බවට පත් වී සිටී.

නූතන ධනවාදී දේපොළ අයිතියෙහි නොවැළැක්විය හැකි සහ ළං වෙමින් පවතින විනාශය ප්‍රකාශයට පත් කිරීම 'කොමියුනිස්ට් ප්‍රකාශනයෙහි' අරමුණ විය. එහෙත් රුසියාවේ සිසුයෙන් වර්ධනය වන ධනේශ්වර කොල්ලයටත්, දියුණු වීමට පටන් ගෙන තිබෙන ධනවාදී ඉඩම් දේපොළ අයිතියටත් මුහුණට මුහුණ ලා ඉඩම්වලින් හරි අඩකටත් වැඩිය ගොවීන්ගේ පොදු අයිතියට යටත් වී ඇති සැටි අපි දකිමු.

දැන් පැන නැගී තිබෙන ප්‍රශ්නය මෙයයි: බොහෝ සෙයින් විනාශයට පත්වී ඇති නමුදු ඉඩම් අයිතිය පිළිබඳ ආදිකල්පිත පොදු ක්‍රමයක් වන රුසියානු ඔබ්ෂිනවට (*obshchina*), ඊට වඩා උසස් ක්‍රමයක් වන කොමියුනිස්ට්වාදී පොදු ක්‍රමයක් දක්වා සෘජු ලෙසම පරිවර්තනය විය හැකිද? නැතහොත් අනිත් අතට, බටහිර ඓතිහාසික සංවර්ධනයෙහි සිදුවූ පරිදි, විසුරුවා හැරීමේ සන්නතියක් තුළින් ප්‍රථමයෙන් ගමන් කළ යුතුද?

අද මේ ප්‍රශ්නයට දිය හැකි එකම පිළිතුර මෙසේය: එකකින් අනික සම්පූර්ණ වන සේ රුසියන් විප්ලවය බටහිර නිර්ධන පංති විප්ලවයට පූර්ව නිමිත්ත වන්නේ නම්, ඉඩම් පිළිබඳ සමකාලීන රුසියානු පොදු අයිතිය කොමියුනිස්ට්වාදී වර්ධනයක ආරම්භක මොහොත වනු ඇත.

කාල් මාක්ස් හා ෆ්‍රෙඩ්රික් එංගල්ස්

1882 ජනවාරි 21 ද, ලන්ඩන්.

මේ කාලයේදීම *Manifest Komunistyczny* නමින් පොලන්ත බසින් අනුවාදයක් පිහිටාහි පළ විය.

ඉන් අනතුරුව 1885 කෝපන්හේගන් නගරයේදී *Socialdemokratisk Bibliothek* නැමැති සඟරාවෙහි ඩෙන්මාක් බසින් පළ විය. කනගාටුවකට මෙන් එය අසම්පූර්ණය, පරිවර්තනය කිරීමට අසීරු යැයි සැලකෙන ඇතැම් කොටස් පරිවර්තකයා විසින් අතහැර දමා තිබේ. මේ හැර සමහර තැන්වල නොසැලකිලිවත්කම කියාපාන සලකුණුද දක්නට ඇත. පරිවර්තකයා මීට වඩා වැඩි සැලකිලිමත් ආකල්පයක් පරිවර්තනය කෙරෙහි දැක්වූයේ නම්, සෑහෙන තරම් උසස් ප්‍රතිඵල ඔහුට ලබා ගැනීමට ඉඩ තිබුණු බව පෙනී යන නිසා මෙම අප්‍රසන්නතාවය වඩාත් කැපී පෙනෙයි.

1886 දී අලුත් අනුවාදයක් ප්‍රංශ භාෂාවෙන් *Le Socialiste* නැමැති පැරිස් පුවත් පතෙහි පළ විය. එය මෙතෙක් පළවුණු ඉතාම හොඳ අනුවාදය වන්නේය.

එම ප්‍රංශ අනුවාදයට අනුකූලව ස්පාඤ්ඤ අනුවාදයක් ප්‍රථමයෙන්ම මැඩ්රිඩ්හි *El Socialista* පුවත්පතෙහිද, අනතුරුව වෙනම පොත් පිංචක් හැටියට *Manifiesto del Partido Comunista por Carlos Marx y F. Engels, Madrid, Administración de El Socialista, Hernan Cortés 8*. හි පළ විය.

කුතුහලය අවුස්සන දෙයක් ලෙස තවත් එක් කරුණක් මතක් කරමි. 1887 දී කොන්සන්තීනෝපල්හි ග්‍රන්ථ ප්‍රකාශකයෙකුට 'ප්‍රකාශනයේ' ආර්මේනියානු අනුවාදයක මුල් පිටපත භාර දෙන ලදී. එහෙත් මාක්ස්ගේ නම සටහන් වී ඇති දෙයක් පළ කිරීමට තරම් නිර්භයත්වයක් මේ ගුණවත් මිනිසාට නොතිබිණි. අනුවාදකයාගේ නම කතුවරයාගේ නම ලෙස යෙදීමට ඔහු යෝජනා කළේය. එහෙත් අනුවාදකයා ඊට එකඟ නොවීය.

ඇමෙරිකාවේදී අනුවාදය කරන ලද අඩු වැඩි වශයෙන් සාවද්‍ය සංස්කරණ කිපයක් එක පිට එක

එංගලන්තයේ පළ විය. අන්තිමේදී 1888 දී තර්ෂ අනුවාදයක් බිහි විය. මේ අනුවාදය කළේ මගේ මිත්‍ර සැමුවෙල් මුච් විසිනි. එය මුද්‍රණයට යැවීමට පෙර අපි දෙදෙනා එකතුව යළිත් එය කියවා බැලීමු. එහි නම මෙලෙස සටහන් කළෙමු: “කොමියුනිස්ට් පක්ෂයේ ප්‍රකාශනය” කාල් මාක්ස් සහ ෆ්‍රෙඩ්රික් එංගල්ස් විසිනි. අධිකාරය ලත් ඉංග්‍රීසි අනුවාදය. සංස්කරණය සහ විස්තර සටහන් සැපයීම ප්‍රෙඩ්රික් එංගල්ස් විසිනි. 1888 ලන්ඩන්. විලියම් ඊච්ස්, 185 ජලිට් මාවත, ඊස්ටන් සෙන්ටරල්.” මවිසින් එම සංස්කරණයට සපයන ලද සටහන්වලින් සමහරක් මෙම සංස්කරණයට මම ඇතුළු කළෙමි.

‘ප්‍රකාශනයට’ ස්වකීය ඉතිහාසයක් ඇත. (ප්‍රථම සංස්කරණයෙහි සඳහන් කර ඇති අනුවාද මගින් ඔප්පුකොට ඇති පරිදි) මෙම ‘ප්‍රකාශනය’ මුලින් බිහිවූ වේලේ, එවකට සංඛ්‍යාව අතින් කොහෙන්ම විශාල නොවූ විද්‍යාත්මක සමාජවාදයේ පුරෝගාමී බලඇණිය විසින් උද්යෝගයකින් එය පිළිගන්නා ලදී. 1848 දී ජුනි මාසයේ¹⁶ පැරිස් කම්කරුවන්ගේ පරාජයත් සමග ආරම්භ වූ ප්‍රතිගාමීත්වය එය ඉක්මනින්ම පසු තලයට ඇද දැමීමේය. අවසානයේ දී 1852 නොවැම්බර් මාසයේදී ක්ලෝල්හි කොමියුනිස්ට්වාදීන් වැරදිකරුවන් ලෙස තීරණය කළ නඩු තීන්දුව¹⁷ විසින් “නීත්‍යානුකූල ලෙස” නීති විරෝධී කරුණි. පෙබ්‍රවාරි විප්ලවයත් සමග ආරම්භ වූ කම්කරු ව්‍යාපාරය සමාජ කරලියෙන් අතුරුදහන් වීමත් සමගම ‘ප්‍රකාශනය’ ද පසුතලයට ඇද වැටිණි. පාලක පංතියේ බලයට විරුද්ධව නව ප්‍රභාදයක් ආරම්භ කිරීමට තරම් සෑහෙන ශක්තියක් යුරෝපීය කම්කරු පංතිය ඒකරාශී කර ගත් ඉක්බිතිව, ජාත්‍යන්තර කම්කරුවන්ගේ සංගමය (සහෝදරත්වය) බිහි විය. යුරෝපයේ සහ ඇමෙරිකාවේ මුළු මහත් සටන්කාමී කම්කරු පංතිය එකම මහා සේනාවක් තුළට ඒකරාශී කිරීම එහි අරමුණ විය. එබැවින් ‘ප්‍රකාශනයේ’ සටහන් මුලධර්ම වලින් සෘජු ලෙස ආරම්භ කිරීමට එයට නොහැකි විය. ඉංග්‍රීසි වෘත්තීය සමිතිද, ප්‍රංශ, බෙල්ජියම්, ඉතාලි සහ ස්පාඤ්ඤ ජීවත්වෙමින්, පර්මන් ලසාල්වාදීන්ද* ඉදිරියේ දෙර නොවැසෙන අන්දමේ වැඩ පිළිවෙළක් එයට තිබිය යුතු විය. එවැනි වැඩ පිළිවෙළක් - එනම් ජාත්‍යන්තරයේ ව්‍යවස්ථාවලට යොදනලද ප්‍රාරම්භ වාක්‍යය¹⁸ - බකුනින් සහ අරාජිකවාදීන් විසින් පවා පිළිගන්නාවූ වැඩ පිළිවෙළක් මාක්ස් විසින් ඉතා දක්ෂ ලෙස සකස් කරුණි. ‘ප්‍රකාශනයෙහි’ සටහන් මුලධර්මවල අවසාන ජයග්‍රහණ අරභයා මාක්ස් කම්කරු පංතියේ බුද්ධිමය සංවර්ධනය කෙරෙහි සර්ව ප්‍රකාරයෙන්ම විශ්වාසය තැබීය. එක්සත් ක්‍රියාකාරීත්වයේ සහ සාකච්ඡාවල ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් මෙම සංවර්ධනය අනිවාර්ය ඵලයක් විය යුතුය. ධනපති ක්‍රමයට විරුද්ධව කරන අරගලයේ සිද්ධීන් හා ජය පරාජයන් සහිත පෙරළිද, ජයට වඩා පරාජයන්ද, සර්වරෝග නාශකය ලෙස ගණන් ගනිමින්, මෙතෙක් යොදන ලද විසඳුම්වල ඇති අඩු පාඩුව ප්‍රද්‍රව්‍යය නොකර සිටීමට නොහැකි වූ අතර, කම්කරුවන්ගේ විමුක්තිය සඳහා සැබෑ තත්ත්වයන් පිළිබඳව මනා අවබෝධයක් ලබා ගැනීම පිණිස එය ඔවුන්ගේ සිත් වඩාත් සුබග්‍රාහී කළේය. මාක්ස් නිවැරදි විය. 1874 දී කම්කරු පංතිය, ජාත්‍යන්තරය විසුරුවා හරින විට, එය පිහිටුවා ලූ අවධියේ, එනම් 1864 තත්ත්වයට වඩා සම්පූර්ණයෙන්ම වෙනස් වී සිටියේය. ලතින් රටවල ජීවත්වෙමින්, පර්මන්යේ විශේෂත්වයක් වන ලසාල්වාදය ද අවසන් හුස්ම හෙළමින් තිබිණි. එවකට අධි ගතානුගතික ඉංග්‍රීසි වෘත්තීය සමිති පවා “මහාද්වීපික සමාජවාදය අප තවදුරටත් බිය කරන්නේ නැතැ” යි 1887 දී ස්වෝන්සි සමුළුවේදී ඔවුන්ගේ සභාපතිවරයා ලවා ප්‍රකාශ කරවීමට තරම් අනුක්‍රමයෙන් සමීප වෙමින් පැවතිණි. එහෙත් 1887 මහාද්වීපික සමාජවාදය ‘ප්‍රකාශනය’ මගින් දන්වා සිටි න්‍යායයම බව අඩු වැඩි වශයෙන් හැඳින්විය හැකි තත්ත්වයක පැවතිණි. එබැවින් එක්තරා ප්‍රමාණයකට 1848 සිට සමකාලීන කම්කරු පංති ඉතිහාසය, ‘ප්‍රකාශනයේ’ ඉතිහාසය මගින් පිළිබිඹු කෙරේ. දැනට නිසැක ලෙසම, සමාජවාදී සියලු සාහිත්‍ය අතුරෙන් ඉතා පුළුල් ලෙස පැතිර ගිය, උපරිමය වශයෙන් ජාත්‍යන්තර කෘතිය වන ‘ප්‍රකාශනය’ සයිබීරියාවේ සිට කැලිපෝනියාව දක්වා වූ සියලු රටවලදී ද සලකා සංඛ්‍යාත කම්කරුවන්ගේ පොදු වැඩ පිළිවෙළද වන්නේය.

* තමා මාක්ස්ගේ “ගෝලයකු” බව නිතර අපට කියා සිටි ලසාල් සන්නකින්ම ‘ප්‍රකාශනය’ මත පිහිටා සිටියේය. එහෙත් රජයේ ණය මුදල්වල ආධාරය ඇතිව, නිපදවන්නන්ගේ සමූපකාරය සඳහා ඔහු ඉදිරිපත් කළ ඉල්ලීම්වලින් පිටතට නොගියා වූද, කම්කරු පංතිය, රජයේ ආධාර අනුමත කරන්නන් සහ ස්වයං ආධාර අනුමත කරන්නන් හැටියට කොටස් දෙකකට බෙදුවා වූද ඔහුගේ අනුගාමිකයින් පිළිබඳ වූ තත්ත්වය මෙයට වඩා වෙනස් විය.

එසේවුවද, එය බිහිවූ මොහොතේ දී, එය සමාජවාදී ප්‍රකාශනයක් ලෙස හැඳින්වීමට අපට නොහැකි විය. 1847 දී සමාජවාදීන් යන නාමය යටතේ දෙවර්ගයක ජනතාව හඳුන්වනු ලැබූහ. එක් පැත්තකින් විවිධ මනෝරාජිකවාදවල අනුගාමිකයෝද, විශේෂයෙන් එංගලන්තයේ ඕවන්වාදියෝද, ප්‍රංශයේ පුර්යෝවාදියෝද වූහ. එපමණක් නොව, එවකට මේ දෙවර්ගයම හුදු නිකායයන් බවට පත්වී, ක්‍රමයෙන් අභාවයට යන තත්ත්වයකට වැටී තිබිණි. අනික් පැත්තෙන්, ප්‍රාග්ධනයට සහ ලාභයට යම්තමින් හෝ අලාභ නොකර, අනේක විධි සියලු දෙය් දුරලන ප්‍රතිකාර ක්‍රම සහ අනේක විධි පැලැස්තර ඇලවීම් මගින් සමාජයේ දූෂණයන් අහෝසිකැර දැමීමට ඉදිරිපත් වූ සමාජ ගොඩ වෙද්දු වූහ. මේ දෙවර්ගයටම අයත් පුද්ගලයෝ කම්කරු පංති ව්‍යාපාරයට පිටතින් සිටි අතර ඔවුහු වඩාත් වැඩියෙන් “උගත්” පංතීන්ගේ ආධාරය පැතු අය වූහ. මෙයට විරුද්ධව, පිරිසිදු දේශපාලන විප්ලව පමණක් ප්‍රමාණවත් නොවන බව වටහාගෙන, සමාජය භාත්පසින්ම යළි ඉදි කළ යුතුහයි ඉල්ලා සිටි කම්කරුවන්ගේ කොටස තමන් කොමියුනිස්ට්වාදීන් ලෙස හඳුන්වා ගත්හ. එය අසංස්කෘත, ගොරෝසු සහජාසයානුගත කොමියුනිස්ට්වාදයක් වූයේය. එහෙත් මනෝරාජික කොමියුනිස්ට්වාදී පද්ධති දෙකක් බිහිකිරීමට එය සමත් විය: එකක් ප්‍රංශයේ කබේගේ “ඉකේරියානු” කොමියුනිස්ට්වාදයයි, අනික පර්මන්යේ වෙයිට්ලිංගේ කොමියුනිස්ට්වාදයයි¹⁹. 1847 දී සමාජවාදය ධනපති ව්‍යාපාරයක් වූ අතර කොමියුනිස්ට්වාදය කම්කරු පංතික

ව්‍යාපාරයක් විය. සමාජවාදය යටත් පිරිසෙයින් මහාද්වීපය තුළ සම්පූර්ණයෙන්ම නම්බුකාර දෙයක් වූ අතර කොමියුනිස්ට්වාදය ඊට හාත්පසින්ම වෙනස් විය. “කම්කරු පංතියේ විමුක්තිය ළඟා කරලිය හැක්කේ කම්කරු පංතියටමය” යන මතය අප විසින් මුල සිට ස්ථිර ලෙසම දැරූ නිසා, මේ නම් දෙකින් අප විසින් තොරාගත යුත්තේ කුමක්ද යන්න ගැන අප තුළ මොහොතකට හෝ සැකයක් නොවීය. එපමණක් නොව, අතැන් සිට එම නාමය ප්‍රතික්ෂේප කිරීමේ අදහසත් අප තුළ කිසිදිනෙක නොවිණි.

“සකල දේශවාසී නිර්ධනයින්, එක්වව් !” එහෙත් මීට වසර හතළිස් දෙකකට පෙර, නිර්ධන පංතිය තම ඉල්ලීම් ඉදිරිපත් කරමින් ඉදිරියට ආ ප්‍රථම පැරිස් විප්ලවයට ආසන්න සමයේදී, අප මේ වචන ලෝකයටම ප්‍රකාශ කළ විට, ඊට ප්‍රතිචාර දැක්වීමට ඉදිරිපත් වූ කටහඬවල්වල සංඛ්‍යාව අල්ප විය. එනමුදු 1864 සැප්තැම්බර් 28 ද, බටහිර යුරෝපීය රටවල බහුතරයේ නිර්ධනීන් කීර්තිමත් අනුස්මරණයකින් යුත් ජාත්‍යන්තර කම්කරුවන්ගේ සංගමය (සහෝදරත්වය) තුළ එක්සත් වූහ. මෙම ජාත්‍යන්තරයේ ආයු ප්‍රමාණය නව වසරකට පමණක් සීමා වූ බව නම් සැබවි. එහෙත් එමගින් බිහිකළ ලෝකයේ සියලු රටවල නිර්ධන පංතියකින්ගේ සඳකාලික සන්ධානය අදත් පිවමානව පවතින බවත්, එය මින් පෙර නොවූ විරූ තරම් ශක්තිමත්ව පවතින බවත්, අද දවස විසින් අන් හැමටම වඩා හොඳින් ඔප්පු කර පෙන්වයි. මන්දයත්, අද මවිසින් මේ වැඩි ලියන මොහොතේදී, 1866 දී ජාත්‍යන්තර පීනීවා මහා සමුළුව විසින්ද, දෙවනුව 1889 කම්කරුවන්ගේ පැරිස් මහා සමුළුව විසින්ද ප්‍රකාශනයට පත්කළ පරිදි, යුරෝපීය සහ ඇමෙරිකන් නිර්ධන පංතිය සම්මත පැය අටේ වැඩ දිනය නිත්‍යානුකූල ප්‍රඥප්තියක් මගින් ස්ථාපිත කරවා ගැනීම නැමති ක්ෂණික අරමුණ සඳහා ප්‍රථම වරට එකම යුද්ධ හමුදාවක් ලෙස පෙළ ගැසී, එකම ධජයක් යටතේ ඒකරාශී වී, සිය සටන් බල මුළු පිරික්සා බලමින් සිටින බැවිනි. මේ අද්‍යයන දර්ශනය, සියලු රටවල නිර්ධනීන් අද සැබවින්ම එක්සත් වී සිටින බව ලෝකයේ සියලු රටවල ධනපතීන්ට හා ඉඩම් හිමියන්ට පෙන්වා දෙයි.

අහෝ, මෙය සියැසින් දැක බලා ගැනීමට මාක්ස් දැන් මා ළඟ සිටියා නම්!

ග්‍රෙඩ්රික් එංගල්ස්

1890 මැයි 1 ද, ලන්ඩන්

'Das Kommunistische Manifest'.
London. 1890 නමැති පොතෙහි
පළ විය

1892 පෝලන්ත සංස්කරණයට ලියූ සංඥාපනය

පෝලන්ත බසින් පළකරන ‘කොමියුනිස්ට් ප්‍රකාශනයේ’ අලුත් සංස්කරණය පළ කිරීමට අවශ්‍ය වීමේ සාධකය නිගමන කීපයක්ම කිරීමට ඉඩ සලසයි.

හැමටම පළමුව, ‘ප්‍රකාශනය’ මෑත කලෙක සිට යුරෝපා මහාද්වීපයේ මහා පරිමාණ කම්මාන්ත සංවර්ධනයේ සුවිස බවට පත්වූ නිබීම වැදගත් දෙයකි. යම් කිසි රටක මහා පරිමාණ කම්මාන්ත ව්‍යාප්ත වන ප්‍රමාණයට ධන හිමි පංතීන් සම්බන්ධයෙන් කම්කරු පංතිය හැටියට තම තත්ත්වය කුමක්ද යන්න පැහැදිලි කරැ ගැනීමේ අභිලාෂය එම රටේ කම්කරුවන් අතර වර්ධනය වෙයි. ඔවුන් අතර සමාජවාදය පැතිරයාම පුළුල් වෙයි. ‘ප්‍රකාශනයේ’ ඉල්ලුමද වැඩි වෙයි. මේ නයින්, එක් හෝ තවත් රටක භාෂාවලින් බෙදා හරිනු ලබන ‘ප්‍රකාශන’ පිටපත් සංඛ්‍යාව අනුව ඒ, ඒ රටේ කම්කරු පංතික ව්‍යාපාරයේ තත්ත්වය පමණක් නොව, එහි මහා පරිමාණ කම්මාන්ත ශාලාවල සංවර්ධන මට්ටමද සෑහෙන තරම් නිවැරදි ලෙස මැනීමටද හැකි වන්නේය.

එබැවින්, නව පෝලන්ත සංස්කරණය පෝලන්තයේ නිශ්චිත කම්මාන්ත ප්‍රගමනයකට සාක්ෂි දරයි. මීට දස වසරකට පෙර පැරණි සංස්කරණය පළකිරීමෙන් ඉක්බිතිව, එවැනි ප්‍රගමනයක් සැබවින්ම සිදුවී තිබෙන බවට

සැකයක් නම් නැත්තේය. සාර් රාජධානියට අයත් පෝලන්තය, සම්මේලන පෝලන්තය²⁰ රුසියානු අධිරාජ්‍යයේ විශාල කම්මාන්තමය ප්‍රදේශයක් බවට පත් වී තිබේ. මහා පරිමාණයේ රුසියානු කම්මාන්තය හැම තැනම විසිර ඇත - පින්ලන්ත මුහුදු බොක්ක වටා කොටසක් ද, රට මැද (මොස්කව් සහ විලද්මීර්) කොටසක්ද, තෙවැනි කොටස කළු මුහුදු සහ අසොව් මුහුදු බඩද, ඉතිරි කොටස තැනින් තැනද විසිර ඇති අතර, පෝලන්ත කම්මාන්තය සාපේක්ෂ ලෙස විශාල නොවන පෙදෙසක සංකේන්ද්‍රණ ගතවීමක් මගින් ඇතිවන වාසි සහ අවාසි භුක්ති විඳී. මෙහි ඇති වාසිය තරගකාරී රුසියානු කම්හල් හිමියන් පිළිගත්තේ, පෝලන්ත වැසියන් රුසියන් ජාතිකයින් බවට පරිවර්තනය කිරීමට ඔවුන් තුළ ඉමහත් උණුසුම් අභිලාෂයක් තිබියදීත්, පෝලන්තයට විරුද්ධව ආරක්ෂක තීරු බදු ඉල්ලා සිටීමෙනි. පෝලන්ත කම්හල් හිමියන්ට සහ රුසියන් ආණ්ඩුවට මෙහි ඇති අවාසිය දැනුණේ, පෝලන්ත කම්කරුවන් අතර සමාජවාදී අදහස් සීඝ්‍ර ලෙස පැතිරයාමෙනි, ‘ප්‍රකාශනය’ ඔවුන් විසින් වැඩි

වැඩියෙන් ඉල්ලා සිටීමෙනි.

එහෙත් රුසියාව පසු බා යමින් පෝලන්ත කර්මාන්තය ලබාගත් සිසු වර්ධනය පෝලන්ත ජනතාව තුළ පවතින නොසිදෙන සුළු ජීව බලයක් පිළිබඳ නව ඔප්පු කිරීමක් සහ පෝලන්තයේ අනාගතයේදී සිදුවිය හැකි ජාතික පුනර්ජීවනයේ නව සහතිකයකි. ස්වාධීන සහ ශක්තිමත් පෝලන්තයක පුනර්ජීවනය පෝලන්ත ජාතිකයින්ගේ පමණක් නොව, අප සියල්ලන්ගේ අවධානය යොමු විය යුතු දෙයකි. යුරෝපීය ජාතීන්ගේ අවංක සහයෝගතාවයක් ඇති විය හැක්කේ, ඒ හැම ජාතියක්ම තම ගෘහය තුළ ස්වෛරී ස්වාමිත්වය ලැබුවහොත් පමණකි. නිර්ධන පංතික ධර්මය යටතේ නිර්ධන පංතික සටන්කාමීන්ට, ධනපතීන්ගේ කටයුත්ත පමණක් ඉටු කිරීමට සිදු වූ 1848 විප්ලවය ඉතාලියේ, ජර්මනියේ සහ හංගේරියාවේදී නිදහස ලබාගත්තේ එහි කැමැත්ත ක්‍රියාවට පෙරලූ බලකාරයින් වූ ලුවී බොනපාර්ට් සහ බිස්මාර්ක්²¹ මගිනි. එනමුදු 1792 සිට මේ රටවල් තුනේ සමස්ත සේවයට වඩා වැඩි සේවයක් විප්ලවයට ඉටු කළ පෝලන්තය තමාට වඩා දස ගුණයකින් අධික රුසියන් බලයකට යටත් වූ මොහොතේදී හුදකලා විමකට පත්විය.²² පෝලන්තයේ ස්වාධීනත්වය රැකගැනීමට වත්, එය නැවත දිනාගැනීමට වත් වංශාධිපතියෝ අසමත් වූහ. මෙම ස්වාධීනත්වය වත්මන් කාලයේදී පෝලන්ත ධනපති පංතියට නම් යටත් පිරිසෙයින් වැදගත්මකට නැති දෙයකි. ඒ කෙසේ වුවද, යුරෝපීය ජාතීන්ගේ සංගතික සහයෝගතාවයක් සඳහා එය අත්‍යවශ්‍ය දෙයකි. එය දිනාගත හැක්කේ යෞවන පෝලන්ත නිර්ධන පංතියට පමණකි, ඔවුන්ගේ හස්තයෙහි එය සම්පූර්ණයෙන්ම සුරක්ෂිත වන්නේය. මන්දයත්, පෝලන්තයේ ස්වාධීනත්වය පෝලන්තයේ කම්කරුවන්ට මෙන්ම, යුරෝපයේ සෙසු රටවල කම්කරුවන්ටද එය අවශ්‍ය බැවිනි.

ග්‍රෙඩ්රික් එංගල්ස්

1892 පෙබ්‍රවාරි 10 ද, ලන්ඩන්.

K. Marx i F. Engels. 'Manifest Kommunistyczny'. London, 1892
නැමැති පොතෙහි පළ විය

1893 ඉතාලි සංස්කරණයට ලියන ලද සංඥාපනය

ඉතාලි පාඨකයා වෙත

'කොමියුනිස්ට් පක්ෂයේ ප්‍රකාශනය' පළවීමත්, එය 1848 මාර්තු 18 ද මිලාන්හි සහ බර්ලින්හි ඇති වූ විප්ලව, රටවල් දෙකක අවිභව කරුණු සමග සම්පාත වීමත්, එකට සිදු වූණැයි කෙනෙකුට කිව හැකිය. යුරෝපා මහද්වීපයේ මැද පිහිටි එක් ජාතියකුත්, මධ්‍යධරණී මුහුදු මැද පිහිටි තවත් ජාතියකුත් මේ කාලයට පෙර බෙදීමිච්චලට ගොදුරු වීමෙන් සහ අභ්‍යන්තරික හේදවලින් දුර්වලවී සිටි සහ එහි විපාකයක් වශයෙන් විදේශීය ආධිපත්‍යය යටතට පත්වී සිටියහ. ඉතාලිය ඔස්ත්‍රියානු අධිරාජ්‍යයට යටත් වී තිබුණු අතර ජර්මනිය මුළු මහත් රුසියාවේම අධිපතියාවූ සාර්ගේ - වඩාත් වක්‍රවූ විපාක අතින් ඊට වඩා නොඅඩු වියගහට යටවී සිටියේය. 1848 මාර්තු 18 ද ඇතිවූ ප්‍රතිඵලය වූයේ ඉතාලිය සහ ජර්මනිය මෙම අපකීර්තියෙන් නිදහස් වීමය. 1848 සිට 1871 දක්වා මේ මහා ජාතීන් දෙක යළි ප්‍රකෘතිමත් කරනු ලැබ, එක් හෝ තවත් විදිහකින් ස්වාධීනත්වයක් ඒවාට ලැබිණි නම්, කාල් මාක්ස් පෙන්වා දුන් පරිදි, එය සිදුවූයේ, 1848 විප්ලවය පාගා දැමූ පුද්ගලයින්ම ඔවුන්ගේ කැමැත්තට විරුද්ධව, එම විප්ලවයේ අරමුණු ක්‍රියාවට යෙදූ විධායකයින් වූ බැවිනි.

එම විප්ලවය හැම තැනම කරන ලද්දේ කම්කරු පංතිය විසිනි. මහා මාර්ගවල කපොලු ඉදි කළේත්, තම ලේ පූජා කළේත් කම්කරු පංතිය විසිනි. එහෙත් පැරිසියේ කම්කරුවෝ පමණක්, ආණ්ඩුව පෙරළා දැමීමෙන්, ධනේශ්වර ආණ්ඩු ක්‍රමය පෙරළා දැමීමේ ඉතා ස්ථිර අභිප්‍රාය ඇතිව සිටියහ. එසේවුවද, තම පංතියත්, ධනපති පංතියත් අතර නොවැළැක්විය හැකි ප්‍රතිවිරෝධීතාවයන් තිබෙන බව ඔවුන් සවිඥානකව දැන සිටියද, සමාජ ප්‍රතිසාධනයකට හැකියාවන් ලබා දීමට තරම් වන, රටේ ආර්ථික සංවර්ධනයක් හෝ, එයට සරිලන මට්ටමක් දක්වා ප්‍රංශ කම්කරුවන්ගේ අධ්‍යාත්මික වර්ධනයක් වෙත එළැඹීමක් හෝ නොතිබිණි. මේ හේතුව නිසා අවසානයේදී, විප්ලවයේ සියලු ඵල නෙලාගනු ලැබුවේ ප්‍රංශ ධනපති පංතිය විසිනි. අතින් රටවල - ඉතාලියේ, ජර්මනියේ සහ ඔස්ත්‍රියාවේ - මූලාරම්භයේ සිට ධනපතීන්ට බලයට පැමිණීම සඳහා ආධාර දීමකට පමණක් කම්කරු පංතිය සීමා විය. එහෙත් කිසිම රටක ජාතික ස්වාධීනත්වයෙන් තොරව, ධනපති පාලනයක් ඇති කළ නොහැකිය. එමනිසා 1848 විප්ලවය, මේ කාලය වන විටත් ඒකීයතාවය සහ ස්වාධීනත්වය නැතිව සිටි ජාතීන් තුනට - ඉතාලියට, ජර්මනියට සහ හංගේරියාවට - එය ලබා දිය යුතු වූයේය. මිලන වාරය පෝලන්තයටය.

එනමින්, 1848 විප්ලවය සමාජවාදී නොවූයේ නම්, එය එබඳු විප්ලවයක් සඳහා හෙළි පෙහෙළි කොට බිම සකස් කළේය. ඉකුත් වසර හතළිස් පහක් තිස්සේ ධනේශ්වර ක්‍රමයට අයත් සියලු රටවල්වල මහා පරිමාණ කර්මාන්තයේ වේගවත් සංවර්ධනයට පින් සිදුවන්නට, හැම තැනම සංඛ්‍යාව අතින් විශාල වූත්, සංකේන්ද්‍රණ

ගතවූත්, ශක්තිමත් වූත් නිර්ධන පංතියක් බිහිවිය. ඒ අනුව 'ප්‍රකාශනයේ' සටහන් බසින් කියතොත්, ධනපති පංතිය ස්වකීය මිනි වළ භාරගත පංතියක් බිහි කොට ඇත. එක්, එක් ජාතියක ස්වෛරීභාවය සහ ඒකීයතාවය ස්ථාපිත නොකර, නිර්ධන පංතියේ ජාත්‍යන්තර සංගමයක් හෝ, පොදු අරමුණු ඉටුකරලීම සඳහා එම ජාතීන්ගේ සාමකාමී සහ සවිඥානක සහයෝගතාවයක් හෝ බිහිකරලීමට නොපුළුවන. 1848 ට පෙර පැවති දේශපාලන තත්ත්වයන් යටතේ ඉතාලියානු, හංගේරියානු, ජර්මන්, පෝලන්ත, රුසියානු කම්කරුවන්ගේ යම්කිසි පොදු ජාත්‍යන්තර ක්‍රියාකාරීත්වයක් සිතින් මවා ගැනීමට පවා තැත් කළ හැකිද?

මෙහි තේරුම, 1848 සංග්‍රාමයන් අපතේ නොගිය බවය. එමෙන්ම එම විප්ලවීය කාලාවධිය සහ අපත් අතර ඇති වසර හතළිස් පහක පරතරයද අපතේ නොගිය බවය. ඒවායේ මල් එල හටගනු ඇත. මේ 'ප්‍රකාශනයේ' මුල් පිටපත පළවීම ජාත්‍යන්තර විප්ලවයට ශුභාසිංශනයක් වූවාක් මෙන්ම, ඉතාලි බසට පෙරළා ඇති මෙම සංස්කරණය පළවීමද ඉතාලි නිර්ධන පංතියේ ජයග්‍රහණයට සුබ නිමිත්තක් වේවායි මගේ එකම පැතුම වන්නේය.

'ප්‍රකාශනය' අතීතයේදී ධනේශ්වර පංතිය විසින් සපුරාලන ලද විප්ලවවාදී කාර්ය කොටස සාධාරණ ලෙස අගය කරයි. ප්‍රථම ධනවාදී ජාතිය ඉතාලිය විය. රදළවාදී මධ්‍යම යුගයේ අවසානයත්, සමකාලීන ධනපති යුගයේ ආරම්භයත් එක් මහා පුද්ගලයෙකුගෙන් සටහන් වී ඇත. හේ ඉතාලි ජාතික දන්නේය, මධ්‍යකාලීන යුගයේ අවසාන කිවියාත්, නව යුගයේ ප්‍රථම කිවියාත් ඔහුය. දැන්, 1300 දී මෙන්ම නව ඓතිහාසික යුගයක් එළඹෙමින් පවතී. එම නව නිර්ධන පංතික යුගයේ උපත සනිටුහන් කරන නව දන්නේ කෙතෙකු ඉතාලිය අපට ප්‍රදානය කරන්නේද?

ග්‍රෙඩ්රික් එංගල්ස්

1893 පෙබ්‍රවාරි 1 ද, ලන්ඩන්

Karlo Marx e Federico Engels.
'Il Manifesto del Partito Comunista'.
Milano, 1893 නමැති පොතෙහි පළ විය.

කොමියුනිස්ට් පක්ෂයේ ප්‍රකාශනය

අවතාරයක් යුරෝපයේ හොල්මන් කරයි - එය කොමියුනිස්ට්වාදයේ අවතාරයය. පාප් වහන්සේ සහ සාර් රජු, මෙට්නින් සහ ගිසෝද්²³, ප්‍රංශයේ රැඩිකල්වරු සහ පර්මන් පොලිස් ඔත්තු කරුවෝද යන මේ පැරණි යුරෝපයේ සියලු බලවේග, මෙම අවතාරය පළවා හැරීම පිණිස ශුද්ධවූ ගිවිසුමකට එළඹ සිටිති.

බලයට පත්වූ සිය ප්‍රතිවාදීන් විසින් කොමියුනිස්ට්වාදියැයි හෙළා දැකිනු නොලැබූ විපක්ෂයක් ඇත්තේ කොහේද? තමන්ට වඩා ප්‍රගාමී විපක්ෂවලට විරුද්ධව මෙන්ම තමන්ගේ ප්‍රතිගාමී පසම්බන්ධ විරුද්ධවද කොමියුනිස්ට්වාදය නැමැති හංවඩු ගසන ලද දෝෂාරෝපණය ආපසු දමා නොගැසූ විපක්ෂයක් ඇත්තේ කොහිද?

මෙම කරුණෙන් පැහැන ගිහින ප්‍රතිඵල දෙකකි.

කොමියුනිස්ට්වාදය දැනටමත් සියලු යුරෝපා බලවේගයන් විසින් බලයක් ලෙස පිළි ගෙන ඇත්තේය.

කොමියුනිස්ට්වාදීන් ස්වකීය පක්ෂයේම ප්‍රකාශනයක් මගින්, මුළු මහත් ලෝකය ඉදිරියෙහි විවෘත ලෙස, ස්වකීය අදහස්ද, ස්වකීය අරමුණුද, ස්වකීය ප්‍රවණතාවයන්ද ප්‍රකාශ කළ යුතු, කොමියුනිස්ට් අවතාරය පිළිබඳ ළමා කනන්දුරවලට පිළිතුරු සැපයිය යුතු කාලය පැමිණ ඇත.

මේ පරමාර්ථය පෙරදැරි කරගෙන විවිධ ජාතීන් නියෝජනය කරන කොමියුනිස්ට්වාදීන් ලන්ඩනයට ඒකරාශී වී පහත සටහන් ප්‍රකාශනය ලියා ඉංග්‍රීසි, ප්‍රංශ, පර්මන්, ඉතාලි, ජලෙමිස් සහ ඩෙන්මාක් භාෂාවලින් මුද්‍රණය කිරීමට තීරණය කළහ.

I. ධනපතියෝ සහ නිර්ධනයෝ*

මෙතෙක් පැවති සියලු සමාජ වල ඉතිහාසය** පංති අරගලවල ඉතිහාසය වේ.

නිදහස් මිනිසා සහ වහලාද, රෝම කුලිනයා සහ රෝම පොදු ජනයාද, රදළයා සහ ප්‍රවේණිදාසයාද, ශ්‍රේණි හිමියා*** සහ ජ්‍යෙෂ්ඨ ආධුනිකයාද - වචනයකින් පැහැදිලි කළහොත්, පීඩකයා සහ පීඩිතයා

* ධනපති පංතිය යනුවෙන් අදහස් කරන්නේ, සාමාජික නිෂ්පාදන මාර්ග හිමි, වැටුප් පිට කම්කරුවන් සේවයෙහි යොදන සමකාලීන ධනපතීන්ගේ පංතියයි. නිර්ධන පංතිය යනුවෙන් අදහස් කරන්නේ නමන් සතු නිෂ්පාදන මාධ්‍යයන් නොමැති වීම නිසා, ස්වකීය ශ්‍රම ශක්තිය විකිණීමේ තත්ත්වයට ඇද වැටී ඇති සමකාලීන වැටුප් ශ්‍රමිකයින්ගේ පංතියයි. (එංගලන්ත විසින් 1888 ඉංග්‍රීසි සංස්කරණයට ලියන ලද සටහනකි.)

** මුළු මහත් ලිඛිත ඉතිහාසය මින් අදහස් කැරේ. 1847 දී සමාජයේ ප්‍රාග් ඉතිහාසය, එනම් ලිඛිත ඉතිහාසයට පෙර පැවති සාමාජික සංවිධානය සම්පූර්ණයෙන්ම පාහේ නොදැන තිබිණි. ඉන් ඉක්බිතිව, රුසියාවේ පොදු ඉඩම් අයිතිය පැවති බැව් හක්ස්ටෝසන්²⁴ විසින් සොයා ගැනිණි. සියලු ජර්මන් ගණා ගෝත්‍රවල ඓතිහාසික වර්ධනයේ ආරම්භය ඇති කළ සාමාජික පදනම වූයේ මෙම පොදු ඉඩම් අයිතිය බව, මවුර්²⁵ විසින් ඔප්පු කරන ලදී. ඉන්දියාවේ සිට අයර්ලන්තය දක්වා සෑම තැනම පැවැති ආදිකල්පික සමාජ ක්‍රමයේ පදනම වන්නේ, අතීතයේ වූයේත් වර්තමානයෙහි වන්නේත් හවුලේ ඉඩම් හිමි ගැමි පොදු සමාජය බව අනුක්‍රමයෙන් පැහැදිලි විය. ආදිකල්පික කොමියුනිස්ට් සමාජයේ අන්‍යන්තරික සංවිධානය, එහි නියම ආකාරය මෝර්ගන්²⁶ විසින් ගණා ගොත්‍රය සම්බන්ධයෙන් වංශවල සැබෑ ස්වභාවය අර්භයා කරන ලද උතුම් සොයා ගැනීමෙන් සුපැහැදිලි විය. මේ ආදි කල්පික පොදු සමාජය දිරාපත් වී යාමත් සමගම, එකිනෙකට වෙනස් වූ සහ අවසානයේදී එකිනෙකට ප්‍රතිඝනිත පංතිවලට බෙදිණි. 'Der Ursprung der Familie, des Privateigentums und des Staats', 2 Aufgabe, Stuttgart, 1886 - 'පවුල, පෞද්ගලික දේපොළ සහ රජය ඇති වූ හැටි' නැමැති කෘතිය මගින් මේ ගැන විස්තරයක් කිරීමට මම වැයමක් දැරීමි. (1888 ඉංග්‍රීසි සංස්කරණයට එංගලන්ත විසින් ලියන ලද සටහනකි.)

*** ශ්‍රේණි හිමියා - ශ්‍රේණියක පූර්ණ සාමාජිකයෙකි. ඔහු ශ්‍රේණිය තුළ පූර්ණ බලතල හිමියකු විය. එහෙත් එහි නායකයා නොවීය. (1888 ඉංග්‍රීසි සංස්කරණයට එංගලන්ත ලියූ සටහනකි.)

එකිනෙකට විරුද්ධව නියත ලෙස නැගී සිට, වරෙක සැඟවුණාවූද, වරෙක විවෘත වූද සටහන්, එක්කෝ මුළු මහත් සමාජයම විස්ලවවාදී ලෙස ප්‍රතිනිර්මාණය කිරීමෙන් අවසන් වූ, නැතිනම් සටන් කරන පංතීන්ගේ පොදු විනාශයෙන් අවසන් වූ සටහන් නොකඩවාම කරගෙන ගියහ.

ඉතිහාසයේ ආදි යුගවලදී විවිධ ස්තරවලට බෙදන ලද පූර්ණ සැකැස්මක්, සාමාජික තරාතිරම්වල විවිධ සරණි කරණයක් හැම තැනදීම පාහේ අපි දකිමු. පැරණි රෝමයෙහි කුලිනයන්ද, අසරුවන්ද, පොදු ජනයාද, වහලුන්ද; මධ්‍ය කාලීන යුගවලදී රදළ අධිපතීන්ද, ඔවුන්ගේ ගැත්තන්ද, ශ්‍රේණි හිමියන්ද, ජ්‍යෙෂ්ඨ ආධුනිකයින්ද (සිප්කැමියන්ද), ප්‍රවේණිදාසයන්ද අපි දකිමු. තවද මේ සියලු පංතීන් තුළම පාහේ තවත් අප්‍රධාන සරණි කරණයන් විය.

රදළ සමාජයේ නශ්ටාවශේෂවලින් ඇතිවුණු සමකාලීන ධනපති සමාජය පංති ප්‍රතිඝනයන් විනාශ කර නැත. එය අලුත් පංතීන්, පැරණි සඳහා නව තත්ත්වයන්, පැරණි සටන් ක්‍රම වෙනුවට, අලුත් සටන් ක්‍රමද එය ඉදිරිපත් කළා පමණකි.

ධනපති පංතියේ යුගය වන අපේ මෙම යුගයට අයත් විශේෂ ලක්ෂණය නම්, එය පංති ප්‍රතිඝනය සරළ කිරීමයි: සමස්තයක් වශයෙන් සමාජය වැඩි වැඩියෙන් එකිනෙකට සතුරු මඟ කඳවුරු දෙකකට, එකිනෙකට එරෙහිව මුහුණට මුහුණ ලා සිටින මහා පංතීන් දෙකකට, ධනපති සහ නිර්ධන නැමැති පංති දෙකට බෙදෙමින් පවතී.

මධ්‍ය කාලීන යුගයේ ප්‍රවේණිදාසයන්ගෙන් ආදි නගරවල නිදහස් ජනගහණය ඇති විය. මේ නාගරිකයින්ගෙන් ධනපති පංතියේ ප්‍රථම කොටස් ඇති විය.

ඇමරිකාව සොයාගැනීමත්, අප්‍රිකාව වටා යාමට මුහුදු මාර්ගය සොයාගැනීමත් නිසා නැගී ආ ධනපති පංතියට අලුත් ක්‍රියාකාරී ක්ෂේත්‍රයක් ඇති විය. පෙරදිග ඉන්දියානු සහ චීන වෙළඳ පොළවල්ද, ඇමරිකාව යටත් විජිත කරණයට හසුවීමද, යටත් විජිත සමග වෙළඳාමද, නුවමාරු කිරීමේ මාධ්‍යයන් සහ වෙළඳ භාණ්ඩවල

වැඩිවීමද නිසා වාණිජයටත්, නෞකා ගමනයටත්, කර්මාන්තයටත් මින් පෙර නොවූ විරූ ආවේගයක් ඇතිවිය. එමගින්, ගරා වැටෙමින් පැවති රදළ සමාජයේ සිටි විප්ලවීය කොටසට සිඝ්‍ර සංවර්ධනයක් ලබා දුන්නේය.

ශිල්පීන් අල්ප සංඛ්‍යාවකට සීමා වී තිබුණු ශ්‍රේණි මගින් කාර්මික නිෂ්පාදනය මත ඒකාධිකාරයක් අයත් කරැ ගෙන සිටි, පැරණි රදළ වාදයට වැඩිවෙමින් පැවති අලුත් වෙළඳ පොළවල්වල වර්ධනය වන ඉල්ලුම තවදුරටත් සපුරාලීමට නොහැකි විය. එය වෙනුවට හස්තෝපක්‍රම කර්මාන්තය ඇති විය. භාණ්ඩ සාදන මැද පන්තිය විසින් ශ්‍රේණි ශිල්පීන් පසෙකට තල්ලු කරැණි. සාමූහික ශ්‍රේණි අතර පැවති ශ්‍රම විභජනය, එක් එක් වැඩ ශාලාවක් තුළ ඇති වූ ශ්‍රම විභජනය ඉදිරියෙහි අතුරු දැනත් විය.

එහෙත් වෙළඳ පොළවල් නොහැවිනී වැඩෙන්නට වූ අතර ඉල්ලුමද එන්ට එන්ටම වැඩිවිය. හස්තෝපක්‍රම කර්මාන්තයට පවා එම ඉල්ලුම සපුරාලීමට තවදුරටත් නොහැකි විය. එවිට වාණිජ සහ යන්ත්‍ර සහ යන්ත්‍රෝපකරණ විසින් කර්මාන්ත භාණ්ඩ නිෂ්පාදනයේ විප්ලවයක් ඇති වීණි. හස්තෝපක්‍රම කර්මාන්තය වෙනුවට නවීන මහා පරිමාණ යෝධමය කර්මාන්තය ඇතිවිය. කාර්මික මැද පන්තියට අයත් ස්ථානය දුසලක්ෂාධිපති ධන හිමි කර්මාන්ත කරුවෝ, කර්මාන්ත හමුදා මෙහෙයවන නායකයෝ, සමකාලීන ධනපති පන්තිය අයත් කරැ ගත්හ.

මහා පරිමාණ කර්මාන්තය සමස්ත ලෝක වෙළඳ පොළක් බිහි කළේය. මෙයට මග හෙළි කරන ලද්දේ ඇමරිකාව සොයා ගැනීම විසිනි. සමස්ත ලෝක වෙළඳ පොළ වෙළඳාමෙන්, නෞකා ගමනයෙන්, ගොඩබිම ගමනාගමනයෙන් ඉමහත් සංවර්ධනයක් ඇති කළේය. මෙය යළි කර්මාන්ත ව්‍යාප්ත කිරීමෙහි ලා බල පෑමක් ඇති කළේය. එමෙන්ම කර්මාන්තය, වෙළඳාම, නෞකා ගමනය, දුම්රිය සේවාව වර්ධනය වූ ප්‍රමාණයටම සමානුපාතිකව ධනපති පන්තිය වැඩි දියුණු වී, සිය ප්‍රාග්ධනය වැඩි කරැගෙන, මධ්‍යම යුග වලින් දයාද වශයෙන් පැවත ආ සියලු පංති පසුතලයට ඇද දැමීමේය.

මේ නයින් සමකාලීන ධනපති පන්තිය, දීර්ඝ කාලීන සංවර්ධන ක්‍රියාදාමයක එලයක් බවත්, භාණ්ඩ නිෂ්පාදන විධිවල සහ හුවමාරුවල ඇති වූ පෙරළි මාලාවක එලයක් බවත් අපි දකිමු.

ධනපති පන්තියේ දියුණුවේ සෑම පියවරක් සමගම ඊට අනුරූපව එම පන්තියේ දේශපාලන ප්‍රගමනයක්ද ඇති විය. රදළ කුලීන ආධිපත්‍යය යටතේ පීඩිත පන්තියක් වූ, මධ්‍යකාලීන කොමියුනියස්*

* ‘‘කොමියුනියස්’’ යන නමින් ප්‍රංශයේ වර්ධනය වෙමින් පැවති නගර හැඳින් විය. මේ නාමය සිය රදළ ආධිපතින්ගෙන් ප්‍රාදේශීය ස්වයං පාලනය සහ ‘‘තෙවැනි ප්‍රජාවේ’’ දේශපාලන අයිතිවාසිකම් දිනාගැනීමටත් පෙර සිටම තබන ලද්දකි. පොදුවේ පවසනොත්, ධනපති පන්තියේ ආර්ථික වර්ධනය පිළිබඳව නිදසුනක් ලෙස එංගලන්තයද, එම පන්තියේ දේශපාලන වර්ධනය පිළිබඳව නිදසුනක් ලෙස ප්‍රංශයද මෙහි පෙන්වන ලදී. (1888 ඉංග්‍රීසි සංස්කරණයට එංගලන්ත විසින් ලියන ලද සටහනය.)

කොමියුනියස් - ඉතාලියේ සහ ප්‍රංශයේ නගර වැසියන් විසින් ස්වයං පාලනය පිළිබඳ ස්වකීය මූලික අයිතිය රදළ ආධිපතින් ගෙන් මුදලට ගැනීමෙන් හෝ, සටන් කොට දිනා ගැනීමෙන් හෝ පිහිටුවන ලද නාගරික පාලනයට තැබූ නාමයය. (1890 ජර්මන් සංස්කරණයට එංගලන්ත විසින් ලියන ලද සටහනකි.)

තුළ අවිගත් ස්වයං පාලක සංගමයක් වූ (ඉතාලියේ සහ ජර්මනියේ මෙහි), එක් තැනෙක ස්වාධීන නාගරික සමූහාණ්ඩුවක් වූ (ප්‍රංශය මෙහි), තවත් තැනෙක රාජාණ්ඩුවට අයබදු ගෙවිය යුතු තෙවැනි ප්‍රජාව වූ, ඉන් ඉක්බිතිව, හස්තෝපක්‍රම කර්මාන්ත පැවති අවධියේදී රදළ ප්‍රභූවරුන්ට විරුද්ධව පාවිච්චි කළ බලවේගයක් ලෙස, අර්ධ රදළවාදයට හෝ පරම රාජාණ්ඩුවට හෝ සේවය කළ, පොදුවේ මහා රාජාණ්ඩුවල ප්‍රධාන මුල්ගල වූ, ධනපති පන්තිය අවසානයේදී සමකාලීන මහා කර්මාන්තය සහ සමස්ත ලෝක වෙළඳ පොළ පිහිටුවාලීමෙන් අනතුරුව, නියෝජිත සමකාලීන රාජ්‍යයන් තුළ තමාට පමණක් සීමාවූ සුවිශේෂ දේශපාලනමය ආධිපත්‍යයක් ලබාගෙන සිටී. සමකාලීන රාජ්‍ය බලය අන්කිසිවක් නොව, මුලු මහත් ධනපති පන්තියේම පොදු කටයුතු මෙහෙයවන කාරක මණ්ඩලයක් පමණකි.

ධනපති පන්තිය ඉතිහාසයෙහි, අති විප්ලවීය ක්‍රියා කලාපයක් ඉටුකර ඇත.

ධනපති පන්තිය ආධිපත්‍යය ලැබූ හැම තැනෙකම, සියලු රදළවාදී, පීතෘ මූලික, පරමාදර්ශී (චාන් ගැමි පීචිත) සබඳකම් විනාශ කළේය. ‘‘ස්වාභාවික ස්වාමිවරුන්ට’’ මනිසා බැඳ තිබුණු අනෙක විධි රදළවාදී බන්ධනයන් අනුකම්පා විරහිත ලෙස සිඳ බිඳ දැමූ ධනපති පන්තිය, මිනිහකු සහ මිනිහකු අතර නග්න ස්වාච්ඡිකාමය හැර, අනුකම්පා විරහිත ලෙස ‘‘මුදල් ගෙවීම හැර’’ වෙනත් කිසිදු සබඳකමක් ඉතිරි නොකළේය. ආගමික හක්නියද, ධීර - විර උනන්දුවද, අවරසිකවාදී අනුරක්තතාවයද අරහයා වූ ස්වර්ගමය ආනන්දයන් ආත්මාර්තකාමී ගණන් බැලීම නැමැති අයිස් වතුරෙහි ගිල්වා දමනලදී. එය පෞද්ගලික අගය හුවමාරු වටිනාකම බවට පෙරළන ලදී. එමෙන්ම සංඛ්‍යා විරහිත, උදුරා ගත නොහැකි, වර සහිත නිදහස් අයිතීන් වෙනුවට හාද සාක්ෂියට කොහෙන්ම එකඟ නොවන එකම නිදහස වන වෙළඳාමි කිරීමේ නිදහස පිහිටුවාලිය. වචනයකින්

කියතොත්, ආගමික සහ දේශපාලනික මාසාවන්ගෙන් වසා තිබුණු සුරාකෂම වෙනුවට එය විවෘත, ලජ්ජා විරහිත, සෘජු, කෘෂි සුරාකෂම ආදේශ කළේය.

මෙතෙක් ගරුත්වයට භාජනය වූ, ගෞරව පූර්වක විස්මයකින් යුතුව සැලකූ හැම වෘත්තියකම තිබූ ප්‍රභා මණ්ඩලය ධනපති පංතිය විසින් ඉවත් කැරණි. එය වෛද්‍ය වරයා, නීති වේදියා, පූජකයා, කවියා, විද්‍යා කටයුතුවල නිරත වන්නා ආදී හැම කෙනෙක්ම වැටුප් ලබන ශ්‍රමිකයන් බවට පත් කළේය.

ධනපති පංතිය, පවුලේ සිත් ගන්නා සුළු-අනුරක්ෂණවයේ ආකල්ප බිඳ දමා එය හුදු මුදල් පිලිබඳ ආකල්පයක් දක්වා පහත හෙළීය.

ප්‍රගතිගාමීන්ගේ අනිමානයට පාත්‍ර වූ මධ්‍ය කාලීන යුගවල පැවැති නිරිසන් ලෙස සවි ශක්තිය විදහා පෙන්වීමේ ගතිය, ඉතා කම්මැලි කුසිතභාවය තුළ ඊට ගැලපෙන ප්‍රතිවිරුද්ධ ගතිය සොයා ගැනීම කෙසේ සිදුවීද යන්න ධනපති පංතිය හෙළි කළේය. මිනිස් ක්‍රියාකාරීත්වයට ලබාගත හැකි දේ මොනවාද යන්න එය ප්‍රථම වරට පෙන්වීය. මිසරයේ පිරමිඩ, රෝමයේ වාරිමාර්ග(ජල මාර්ග), ගොතීක් කලාව අනුව ඉදි කළ දේවස්ථාන වැනි වෙනත් වර්ගයකට අයත් විශ්මයජනක කලාවක්වත් එය නිර්මාණය කළේය. ඊට කලින් පැවති ජාතීන්ගේ දේශාටනයන් සහ කුරුස යුද්ධ²⁷ සියල්ලට වඩා වෙනත් වර්ගවල මහා ප්‍රයාණාවල එය යෙදුණේය.

ස්ථාවර ලෙසම නිෂ්පාදන උපකරණවල පෙරළියක් ඇති නොකර, එමගින් නිෂ්පාදන සම්බන්ධකම් සහ සමාජයේ මුළු මහත් සම්බන්ධකම්වල සමස්තයද විප්ලවීය වෙනසකට භාජනය නොකොට, ධනපති පංතියට පැවතිය නොහැකිය. අනික් අතින් ඊට කලින් ඇති වූ සියලු කාර්මික පංතීන්ගේ පැවැත්මට අවශ්‍ය වූ පළමුවැනි කොන්දේසිය වූයේ වෙනස් නොවන අන්දමකින් පැරණි නිෂ්පාදන ක්‍රම පවත්වා ගෙන යාමය. නිෂ්පාදනයෙහි ඇතිවන ස්ථාවර විප්ලවීය වෙනස්වීම්, සියලු සාමාජීය සබඳතාවයන්වල ඇතිවන නිරන්තර කැළඹීම්, සදකාලික අවිනිශ්චිතතාවය සහ ගාමකත්වය විසින් ධනවාදී යුගය අන් සියලු යුගවලට වඩා වෙනස් වෙයි. සිය පෞරාණික වූත්, පූජනීය වූත් ප්‍රාග් විනිශ්චයන් සහ මත සහිත පාෂාණිභූත යකඩ මල බැඳුණු සියලු සබඳතාවයන් විනාශ වී යන අතර අළුතින් ඇතිවන සියලු සබඳතාවයන් අස්ථිරකරණයට භාජනය වීමටත් පෙර ඒවා යල්පැන යයි. ඝන වූ හැම දෙයක්ම උණුවී වාතය බවට පෙරළෙයි. ශුද්ධවූ හැම දෙයක්ම කෙළසන්නේය. අවසානයේදී මිනිසාට, තම ජීවන තත්ත්වයන් සහ තම වර්ගයා සමග ඇති අන්‍යෝන්‍ය සබඳතාවයන් දෙස සන්සුන් සිතීන් බැලීමට අවශ්‍යතාවයක් ඇති වේ.

සිය නිෂ්පාදන භාණ්ඩවලට නියත ලෙසම විශාල වෙමින් පවතින වෙළඳ පොළක් සොයා ගැනීමේ අවශ්‍යතාවය විසින් මුළු මහත් ලෝක ගෝලය වටා ධනපති පංතියට දැවැන්තට සිදුවෙයි. එයට හැම තැනටම රිංගන්නටද, හැම තැනකම පදිංචි වීමටද, හැම තැනකම සම්බන්ධකම් ඇති කැරැ ගැනීමටද සිදුවෙයි.

ධනපති පංතිය සමස්ත ලෝක වෙළඳ පොළ සුරාකෂම තුළින්, හැම රටකම නිෂ්පාදනයට සහ පරිභෝජනයට නිර්ජාතික සාර්වභෞමික ස්වරූපයක් දී ඇත. එය ප්‍රතිගාමීන් මහත් සේ කණස්සල්ලට පත් කරමින්, කර්මාන්තයේ ජාතික පදනම එහි පා යටින් ඉවතට ඇද දමා ඇත. පුරාණ විරාගන ජාතික කර්මාන්ත විනාශ කර දමන ලදී. හැතීනම් දිනපතා ඒවා විනාශ කර දමනු ලැබේ. සියලු සහස් ජාතීන් ඉදිරියෙහි ඇති ජීවිතයන් මරණයන් අතර ප්‍රශ්න විසඳාලීමක් වශයෙන්, අනිතවයෙන් ආරම්භ කළ යුතු නව කර්මාන්ත මගින් තවදුරටත් දේශීය අමුද්‍රව්‍යවලින් නොව, ලෝකයේ ඉතා අත පෙදෙස්වලින් ගෙනෙනු ලබන අමුද්‍රව්‍යවලින් වැඩ කරන කර්මාන්ත මගින්, එක් රටක් තුළ පමණක් නොව, ලෝක ගෝලයේ හැම දිසාවෙකම පරිභෝජනයට ගන්නා භාණ්ඩ නිපදවන කර්මාන්ත මගින් පැරණි කර්මාන්ත පළවා හරිනු ලැබේ. රටක ජාතික නිෂ්පාදනය මගින් සෑහීමකට පත් කරනු ලබන පැරණි අවශ්‍යතාවයන් වෙනුවට, අත සහ විවිධ දේශගුණික රටවලට අයත් නිෂ්පාදන මගින් පමණක් සෑහීමට පත් කළ හැකි නව අවශ්‍යතාවයන් පැනනගී. පැරණි ප්‍රාදේශීය සහ ජාතික හුදෙකලාභාවය සහ ස්වයංපෝෂිතතාවය වෙනුවට, සමස්ථ ලෝක අන්තර් ආවේදනයක්ද, එක් ජාතියක් තවත් ජාතියක් මත රඳා පවතින සමස්ථ ලෝක අන්‍යෝන්‍ය පරායක්ෂණතාවයක්ද ඇතිවේ. මෙය ද්‍රව්‍යමය නිෂ්පාදනවලට මෙන්ම අධ්‍යාත්මික නිර්මාණවලට එකසේ බලපායි. එක් ජාතියකගේ අධ්‍යාත්මික නිර්මාණයේ ඵල සියලු ජාතීන්ගේ පොදු දායාදය බවට පත්වේ. ජාතික ඒක පාර්ශ්විකත්වය, සහ සීමා සහිත පටු බුද්ධිය වඩ වඩාත් නොකළහැකි දෙයක් බවට පත්වේ. ජාතික හා පළාත් බඳ සාහිත්‍යයන්ගේ බහු සංඛ්‍යාවක් විසින් ජගත් සාහිත්‍යයක් බිහි වෙයි.

සියලු නිෂ්පාදන උපකරණවල සීඝ්‍ර දියුණුව මගින්ද, ඉමහත් ලෙස පහසුවන ප්‍රවාහන සහ පණිවුඩ මාර්ග මගින්ද ධනපති පංතිය අති මිලේච්ඡ ජාතීන් ඇතුළු සියලු ජාතීන් සහස්ත්වය වෙතට ඇද ගනී. ධනපති භාණ්ඩවල ලාභ මිල මහා කාලතුවක්කුවලට සමානය. මෙය පාවිච්චි කරමින් ධනපති පංතිය සියලු වින ප්‍රාකාර බිඳ දමයි. මිලේච්ඡයින් තුළ විදේශිකයින් කෙරෙහි ඇතිවන මුර්ණ්ඩු ද්වේෂ සහගත වෛරය මෙල්ල කරලයි. වදවී යාමේ හිතිය ඉදිරියේ, ඉන් මිඳෙනු පිණිස ධනවාදී නිෂ්පාදන ක්‍රමය පිලිගන්නා ලෙස එය සියලු ජාතීන්ට බල කර සිටී. ඔවුන්ට ඊතියා ශිෂ්ටත්වය, එනම් ධනපතිවාදය පිලිගන්නා ලෙස එය බලකර සිටී. වචනයකින් පවසතොත්, ධනපති පංතිය තම ප්‍රතිමූර්තියක් සහ තමාට සමාන ලෝකයක් මවාලයි.

ධනපති පංතිය ගම නගරයේ ආධිපත්‍යයට යටකර දමයි. එය අති විශාල නගර ඉදි කර ඇත. ගැමි ජනගහණය සමග සන්සන්දනය කරන විට, නගරබද ජනගහණය සංඛ්‍යාව අතින් වැඩි කළේය. ඒ නයින්,

ජනගහණයෙන් සැහෙන කොටසක්, ගම්බද ජීවිතයේ මුල්ධනාවයෙන් මුදවා ගන්නේය. එය ගම නගරයට පරාධීන කළාක් මෙන්ම, මිලේවිජ සහ අර්ධ මිලේවිජ රටවල් සහ රටවලට පරාධීන කළේය. ගොවින්නන්ගේ සමන්විත ජාතීන්, ධනපතීන්ගේ සමන්විත ජාතීන්ටද, නැගෙනහිර බටහිරටද පරාධීන කළේය.

ධනපති පංතිය ජනගහණයත්, නිෂ්පාදන මාධ්‍යයන් සහ දේපොළන් විසුරුම වඩ වඩාත් අහෝසිකරු දැමීමෙහි යෙදී සිටී. එය ජනගහණය පිණිස කොට, නිෂ්පාදන මාධ්‍යයන් මධ්‍යගත කොට ඇත. දේපොළ අල්ප සංඛ්‍යාවක් අත සංකේන්ද්‍රණය කොට ඇත. මෙයින් අවශ්‍යයෙන්ම ඇතිවූ විපාකය වූයේ දේශපාලනමය මධ්‍යගත වීමකි. ස්වාධීන නමුදු ලිහිල් ලෙස එකිනෙකට සම්බන්ධව තිබූ, විභේදකාරී වුවමනාවන්, විවිධ නීති පද්ධති, ආණ්ඩු සහ අයබද ක්‍රම තිබුණු පෙදෙස්, එකම ආණ්ඩුවක්, එකම නීති සංග්‍රහයක්, එකම ජාතික පංති වුවමනාවක්, එකම තීරබද ක්‍රමයක් සහිත, දේශසීමාවක් සහිත ඒකීය ජාතියක් ලෙස ඒකරාශී විය.

ධනපති පංතිය, සිය වසරකටත් වඩා අඩු සිය පාලන කාලය තුළදී, ඉන් පෙර පැවති සියලු පරම්පරාවන් විසින් ඉදිකරන ලද නිෂ්පාදන බලවේගයන්ගේ සමස්තයට වඩා අති විශාල වූද, අති දැවැන්ත වූද නිෂ්පාදන බලවේගයක් බිහි කළේය. සොබාදහම මෙල්ල කිරීම, යන්ත්‍ර නිෂ්පාදනය, කර්මාන්තයට හා කෘෂිකර්මයට රසායනය යෙදවීම, ධූම නෞකා සේවය ආරම්භ කිරීම, දුම්රිය සේවය, විදුලි පණිවුඩ ක්‍රමය, වගාව සඳහා මහද්වීප හෙළි කිරීම, ගංගා වාර්මාර්ග කරණයට යටකිරීම, බහු ජනගහණයන් පොළවෙන් මවා පෑම වැනිදේ ආදී මේ මහා නිෂ්පාදන බලවේගයන් සාමාජීය ශ්‍රමයේ උකුළෙහි සැතපුන බවට පෙර නිමිත්තක් තිබුණේ, මින් පෙර කිනම් සියවසටද!

ධනපති පංතියේ ඉදිකිරීමට පදනම වූ නිෂ්පාදන මාධ්‍යයන් සහ හුවමාරු ක්‍රම නිර්මාණය කරන ලද්දේ රදළ සමාජ ක්‍රමය තුළදී බැවි, එනමින් දැන් අපි දුටුමු. මේ නිෂ්පාදන මාධ්‍යවල හා හුවමාරු ක්‍රමවල සංවර්ධනයේ එක්තරා අවධියකදී රදළ සමාජය සිය නිෂ්පාදනය සහ හුවමාරුව කළේ යම් තත්ත්වයන් යටතේද, එම තත්ත්වයන් කෘෂිකර්මය සහ කුඩා පරිමාණ කර්මාන්ත පිළිබඳ රදළවාදී සංවිධානයන්, එක් වචනයකින් කියතොත් දේපොළ පිළිබඳ රදළවාදී සබඳතාවයන්, ඒ කාලය වන විට සංවර්ධනය වී තිබුණු නිෂ්පාදන බලවේගයන්ට තවදුරටත් අනුරූපී නොවීය. නිෂ්පාදනය දියුණු කරනවා වෙනුවට ඒවාට බාධා කරන්නට විය. ඒවා විලංගු බවට පත් විය. ඒවා පුපුරවා දැමීම අවශ්‍ය විය. එලෙසම ඒවා පුපුරවා දමන ලදී.

නිදහස් තරඟය, ඊට අනුකූල වන පරිදි සකස් කරැගත් සාමාජීය හා දේශපාලනමය සංස්ථාපනයක්ද, ධනපති පංතියේ ආර්ථික සහ දේශපාලනමය ආධිපත්‍යයද සහිතව, ඒවාට අයත් ස්ථානය ගන්නේය.

අප ඉදිරියේ එබඳු ව්‍යාපාරයක් සම්පූර්ණ වෙමින් පවතී. නිෂ්පාදන සහ හුවමාරු සබඳතාවයන් සහිත, දේපොළ අයිතිය පිළිබඳ සබඳතාවයන් සහිත සමකාලීන ධනවාදී සමාජය, මෙතරම් බලසම්පන්න නිෂ්පාදන මාධ්‍යයන් සහ හුවමාරු ක්‍රම මවා තිබෙන මෙම සමාජය, තමා විසින් සිය විප්ලවකාරී බලයෙන් ආරාධනා කොට ඇති පාතාල ලෝකයේ භූත බලවේගයක් තවදුරටත් මෙල්ල කළ නොහැකි විප්ලවකාරී බලයෙන් තත්ත්වයකට වැටී සිටියි. ඉකුත් දශකයන් කීපයක් තිස්සේම කර්මාන්තයේ සහ වාණිජයේ ඉතිහාසය නම්, අන් කිසිවක් නොව, සමකාලීන නිෂ්පාදන තත්ත්වයන්ට විරුද්ධව, ධනපති පංතියේ සහ ආධිපත්‍යයේ පැවැත්මට අවශ්‍ය තත්ත්වයන් වන දේපළ සබඳතාවයන්ට විරුද්ධව සමකාලීන නිෂ්පාදන බලවේගයන් ගෙනයන කරැල්ලේ ඉතිහාසයයි. කලින් කල, යළි, යළිත් ආපසු පැමිණෙන, එලෙස ආපසු පැමිණෙන හැම වාරයකදීම වඩවඩාත් තර්ජනාත්මක ලෙස මුළු මහත් ධනපති සමාජයේ පැවැත්මට තර්ජනය කරන වාණිජ අර්බුද ගැන සඳහන් කිරීම ප්‍රමාණවත්ය. මෙම වාණිජ අර්බුදවලදී, නිෂ්පාදනය කර තිබූ භාණ්ඩවලින් සැහෙන කොටසක් පමණක් නොව, නිෂ්පාදන බලවේගයන්ගේ ද සැහෙන කොටසක් පවා සෑම වාරයකදීම විනාශ කර දමනු ලැබේ. මෙම අර්බුද වලදී ඊට කලින් හැම වකවානුවකදීම අමත ක්‍රියාවක් සේ පෙනී යා හැකි සාමාජීය වසංගතයක් - අධි නිෂ්පාදනය නැමැති වසංගතය දසන පැතිර යයි. හිටිනැටියේ සමාජය මිලේවිජත්වය කරා ආපසු ඇද වැටුණු සැටියක් දැනෙයි. දුර්භික්ෂයක්, සමස්ත ලෝක විනාශකාරී යුද්ධයක් විසින් ජීවත් වීමේ මාධ්‍යයන් සියල්ල කපා දැමූ කලෙක මෙන් සමාජයට දැනෙයි. කර්මාන්තය සහ වෙළඳාම විනාශ වූවක්සේ දැනෙයි. කුමක් නිසාද? වුවමනාවට වඩා වැඩි ශීෂ්ටත්වයක් සමාජයට ඇති නිසාය, අවශ්‍යතාවයට වඩා වැඩි ප්‍රමාණයක් ජීවන මාධ්‍යයන් තිබෙන නිසාය, වුවමනාවට වඩා වැඩි කර්මාන්තයක් සහ වාණිජයක් සමාජය සතු නිසාය. සමාජයට රිසි පරිදි පාවිච්චි කළ හැකි නිෂ්පාදන බලවේගයන් ධනපති දේපොළ අයිතියේ සබඳතාවයන් වර්ධනය කිරීමට තවත් දුර ඉඩ නොදෙයි. එහෙත් ඒ වෙනුවට, නිෂ්පාදන බලවේග දේපළ සබඳතාවයන්ට වඩා ඉමහත් ලෙස බලවත් වේ. ධනවාදී සබඳතාවයන් ඒවායේ සංවර්ධනයට බාධා කරයි. මේ බාධා මැඩ නැගී සිටීමට නිෂ්පාදන බලවේග ඉදිරිපත් වූ විට, ඒවා මුළු මහත් ධනවාදී සමාජයම ව්‍යාකූලත්වයකට ඇද දමයි. ධනවාදී දේපොළ අයිතියේ පැවැත්ම තර්ජනයට ලක් කරයි. ධනේශ්වර සමාජයේ සබඳතාවයන් විසින් නිපදවන ලද ධන සම්භාරය අඩංගු කර තැබීමට ප්‍රමාණවත් නොවන තරමින් එය පටවිය. ධනපති පංතිය මේ අර්බුදයන්ගෙන් ගොඩ එන්නේ කෙසේද? එක් අතකින් බලකිරීම නිසා නිෂ්පාදන බලවේගයන්ගේ ඉමහත් තොගයක් විනාශ කරැ දැමීමෙනි. අනිත් අතින්, අලුත් වෙළඳ පොලවල් අල්ලා ගැනීමෙන් සහ පැරණි වෙළඳ පොළවල් එහෙම පිටින්ම සුරාකෑමෙනි. එය කරන්නේ කෙසේද? වඩාත් විස්තීර්ණ වූද, වඩාත් විනාශකාරීවූද අර්බුදවලට මඟ හෙළිකිරීමෙන් සහ අර්බුද වළක්වාලන මාධ්‍යයන් අඩු කරලීමෙනි.

රදළ ක්‍රමය මුලින් උපුටා දැමීමට ධනපති පංතිය පාවිච්චි කළ අවි, දැන් ධනපති පංතියට එරෙහිව එල්ල වීමට පටන් ගෙන ඇත.

තමනට මරණය ළඟා කරන අවි ධනපති පංතිය නිපදවූවා පමණක් නොව, මෙම අවි තමනට විරුද්ධව එල්ල කරන මිනිසුන්ද, එනම් සමකාලීන කම්කරුවන්, නිර්ධනීන් බිහි කළේය.

ධනපති පංතිය, එනම් ප්‍රාග්ධනය වැඩෙන්නේ යම් ප්‍රමාණයකටද, එම ප්‍රමාණය සර්වය සේ සමානුපාතිකව නිර්ධන පංතිය, නූතන කම්කරු පංතිය වර්ධනය වේ. මෙම පංතිය තමන්ට වැඩ සොයාගත හැකි තාක් කල් පමණක් පවතී, එයට වැඩ ලැබෙන්නේද, එය සිය ශ්‍රමයෙන් ප්‍රාග්ධනය වැඩිකරන තාක් කල් පමණකි. තමන් එක එකා වශයෙන් වෙන්, වෙන්ව විකුණා ගත යුතු මේ කම්කරුවෝ, වෙළඳාමට තබා ඇති අන් හැම භාණ්ඩයක් මෙන්ම, වෙළඳ භාණ්ඩයක් වන්නාහ. මෙහි විපාකයක් වශයෙන් ඔවුහු තරඟයේ සියලු ජය පරාජයන්ටද, සියලු උච්චාවචනයටද ගොදුරු වෙති.

යන්ත්‍ර සූත්‍ර විස්තීර්ණ ලෙස වැඩ වැඩියෙන් පාවිච්චි කිරීම නිසාත්, ශ්‍රම විනාශය නිසාත්, නිර්ධනීන්ගේ ශ්‍රමයෙහි පෞද්ගලික ස්වාධීන ස්වරූපය අතුරුදහන් විය. ඒ අනුව, වැඩකරන්නාට නිබ්බ වශීකරණත්වයද හැකි විය. ඔහු යන්ත්‍රයේ සරළ උපාංගයක් බවට පත්විය. ඔහුගෙන් ඉල්ලා සිටින්නේ ඉතා සරළවූද, අතිශයින්ම ඒකතානමය වූද, ඉතා ලෙහෙසියෙන් ලබාගත හැකිවූද ක්‍රියාකාරීත්වයක් පමණකි. කම්කරුවකුගේ නිෂ්පාදන වියදම සම්පූර්ණයෙන්ම පාහේ, ඔහුගේ ජීවන යැපුම් මාධ්‍යයන් සඳහාත්, ඔහුගේ වර්ගය බෝ කිරීම සඳහාත් සීමා වෙයි. එහෙත් භාණ්ඩයක මිලත්, එම නිසාම ශ්‍රමයේ මිලත්²⁵ එය නිපදවීමට යන වියදමට සමාන වෙයි. එබැවින් වැඩක ඇති විකර්ෂණයට සමානුපාතිකව, වැටුප් අඩු වෙයි. එපමණක්ද නොවේ, යන්ත්‍ර සූත්‍ර පාවිච්චිය සහ ශ්‍රම විනාශය වැඩිවන ප්‍රමාණයට සමානුපාතිකව, වැඩ කරන පැය ගණන වැඩි කිරීමෙන් හෝ එක්තරා පැය ගණනක් තුළදී වැය කරන ශ්‍රමය වැඩි කිරීමෙන් හෝ යන්ත්‍ර සූත්‍රවල වේගය වැඩිකිරීමෙන් ආදියෙන් හෝ ශ්‍රම ප්‍රමාණය වැඩි වෙයි.

සමකාලීන කර්මාන්තය, ජීනාමූලික ශිල්පියාගේ කුඩා වැඩ පොළ කාර්මික ධනපතියාගේ මහා කම්හල බවට පරිවර්තනය කළේය. කම්හලට එක්රැස් වූ කම්කරුවන් සෙබළුන් ලෙස සංවිධානය කරන ලදී. කාර්මික සේවාවේ සාමාන්‍ය සෙබළුන් ලෙස ඔවුන් උසස් නිලධාරීන්ගේ සහ සාපන්ට් වරුන්ගේ අණදීම යටතේ ඉතා සම්පූර්ණ ධුරාවලියකට යටත් කොට ඇත. ඔවුහු ධනපති පංතියේ සහ ධනපති ආණ්ඩුවේ වහලුන් පමණක් නොවෙත්. ඔවුහු දිනපතාමත්, පැයක් පාසාමත්, යන්ත්‍රයේත්, පාලකයාගේ සහ අන් හැමටම වඩා පෞද්ගලික ධනවාදී නිෂ්පාදකයාගේත් වහලුන් බවට පත්වෙති. තම අවසාන හා එකම පරමාර්ථය ලාභය ලබාගැනීම බව මෙම දුෂ්ට ඒකාධිපතිත්වය ප්‍රසිද්ධියේ ප්‍රකාශ කරන තරමට, එය වඩාත් හීව, වෛර සහගත, වඩාත් කෲර දෙයක් බවට පත්වෙයි.

කායික ශ්‍රමය සඳහා අවශ්‍ය වන නිපුණත්වය සහ කායික ශක්තිය අඩුවන තරමට, වෙනත් වචනවලින් කියතොත්, නූතන කර්මාන්තය සංවර්ධනය වන තරමට පුරුෂයින්ගේ ශ්‍රමයේ ස්ථානය ළමා සහ ස්ත්‍රී ශ්‍රමය විසින් දරනු ලැබේ. කම්කරු පංතියට, වයස් හේතූයේ සහ ස්ත්‍රී පුරුෂ හේතූයේ විශේෂ සාමාජීය වටිනාකම තවදුරටත් බල නොපායි. ඔවුහු සියලු දෙනාම, වයස හා ලිංගික හේතූය අනුව අඩු හෝ වැඩි වියදමින් පාවිච්චි කරනු ලබන ශ්‍රම උපකරණ පමණක් බවට පත්වෙති.

කම්කරුවා කර්මාන්ත ගිමියා විසින් සුරාකෑම අවසන් වීම සහ ඔහුට වැටුප් ලැබෙනවාත් සමගම, ධනතිමි පංතියේ අනෙකුත් කොටස් වන ගෙවල් ගිමියාද, කඩකාරයාද, පොළී කාරයාද ආදීහු ඔහු මත කඩා පතිති.

මධ්‍යම පංතියේ පහළ තට්ටු වන කුඩා කර්මාන්ත ගිමියෝද, සුළු වෙළෙන්දෝද, සුළු පොළී කරුවෝද, හස්ත කර්මාන්ත කරුවෝ සහ ගොවියෝද යන මේ කොටස් නිර්ධන පංතිය දක්වා පහත වැටෙති. අඩු වශයෙන් මෙසේ වීමට එක් හේතුවක් නම් විශාල කම්හලක් පටන් ගැනීමට තරම් ඔවුන්ගේ කුඩා ප්‍රාග්ධනය ප්‍රමාණවත් නොවීමය. එමෙන්ම ඔවුන් විශාල ධනපතීන් සමඟ කරන තරඟයේදී පරාජයට පත්වීමය. අනික් හේතුව නම්, නවීනතම නිෂ්පාදන ක්‍රම විධි ඔවුන්ගේ ශිල්පමය දක්ෂතාවය නොවටනා දෙයක් බවට පත්කරනු ලැබීමය. මේ ලෙස ජනගහණයේ සියලු පංතීන්ගෙන් නිර්ධන පංතියට පුද්ගලයින් බඳවාගනු ලැබේ.

සංවර්ධනයේ විවිධ අවධි තුළින් නිර්ධන පංතිය ගමන් කරයි. තම උපතත් සමගම නිර්ධන පංතිය, ධනපති පංතියට විරුද්ධව අරගලය ආරම්භ කරයි.

ආරම්භයේදී මෙම අරගලය පටන්ගන්නේ තනි, තනි කම්කරුවන් විසිනි. ඉන් ඉක්බිතිව එක් කම්හලක කම්කරුවන් විසින්ද, අනතුරුව එක් වෘත්තීයක කම්කරුවන් විසින් එක් පෙදෙසක තමන්ව කෙළින්ම සුරාකන ධනපතියකුට විරුද්ධව අරගලය ගෙන යනු ලැබේ. ඔවුහු සිය ප්‍රහාරය නිෂ්පාදනයේ ධනවාදී සබඳතාවයන්ට විරුද්ධව පමණක් නොව, නිෂ්පාදන උපකරණවලට විරුද්ධවද එල්ල කරති. ඔවුහු තම ශ්‍රමය සමඟ තරඟ කරන ආනයනික භාණ්ඩ විනාශ කරති, යන්ත්‍ර සූත්‍ර කඩා බිඳ දමති, කම්හල් ගිනිබත් කරති. මධ්‍යකාලීන යුගවලදී කම්කරුවාට තිබුණු, හැකිවී ගිය තත්ත්වය, බලහත්කාරයෙන් යළි ලබා ගැනීමට ඔවුහු වැර දරති.

මෙම අවධියේදී, කම්කරුවෝ තවමත් මුළු මහත් රට පුරා පැතිර පවතින අසංසක්ත බලවේගයන් වන අතර, තරඟය නිසා කැඩී වෙන්වී සිටිති. කම්කරු බහු ජනතාවගේ ඒකරාශී වීම තවමත් ඔවුන්ගේ ස්වයං සමගියේ

ප්‍රතිඵලයක් නොවන අතර එය ධනපතින්ගේ සමගියේ ඵලයක් පමණකි. ධනපති පංතියට සිය දේශපාලනමය අරමුණු ඉටුකර ගැනීමට අවශ්‍ය නිසා එයට මුළු මහත් නිර්ධන පංතියම ක්‍රියාවේ යෙදවීමට සිදු වී ඇත. එපමණක් නොව එයට තව කලකට එසේ කිරීමටද හැකියාවක් ඇත. මේ අවධියේදී නිර්ධනින් සටන් කරන්නේ තම සතුරන්ට විරුද්ධව නොව, සතුරන්ගේ සතුරන් වන නිරපේක්ෂ රාජාණ්ඩුවේ හටගන්නාවලටත්, ඉඩම් හිමියන්ටත්, කාර්මික නොවන ධනපති පංතියටත්, සුළු ධනපති පංතියටත් විරුද්ධවය. මේ අනුව මුළු මහත් ඓතිහාසික සංවර්ධන ව්‍යාපාරය ධනවාදී පංතිය අත සංකේන්ද්‍රණය වෙයි. එවැනි තත්ත්වයන් යටතේ ලබන සෑම ජයග්‍රහණයක්ම, ධනපති පංතියේ ජයග්‍රහණයක් වන්නේය.

එහෙත් කර්මාන්ත සංවර්ධනයන් සමගම නිර්ධන පංතිය සංඛ්‍යාත්මක ලෙස වැඩි වනවා පමණක් නොව, එය වඩාත් විශාල සමූහයන් ලෙස ඒකරාශී වී, සිය ශක්තිය වර්ධනය කැරැ ගනී, එමෙන්ම එයට සිය ශක්තිය වැඩි වැඩියෙන් දැනෙයි. යන්ත්‍ර සූත්‍ර මගින් ශ්‍රමයේ සියලු අන්දමේ විශේෂත්වයන් මකා දමන තරමට, හැම තැනකම පාහේ එකම පහත් මට්ටමකට වැටුප් හෙළන තරමට, නිර්ධන පංතියේ විවිධ අවශ්‍යතාවයන් සහ ජීවන තත්ත්වයන් වඩ වඩාත් එකම සමානතාවයකට පත්වේ. ධනපතින් අතර වැඩිවෙමින් පවතින තරඟයන්, එහි විපාකයක් වශයෙන් පැන නගින වාණිජ අර්බුදන් නිසා කම්කරුවන්ගේ වැටුප් වඩාත් අස්ථිරතාවයට භාජනය වෙයි. යන්ත්‍ර සූත්‍ර නොකඩවා දියුණු වන අතර වඩාත් අධික වේගයකින් වර්ධනය වන නිසා නිර්ධන පංතියේ දිවි පෙවෙත වඩ වඩාත් සැක සහිත වෙයි. එක්, එක් කම්කරුවන් සහ එක්, එක් ධනපතින් අතර හටගන්නා අරගල එන්ට, එන්ටම පංති දෙකක් අතර අරගලයක ස්වරූපය ගනී. කම්කරුවන් ආරම්භ කරන්නේ ධනපති පංතියට විරුද්ධව සභාග (වෘත්තීය සමිති) සෑදීමට පටන් ගැනීමෙනි. වැටුප් ප්‍රමාණය පහත වැටීම වළක්වාලනු පිණිස ඔවුහු එකට එක්වී ක්‍රියා කරති. සිදුවිය හැකි හැප්පීමවලට සූදනම්වීම සඳහා ඔවුහු ස්ථාවර සංගමයන් පිහිටුවා ගත්හ. තැන් තැන්වල ඇතිවන මේ හැප්පීම් විවෘත හැරීම්වලට පෙරළෙයි.

කම්කරුවන් ඉඳු හිට ජයගත්තද, එම ජයග්‍රහණ නාවකාලික ඒවා විය. ඔවුන්ගේ සටන් අරගලවල නියම ප්‍රතිඵලය වන්නේ සෘජු ක්ෂණික ජය නොව, වඩාත් පුළුල් ලෙස පැතිරෙන කම්කරු එක්සත්කමය. විශාල කර්මාන්තය විසින් බිහිකරන, විවිධ පෙදෙස්වල කම්කරුවන් අතර අන්‍යෝන්‍ය සම්බන්ධකමක් ඇතිකරන වඩාත් දියුණු වෙන සම්බන්ධ මාර්ග මෙම එක්සත් සංගමයට ආධාර වෙයි. සමාන ස්වරූපයකින් යුත් විවිධ ප්‍රාදේශීය අරගල ඒකීය ජාතික පංති අරගලයක් තුළට මධ්‍යගත කරලීමට අවශ්‍ය වූයේ මේ සම්බන්ධතාවය පමණකි. එහෙත් හැම පංති සටනක්ම දේශපාලන සටනකි. කාලකණ්ණි මහා මාවත් සහිත මධ්‍යකාලීන යුගවල නාගරිකයින්ට සියවසර කීපයක් තිස්සේ මුදුන් පමුණුවා ගැනීමට නොහැකි වූ මෙම සංගමය සමකාලීන නිර්ධනයෝ දුම්රිය සේවාවන්ට පින් සිදුවන්නට වසර කීපයකින් සපුරා ලූහ.

මේ ලෙස පංතියකට නිර්ධනින් සංවිධානය කිරීමද, ඒ අනුව ඔවුන් දේශපාලන පක්ෂයකට සංවිධාන කිරීමද කම්කරුවන් අතර මොහොතක් පාසා පැන නගින තරඟය නිසා විනාශ වෙයි. එහෙත් මෙම සංවිධානය යළිත් වරක් නැඟී සිටින්නේ වඩාත් ශක්තිමත් වෙමිනි, වඩාත් ස්ථිර ලෙසිනි, වඩාත් බලසම්පන්න ලෙසිනි. ධනපතින්ගේ විවිධ කොටස් අතර ඇතිවන හේදවලින් ප්‍රයෝජනය ගනිමින්, මෙය කම්කරුවන්ගේ තනි ඉල්ලීම්වලට නීත්‍යානුකූල පිළිගැනීමක් දිනා ගැනීමට බල කරයි. එංගලන්තයේ දිනකට පැය දහයේ වැඩ පහත සම්මත කරවා ගත්තේ මේ ආකාරයටය.

පොදුවේ පැරණි සමාජයේ අභ්‍යන්තරික සටනට බොහෝ අතින් නිර්ධන පංතියේ සංවර්ධනික ක්‍රියාදාමයට හේතු විය. ධනපති පංතිය ස්ථාවර අරගලයක යෙදී සිටී. ප්‍රථමයෙන් රදළ කුලීනයින්ට විරුද්ධවද, ඉන් ඉක්බිතිව, කර්මාන්ත ප්‍රගමනයට පටහැණි වුවමනාවන් ඇති ධනපති කොටස්වලට විරුද්ධවද, නිත්‍ය වශයෙන්ම සියලු විදේශීය රටවල ධනපතින්ට විරුද්ධවද ධනපති පංතිය සටන් කරයි. මේ සියලු සංග්‍රාමවලදී නිර්ධන පංතියට ආයාචනා කිරීමටද, එම පංතියේ ආධාර ඉල්ලා සිටීමටද, එමගින් එම පංතිය දේශපාලන ව්‍යාපාරයට ඇද ගැනීමටද ධනපති පංතියට සිදුවෙයි. එම නිසා ස්වකීය දේශපාලනමය හා පොදු අධ්‍යාපනය ධනපති පංතිය නිර්ධන පංතියට ලබා දෙයි, එනම්, ධනපති පංතියට විරුද්ධව සටන් කිරීමට නිර්ධනින්ට අවි ලබා දෙයි.

තවද, අප දැනටමත් දුටු පරිදි, කර්මාන්ත ප්‍රගමනය මගින්, පාලක පංතීන්ගේ කොටස් නිර්ධන පංතියට ඇද දමනු ලැබේ. නැතහොත්, යටත් පිරිසෙයින් ඒවායේ පැවැත්ම අරභයා වූ තත්ත්වයන්ට තර්ජනය එල්ල කෙරේ. මේ කොටස් නිර්ධන පංතියට ප්‍රබුද්ධත්වයේ සහ ප්‍රගතියේ මූලිකාංග සපයති.

අවසානයේදී, පංති සටනේ තීරණාත්මක මොහොත සමීප වන විට, පාලක පංතිය තුළ, මුළු මහත් පැරණි සමාජය තුළ දිරාපත්වීමේ ක්‍රියාදාමය කෙතරම් ප්‍රවණ්ඩ, කෙතරම් තියුණු ස්වරූපයක් ගන්නේදයත්, පාලක පංතියෙන් සුළු කොටසක් කැඩී වෙන්වී, විප්ලවවාදී පංතියට, අනාගතය නිමි පංතියට එකතු වෙයි. මීට කලින්, රදළ කුලීනයින්ගෙන් කොටසක් ධනපති පංතියට ගියාක් මෙන්ම, දැන් ධනපති පංතියෙන් කොටසක් - එනම්, සමස්තයක් වශයෙන් ඓතිහාසික ක්‍රියාදාමය න්‍යායික ලෙස සාක්ෂාත් කැරැ ගැනීමේ තත්ත්වය දක්වා උසස් වී ඇති ධනපති දෘෂ්ටිවාදීන්ගෙන් කොටසක් - නිර්ධන පංතිය වෙත පැමිණෙයි.

ධනපති පංතියට විරුද්ධව මුහුණට මුහුණ ලා නැඟී සිටින සියලු පංතීන් අතුරෙන්, නිර්ධන පංතිය පමණක් අද නියම විප්ලවවාදී පංතිය වේ. නවීන මහා කර්මාන්තයේ සංවර්ධනය නිසා ඉතිරි සියලු පංතිහු දිරාපත් වීමකට හසුව අවසානයේදී විනාශ වී යති. නිර්ධන පංතිය එහි ස්වකීයම වූත්, අවශ්‍ය වූත් ඵලය වේ.

මැද පංතීන්ගේ කොටස්: කුඩා කර්මාන්ත හිමියා, සුළු වෙළෙන්දා, හස්ත කර්මාන්ත ශිල්පියා, ගොවියා ආදීහු මැද පංතියේ කොටස් වශයෙන් සිය විනාශය වලක්වාලනු පිණිස ධනපති පංතියට විරුද්ධව සටන් කරති. මේ හේතුව නිසා ඔව්හු විප්ලවවාදීන් නොව ගනානුගතිකයින් වන්නාහ. එපමණක් නොව ඔව්හු ප්‍රතිගාමියෝය. ඉතිහාසයේ ඉදිරි ගමන නැමති රෝදය ආපසු කරකැවීමට ඔව්හු මහන්සි දරති. ඔවුන් විප්ලවවාදී වෙති නම්, එයට හේතුව ඔවුන්ට නොබෝ දිනකින්ම නිර්ධන පංතියට ඇතුළු වීමට සිදුවී ඇති බැවිනි. ඔවුන් ආරක්ෂා කරන්නේ ඔවුන්ගේ අභ්‍යන්තර වුවමනාවන් නොව, අනාගත වුවමනාවන්ය. ඔවුන් එසේ කරන්නේ, තම ස්ථාවරය අනන්තර නිර්ධන පංතික ස්ථාවරය ගැනීම පිණිසය.

“පාද්ම නිර්ධන පංතිය²⁹”* හෙවත් සාමාජීය කුණු කන්දල්, නැති නම් පැරණි සමාජයේ පහළ තට්ටුව විසින් ඉවතට දමන ලද අකර්මණ්‍ය ලෙස කුණුවෙමින් පවතින කොටස එක් හෝ තවත් තැනෙක නිර්ධන පංතික විප්ලවයකින් ව්‍යාපාරය තුළට ඇදී ඒමට ඉඩ ඇත. කෙසේවුවද ජීවන තත්ත්වයන් අනුව, ප්‍රතිගාමී කුමන්ත්‍රණවලදී මේ කොටස් අල්ලස්වලට යට වී ක්‍රියා කරන අවි බවට පත්වීමේ නැඹුරුව බෙහෙවින් බලපායි.

පැරණි සමාජයේ තත්ත්වයන්, නිර්ධන පංතික ජීවන තත්ත්වයන් යටතේ සම්පූර්ණයෙන්ම ගිලී යයි. නිර්ධනයාට දේපොළ නැත. ඔහු සහ ඔහුගේ පවුලද, දු දරුවන්ද අතර ඇති සබඳතාවයන් හා ධනවාදී පවුල් සබඳතාවයන් අතර තවදුරටත් කිසිදු පොදු බවක් නැත. ප්‍රංශයේ මෙන්ම එංගලන්තයේදී, ජර්මනියේ මෙන්ම ඇමරිකාවේදී එක සමානව සමකාලීන කර්මාන්තමය ශ්‍රමයට, සමකාලීන ප්‍රාග්ධනයට යටත්වීම නිසා ඔහුගේ හැම ජාතික ලක්ෂණයක්ම අකා මකා දමා ඇත. නීතිය, සඳුචාරය, ආගම ආදිය ඔහුට නම් අන් කිසිවක් නොව, ධනවාදී ප්‍රාග් විනිශ්චයන් පමණකි. මේවා ධනපති අයිතිය වසන් කරන කඩතුරාවන්ය.

මීට පෙර පංති, ආධිපත්‍ය ලබාගත් පසු, ඒවා විසින් ඒ වනවිට ලබාගත් තත්ත්වය තහවුරු කර ගැනීම සඳහා, ඒවා විසින් අයත් කර ගත් කොන්දේසිවලට මුළු මහත් සමාජයම පරාධීන කිරීම මගින් තහවුරු කරලීමට පරිශ්‍රම දැරූහ. තම පූර්ව අයත්කරු ගැනීමේ ක්‍රමය විනාශ කරමින්, එමගින් ඊට පෙර පැවැති අයත්කරු ගැනීමේ සියලු ක්‍රම විනාශ කරමින් පමණක් නිර්ධනීන්ට සාමාජීය නිෂ්පාදනය අයත් කර ගත හැකි වන්නේය. නිර්ධන පංතියට රැක ගැනීමට හෝ ආරක්ෂා කර ගැනීමට හෝ කිසිවක් නොමැත. මෙතෙක් පෞද්ගලික දේපොළ රැකවල් කිරීම සහ රක්ෂණය කිරීම කළ හැම දෙයක්ම විනාශ කරලීම ඔවුන්ගේ දැන මෙහෙය වන්නේය.

* ඉංග්‍රීසි අනුවාදයෙහි *Lumpen-Proletariat* අනතුරුදයක පංතිය ලෙස සටහන් වී ඇත. - අනුවාදක

මෙතෙක් පැවැති ඓතිහාසික ව්‍යාපාර සියල්ලම අල්පතරයේ ව්‍යාපාර නැතහොත්, අල්පතරයේ වුවමනාවන් සඳහා වූ ව්‍යාපාර විය. නිර්ධන පංතික ව්‍යාපාරය, අති බහුතරයේ වුවමනාවන් සඳහා වූ අති බහුතරයේ ස්වාධීන ව්‍යාපාරයයි. සමකාලීන සමාජයේ පහළම තට්ටුව වන නිර්ධන පංතියට, තමන් පිට නැගී සිටින නිල සමාජයෙන් සමන්විත උඩු ව්‍යුහය සි සි කඩ විසිර යන සේ විසි නොකර, නැගීමට සිටීමටවත් සෘජු ලෙස කොන්ද කෙලින් කිරීමටවත් නොපුළුවන.

නිර්ධන පංතිය ධනපති පංතියට විරුද්ධව කරන අරගලය හරය අනුව නොවේ නම්, රූපානුකූලව නම්, මුලදී ජාතික අරගලයකි. හැම රටකම ධනපති පංතිය ප්‍රථම කොටම, ස්වකීය ධනපති පංතිය සමග ගනුදෙනු බේරා අවසන් කළ යුතුය.

නිර්ධන පංතියේ සංවර්ධනය අරභයා වූ ඉතා හොඳ අවධි විස්තර කිරීමේදී, දැනට පවතින සමාජය තුළ අඩු වැඩි වශයෙන් ආවරණය වූ රටවැසි - සිවිල් යුද්ධය, විවෘත විප්ලවයක් බවට පෙරලෙන අවස්ථාවක් දක්වා, ධනපති පංතිය ප්‍රචණ්ඩ ලෙස බලයෙන් පහකර දැමීමෙන් නිර්ධන පංතියේ ආධිපත්‍යය සඳහා පදනම් දැමීම දක්වා අපි සටහන් කළෙමු.

අප දැනටමත් දැක තිබෙන පරිදි, මෙතෙක් හැම සමාජ ක්‍රමයක්ම පදනම් වී තිබෙන්නේ පීඩක සහ පීඩිත පංතීන් අතර වූ ප්‍රතිවිරෝධතාවයන් මතය. එහෙත් යම්කිසි පංතියක් පාගා ගෙන සිටීමට නම් එම පංතියට යටත් පිරිසෙයින්, තම වහල් ජීවිතය පවත්වා ගෙන යාමට ප්‍රමාණවත් වන තත්ත්වයක් පීඩක පංතිය විසින් සහතික කළ යුතුය. ප්‍රවේණිදස ක්‍රමය පැවැති කාලයේදී, ප්‍රවේණිදසයා නාගරික සමාජයේ - කොමියුනියේ සාමාජිකයා දක්වා ඉහළ නැංගේය. එලෙසම රදළ පරමවාදයේ විශගයට යටත් වී සිටි සුළු ධනපතියා ධනපතියා දක්වා දියුණු වීමට සමත් විය. එහෙත් එයට පටහැණිව, සමකාලීන කම්කරුවා කර්මාන්තයේ ප්‍රගමනයත් සමග ඉහළ නොයයි. තම පංතියේ පැවැත්මේ තත්ත්වයන්ටත් වඩා පහළට ඇද වැටෙයි. ඔහු අන්ත දිලීල බවට පත්වේ. දරිද්‍රතාවය ජනගහණයටත්, ධනයටත් වඩා සීඝ්‍ර ලෙස වර්ධනය වෙයි. සමාජ ආධිපත්‍යය උසුලන පංතිය වශයෙන් තවදුරටත් පැවතීමටත්, තම පංතියේ පැවැත්මට අදාළව තත්ත්වයන් මුළු මහත් සමාජය මත සියල්ල මැඩ පවත්වන අනුක්‍රමික නීතියක් ලෙස පැවතීමටත් ධනපති පංතියට නොහැකි බව ඉතා පැහැදිලි ලෙස පෙනේ. ධනපති පංතිය පාලනයට සුදුසු නොවන්නේ සිය වහලාට ඔහුගේ වහල් තත්ත්වය යටතේවත් පීඩිතවීමේ තත්ත්වයන් සහතික කිරීමට එය අපොහොසත් වන බැවිනි. ඔහුගෙන් යැපෙනවා වෙනුවට, ඔහුට යැපීමට සිදුවන තත්ත්වයකට ඔහු

පහත වැටීම වලක්වාලීමට එයට නොහැකි බැවිනි. සමාජයට තවදුරටත් ධනපති පංතිය යටතේ ජීවත්විය නොහැකිය, එනම් එහි පැවැත්ම සමාජයට තවදුරටත් නොගැළපෙයි.

ධනපති පංතියේ පැවැත්මට සහ එහි ආධිපත්‍යයට අවශ්‍ය කොන්දේසිය නම්, පුද්ගලයන් කීප දෙනෙකු අතර ධනය සමුච්චය වීමත්, ප්‍රාග්ධනය සම්පාදනය වීම සහ එය වැඩිවීමත්ය. ප්‍රාග්ධනය පැවැත්මේ කොන්දේසිය නම්, වැටුප් ශ්‍රමයය. වැටුප් ශ්‍රමය මුළුමනින්ම රඳා පවතින්නේ කම්කරුවන් අතර පවතින තරඟය මතය. ධනපති පංතිය විසින් අනිවිභානුගතව වර්ධනය කරන කම්කරුවන්ගේ ප්‍රගමනය කම්කරුවන් අතර තරඟයෙන් පැන නගින අසමගිය, වෙනුවට ඔවුන්ගේ සමගි සන්ධානයෙන් පැන නගින විප්ලවීය සමගියක් ඇතිකරලයි. එබැවින් සමකාලීන මහා කම්කරුවන්ගේ සංවර්ධනය ධනපති පංතිය නිෂපාදනය කරන නිෂ්පාදිත භාණ්ඩ අයත් කැරැගැනීම පදනම් වී ඇති අන්තිවාරම එහි මූලිකම භාරා දැමයි. එබැවින් ධනපති පංතිය අන් හැම දේටම වැඩියෙන් නිපදවන්නේ තම මිනිවලවල් භාරන්නන්ය. ධනපති පංතියේ වැටීමටත්, නිර්ධන පංතියේ ජයග්‍රහණයත් එකසේ නොවැළැක්විය හැකිය.

II. නිර්ධනයේ සහ කොමියුනිස්ට්වාදියේ

කොමියුනිස්ට්වාදීන් සහ පොදුවේ නිර්ධන පංතිය අතර ඇති සබඳතාවය කුමක්ද ?

කොමියුනිස්ට්වාදීන් වෙතත් කම්කරු පංතික පක්ෂවලට විරුද්ධව දේශපාලන පක්ෂ නොසාදති.

සමස්තයක් වශයෙන් නිර්ධන පංතියේම වුවමනාවන් හැර ඒවාට වෙනස් වූත්, ඒවායින් පරි බාහිර වූත් වෙනත් කිසිදු වුවමනාවන් කොමියුනිස්ට්වාදීන්ට නොමැත.

නිර්ධන පංතික ව්‍යාපාරය හැඩගස්වා වාත්තු කිරීම සඳහා කොමියුනිස්ට්වාදියෝ තමන්ගේම නිකායවාදී මූලධර්ම කිසිවක් ඇති නොකරති.

කොමියුනිස්ට්වාදීන් අනිකුත් නිර්ධන පංතික පක්ෂවලින් වෙන් වී පෙනෙන්නේ මේ කරුණුවලින් පමණකි: එක් අතකින් කොමියුනිස්ට්වරු විවිධ රටවල නිර්ධනීන්ගේ අරගලවලදී, ජාතිය කුමක් වුවද, එයට ස්වාධීනව පවතින මුළු මහත් නිර්ධන පංතියේම පොදු වුවමනාවන් වෙන් කොට පෙන්වමින් ඒවා පෙරමුණට ගෙන එති. අනිත් අතින්, ධනපති පංතියට විරුද්ධව ඇති කම්කරු පංති සටන් අරගල ගමන් ගන්නා වූ විවිධ සංවර්ධන අවධිවලදී කොමියුනිස්ට්වරු සෑම විටමත්, සෑම තැනකදීමත් සමස්තයක් වශයෙන් මුළු ව්‍යාපාරයේ වුවමනාවන් නියෝජනය කරන්නෝ වෙති.

මෙම හේතුව නිසා කොමියුනිස්ට්වාදීන් ව්‍යවහාරික වශයෙන් හැම රටකම කම්කරු පංති පක්ෂවල ඉතා අධිෂ්ඨාන සහගත සහ ඉදිරිගමනට ආස්වාදය ලබා දෙන පුරෝගාමී කොටස වේ. න්‍යායික වශයෙන් ඔවුන්ට නිර්ධන පංතික ව්‍යාපාරයේ තත්ත්වය, ගමන් මාර්ගය හා පොදු ප්‍රතිඵල ගැන පැහැදිලි අවබෝධයක් ඇති බැවින් ඔවුන්ට නිර්ධන පංතියේ සෙසු බහු ජනතාවට නැති වාසියක් ඇත්තේය.

කොමියුනිස්ට්වාදීන්ගේ ක්ෂණික අරමුණ, අන් සියලු නිර්ධන පංතික පක්ෂ වල ක්ෂණික අරමුණාමය. එනම්, පංතියක් වශයෙන් නිර්ධනීන් සංවිධානය කිරීමය, ධනවාදී ආධිපත්‍යය මුලිනුපුටා දමා, නිර්ධන පංතියට දේශපාලන බලය ලබා දීමය.

විශ්ව සමාජ ප්‍රතිසංස්කාරකයකු ලෙස පෙනී සිටීමට තැත් කරන එක් හෝ තවත් පුද්ගලයකු විසින් නිපදවන ලද, නැතිනම් සොයා ගන්නා ලද සංකල්ප හෝ මූලධර්ම මත කොමියුනිස්ට්වාදීන්ගේ න්‍යායික නිගමනයන් කිසි ලෙසකින්වත් පදනම් වී නැත.

හුදෙක් වාස්තවික ලෙස පවතින පංති අරගලයක් තුළින්, අපේ ඇස් ඉදිරියේම කෙරීගෙන යන, ඓතිහාසික ක්‍රියාදාමයක් තුළින් පැන නගින සබඳතාවයන් පොදුවේ ප්‍රකාශ කිරීම පමණක් මේ න්‍යායික නිගමනයන් කෙරේ. දැනට පවතින දේපොළ සබඳතාවයන් අහෝසි කැරැ දැමීම කිසිසේත්ම කොමියුනිස්ට්වාදියේ විශේෂ ලක්ෂණයක් නොවේ.

අතීතයේ සියලු දේපොළ සබඳතාවයන් ඓතිහාසික තත්ත්වයන්ගේ වෙනස් වීමේ විපාකයක් වශයෙන් ඓතිහාසික වෙනස්වීම්වලට අවිච්ඡින්න ලෙසම භාජනය වී ඇත.

ප්‍රංශ විප්ලවය නිදසුනක් වශයෙන්, ධනපති දේපොළ ක්‍රමය ඇති කරලීමෙන්, රඳුළුවාදී දේපොළ ක්‍රමය අහෝසි කළේය.

දේපොළ පොදු වශයෙන් අහෝසි කර දැමීම නොව ධනවාදී දේපොළ ක්‍රමය අවලංගු කර දැමීම

කොමියුනිස්ට්වාදයේ විශේෂ ලක්ෂණය වේ.

එහෙත් සමකාලීන ධනවාදී පෞද්ගලික දේපොළ ක්‍රමය, පංති ප්‍රතිවිරෝධතා මත, ටික දෙනෙකු විසින් වැඩි දෙනෙකු සුරාකෑම මත පදනම් වූ නිෂ්පාදනය කිරීම සහ නිෂ්පාදිත භාණ්ඩ අයත් කැරැ ගැනීම පිළිබඳව අවසාන වූත් අති පූර්ණ වූත් ප්‍රකාශනයයි.

මේ අර්ථයෙන් කොමියුනිස්ට්වාදීන්ගේ න්‍යායයට මෙවැනි අර්ථ කථනයක් දිය හැකිය: එනම්, පෞද්ගලික දේපොළ ක්‍රමය අහෝසි කර දැමීමය.

කොමියුනිස්ට්වාදීන් වන අපට දෝෂාරෝපණයන් එල්ල කොට ඇත්තේ, සියලු පෞද්ගලික නිදහසේ, ක්‍රියාකාරීත්වයේ සහ ස්වාධීනත්වයේ පදනම යැයි කියනු ලබන, මිනිහකුට තම ශ්‍රමයේ ඵලයක් වශයෙන් පෞද්ගලිකව අයිති කර ගත හැකි දේපොළ අයිතිය අහෝසි කැරැ දැමීමේ අභිලාෂයක් අප තුළ තිබෙන බැවිනි.

අමාරුවෙන් දිනාගත්, ස්වයං උපාර්ජිත, ස්වයං ශ්‍රමයෙන් ලබාගත් දේපොළ! ඔබ කියන්නේ ධනවාදී දේපොළ ක්‍රමයට පෙර පැවති, කුඩා හස්ත කර්මාන්ත ශිල්පියාගේ සහ කුඩා ගොවියාගේ දේපොළ ගැනද? එම දේපොළ විනාශ කරලීමට අපට කිසිදු වුවමනාවක් නැත. කර්මාන්ත සංවර්ධනය විසින් අති විශාල වශයෙන් මෙය විනාශ කර ඇත. එය දැනටමත් දිනපතා එය විනාශ කරමින් සිටී.

නැතිනම්, ඔබ සමහර විට කතා කරන්නේ සමකාලීන ධනපති පංතියේ දේපොළ ගැනද?

එහෙත් වැටුප් ශ්‍රමය, නිර්ධනයාගේ ශ්‍රමය ඔහුට කිසියම් දේපොළක් නිර්මාණය කරයිද? කොහෙත්ම නැත. එය නිර්මාණය කරන්නේ ප්‍රාග්ධනයයි. එනම්, එය වැටුප් ශ්‍රමය සුරාකන දේපොළ නිර්මාණය කරයි. අළුතින් සුරාකෑම සඳහා අළුත් වැටුප් ශ්‍රම නොගයක් ලබා ගැනීමේ තත්ත්වය යටතේ මිස අන් ලෙසකින් වැඩි විමට නොහැකි දේපොළය. වත්මන් ආකාරය සහිත දේපොළ පදනම් වී ඇත්තේ ප්‍රාග්ධනයත්, වැටුප් ශ්‍රමයත් අතර වූ ප්‍රතිවිරෝධතා මතය. අපි දැන් මේ ප්‍රතිඝතතාවයේ දෙපැත්ත පිරික්සා බලමු.

ධනපතියකු විමට නිෂ්පාදනයෙහි හුදෙක් පෞද්ගලික තත්ත්වයක් පමණක් නොව, සාමාජීය තත්ත්වයක්ද අවශ්‍ය වෙයි. ප්‍රාග්ධනය සාමූහික ඵලයකි. එය නිර්මාණය කොට ක්‍රියා කර විය හැක්කේ සමාජයේ සාමාජිකයින් බොහෝ දෙනෙකුගේ ක්‍රියාකාරීත්වය තුළින් පමණකි. එපමණක් නොව, අවසානයේදී, සමාජයේ සාමාජිකයින්ගේ එක්සත් ක්‍රියාකාරීත්වය තුළින් පමණකි.

එබැවින් ප්‍රාග්ධනය පෞද්ගලික නොව සමාජ බලයකි.

එම නිසා, ප්‍රාග්ධනය පොදු දේපොළ බවට, සමාජයේ සියලු සාමාජිකයින්ගේ දේපොළ බවට පරිවර්තනය කරන විට, එමගින් පෞද්ගලික දේපොළ සාමාජීය දේපොළ බවට පරිවර්තනය නොවෙයි. දේපොළවල සමාජමය ස්වරූපය පමණක් වෙනස් වෙයි. එහි පංති ස්වරූපය නැති වෙයි.

දැන් අපි වැටුප් ශ්‍රමය ගෙන බලමු.

වැටුප් ශ්‍රමයේ සාමාන්‍ය මිල නම්, අවමය වැටුපයි, එනම් කම්කරුවා හුදු කම්කරුවකු ලෙස යම්තම් ජීවත් කොට තබා ගැනීමට අවශ්‍ය, නිරපේක්ෂ යැපුම් මාධ්‍යයන්ගේ සමස්තයයි. එබැවින් වැටුප් ශ්‍රමකයා තම ශ්‍රමය මගින් අයත් කර ගන්නේ තම ජීවිතය දිග්ගැස්සවීමට සහ එය ප්‍රතිනිෂ්පාදනය කිරීමට අවශ්‍ය අවම ප්‍රමාණයක් පමණකි. මේ ආකාරයේ ශ්‍රම ඵලයක් විනාශ කර දැමීමට අප කොහෙත්ම අදහස් නොකරන්නේ, එය මිනිස් ජීවිතය පවත්වාගෙන යාම සඳහාත් මිනිස් ජීවිතය ප්‍රති නිෂ්පාදනය කිරීම සඳහාත් වැය වන අතර එය අනුන්ගේ ශ්‍රමය සුරාකන පාලනයක් ඇති කරන අතිරික්තයක් ඉතිරි නොකරන බැවිනි. අපට විනාශ කිරීමට වුවමනා වී ඇත්තේ මේ අයත් කැරැ ගැනීමේ කාලකණ්ණි ස්වරූපය පමණකි. මේ අයත් කැරැ ගැනීම යටතේ කම්කරුවා ජීවත් වන්නේ හුදෙක් ප්‍රාග්ධනය වැඩි කිරීම සඳහාය. එමෙන්ම පාලක පංතියේ වුවමනාවන්ට අවශ්‍ය වන තෙක් ඔහුට ජීවත් වීමට ඉඩ දී ඇත.

ධනපති සමාජය තුළ ජීවමාන ශ්‍රමය, සමූච්ච ගත කරන ලද ශ්‍රමය වැඩිකරලීමේ මාධ්‍යයක් පමණකි. කොමියුනිස්ට්වාදී සමාජයක් තුළ සමූච්ච ගත කරන ලද ශ්‍රමය කම්කරුවාගේ පැවැත්ම පුළුල් කිරීමටත්, එය පොහොසත් කරලීමටත්, පහසු කරවීමටත් යොදන මාධ්‍යයක් පමණකි.

ඒ අනුව ධනවාදී සමාජය තුළ වර්තමානය මැඩ අතීතය ආධිපත්‍යය උසුලයි. කොමියුනිස්ට්වාදී සමාජය තුළ අතීතය මැඩ වර්තමානය ආධිපත්‍යය උසුලනු ඇත. ධනවාදී සමාජය තුළ ප්‍රාග්ධනය ස්වාධීනය, පෞද්ගලිකත්වයෙන් යුක්තය, එහෙත් ජීවමාන වැඩ කරන පුද්ගලයා පරාධීනය, පෞද්ගලිකත්වයෙන් තොරය.

මෙවැනි සබඳතාවයන් විනාශ කරලීම ධනපති පංතිය හඳුන්වන්නේ පෞද්ගලිකත්වය සහ නිදහස නැති කරලීමක් ලෙසිනි! ඔවුන් නිවැරදිය. ඇත්ත වශයෙන්ම මෙහිදී අපේ අරමුණ වී තිබෙන්නේ, ධනවාදී

පෞද්ගලිකත්වයන්, ධනවාදී නිදහසත්, ධනවාදී ස්වාධීනත්වයන් නැති කරලීමය.

නිෂ්පාදනය පිළිබඳ අඳුරු ධනපති තත්ත්වයන් යටතේ නිදහස යනු වෙළඳුමේ නිදහසය, අලෙවි කිරීමේ නිදහසය, මිලදී ගැනීමේ නිදහසය.

එහෙත් අලෙවි කිරීම සහ මිලදී ගැනීම අතුරු දහන් වන්නේ නම්, නිදහස් වෙළඳුම සහ නිදහස් මිලදී ගැනීමත් අතුරුදහන් වෙයි. නිදහසේ අලෙවි කිරීම සහ මිලදී ගැනීම අරඹයා වූ මේ කතාවෙන්, පොදුවේ නිදහස අරඹයා වූ අපේ ධනපති පංතියේ අන් සියලු "පමිපෝරි කතාවලත්" කිසියම් තේරුමක් ඇතොත්, ඇත්තේ එම මධ්‍යකාලීන යුගවල පැවති ස්වාධීනත්වයෙන් තොරවූ සීමා සහිත අලෙවි කිරීම හා මිලදී ගැනීම සහිතව වහල් තත්ත්වයේ සිටි වෙළෙන්දන් සමග සන්සන්දනය කරන විට පමණකි. එහෙත් අලෙවි කිරීම සහ මිලදී ගැනීමත්, නිෂ්පාදනය කිරීමේ ධනවාදී සබඳතාවයන් සහ ධනපති ක්‍රමයන් විනාශ කරලීමේ කොමියුනිස්ට් ක්‍රමය සමග සන්සන්දනය කරන විට එහි කිසිදු තේරුමක් නැත.

ඔබ නැති ගෙන සිටින්නේ පෞද්ගලික දේපොළ නැති කරලූ දැමීමේ අපගේ අනිප්‍රාය ගැනය. එහෙත් දැනට පවතින ඔබේ සමාජය තුළ දහයෙන් කොටස් නවයකටම පෞද්ගලික දේපොළ දැනටමත් නැති කර දමා ඇත. සමාජයේ දහයෙන් කොටස් නවයකටම පෞද්ගලික දේපොළ නැති හේතුව නිසාම, ස්වල්ප දෙනෙකුට එය ඇත්තේය. එබැවින්, සමාජයේ අති බහුතරයට කිසිදු දේපොළක් නොතිබීම, ස්වකීය පැවැත්ම සඳහා අවශ්‍ය තත්ත්වය වශයෙන් පවතින දේපොළ ක්‍රමය නැති කර දැමීමට අප අදහස් කරන නිසා ඔබ අපට දෙස් පවරන්නෙහිය.

එක වචනයකින් කියතොත්, ඔබේ දේපොළ නැති කිරීමට අදහස් කිරීම ගැන ඔබ අපට දෙස් පවරන්නෙහිය. සත්තකින්ම එසේය. අපි ඇත්ත වශයෙන්ම එසේ කිරීමට අදහස් කරමු.

ශ්‍රම ශක්තිය ප්‍රාග්ධනය, මුදල්, ඉඩම් බදු කුලිය බවට තවදුරටත් පරිවර්තනය කිරීමට නොහැකි, කෙටියෙන් කියතොත්, ඒකාධිකාරී බලයකට නතු කළ හැකි සාමාජීය බලයට පරිවර්තනය කළ නොහැකි මොහොතේ සිට එනම්, පෞද්ගලික දේපොළ ධනවාදී දේපොළ බවට තවදුරටත් පරිවර්තනය කළ නොහැකි මොහොතේ සිට, පෞද්ගලිකත්වය විනාශ වෙතියි ඔබ කියන්නෙහිය.

එබැවින් පුද්ගලයා යනුවෙන් ඔබ අදහස් කරන්නේ ධනපතියා හැර, නැතහොත් ධනවාදී දේපොළ හිමියා හැර අන් කිසිවකු නොවන බව ඔබ නොසලවා පිළිගත යුතුය. මෙවැනි පුද්ගලයකු සැබවින්ම නැතිකර දැමිය යුතුය.

කොමියුනිස්ට්වාදය සමාජයේ එල අයත් කරලූ ගැනීමේ හැකියාව කිසිවකුගෙන් පැහැර නොගනී. එවැනි අයත් කරලූ ගැනීම මගින් අනුන්ගේ ශ්‍රමය වහල් කරලූ ගැනීමේ හැකියාව ඔහුගෙන් උදුරා ගැනීම පමණක් එය ඉටු කරලයි.

පෞද්ගලික දේපොළ අහෝසි කරලූ දැමීමෙන් ඉක්බිතිව, හැම වැඩක්ම නතර වී, සමස්ත ලෝක අලසභාවයක් රජ කරනු ඇතැයිද යනුවෙන් විරුද්ධත්වයක් මතු කොට ඇත.

මෙය සත්‍යයක් නම්, අලසකම නිසා ධනවාදී ලෝකය විනාශ වී යා යුතුව නිබුණේ මීට බොහෝ කලකට පෙරය. මන්දයත්, එම සමාජය තුළ වැඩ කරන අය සතුව කිසිවක් නොතිබුණු බැවිනි. සියලු දේපොළ අයත් කරගෙන සිටිනවුන් වැඩ නොකරන බැවිනි. ප්‍රාග්ධනය තවදුරටත් නොපවතින කල්හි, වැටුප් ශ්‍රමයකටද පැවැතිය නොහැකි යැයි කියන විට මුළු මහත් විරුද්ධත්වය අන් කිසිවක් නොව පුනර්චාවකයේ තවත් ප්‍රකාශනයක් පමණකි.

ද්‍රව්‍යමය භාණ්ඩ නිපැදවීමේ සහ අයත් කරලූ ගැනීමේ කොමියුනිස්ට්වාදී ආකාරයට එරෙහිව ඉදිරිපත් කරන සියලු විරුද්ධත්වයන් බුද්ධිමය එල නිපැදවීමේ සහ අයත් කරලූ ගැනීමේ කොමියුනිස්ට්වාදී ආකාරවලට එරෙහිවද එලෙසම ඉදිරිපත් කර ඇත. ධනපති පංතියට අයත් දේපොළ අහෝසි කර දැමීම, මුළු මහත් නිෂ්පාදනයම අහෝසි කර දැමීමක් ලෙස ධනපතියා විසින් ගණන් ගනු ලබන්නේ යම්සේද එසේම ධනපති පංතියට අයත් සංස්කෘතිය අහෝසි කරලීම, සංස්කෘතිය සමස්තයක් වශයෙන් අහෝසි කරලීමක් සේ ඔහු සලකයි.

නැති වී යාම නිසා ඔහුගේ දෙමනසට භාජනය වී ඇති ඒ සංස්කෘතිය අති මහත් බහුතරයට නම්, යන්ත්‍රයක් වශයෙන් ක්‍රියා කිරීම සඳහා දෙනු ලබන පුහුණුවක් පමණකි.

එහෙත් ධනවාදී දේපොළ අහෝසි කරලීම මැන බැලීම පිණිස ස්වාධීනත්වය, සංස්කෘතිය සහ නීතිය ආදිය පිළිබඳව ඔබේ සංකල්ප යොදන තුරු ඔබ අප සමග විවාද නොකරන්න. ඔබගේ නීති සංග්‍රහය, සියලු දේ මත බලපාන නීතියක් දක්වා උසස් කරන ලද ඔබ පංතියේම අභිමතය වන්නා සේම, ඔබේ පංතියේ පැවැත්ම පිළිබඳව වූ ද්‍රව්‍යමය තත්ත්වයන් මගින් තීරණය කරනු ලබන අභිමතයක් වන්නා සේම, ඔබේ සංකල්පද ධනපති නිෂ්පාදන සබඳතාවයන් සහ ධනපති දේපොළ අයිතිය පිළිබඳ ධනවාදී සබඳතාවයන්ගේ එලය වෙයි.

නිෂ්පාදන සබඳතාවයන්ගෙන් සහ දේපොළ පිළිබඳ සබඳතාවයන්ගෙන් පැන නගින සාමාජීය ස්වරූපයන් නිෂ්පාදන සංවර්ධන ක්‍රියාදාමයේදී ඇති වී, නැති වී යන ඓතිහාසික සබඳතාවයන් ස්වභාව ධර්මයේ සහ ප්‍රවෘත්තියේ සඳකාලින නීති බවට පරිවර්තනය කිරීමට ඔබ පොළඹවලන ඒ ආත්මාර්ථකාමී සාවද්‍ය විකල්පනය ඔබට පමණක් සීමාවූවක් නොව, ඔබට කලින් පැවැති සහ අනාවයට ගිය හැම පාලක පංතියකටම පොදු වූවකි. පෞරාණික දේපොළ පිළිබඳවත්, රදළවාදී දේපොළ පිළිබඳවත් ඔබේ වැටහීම හා ඔබේ පිලිගැනීම ධනවාදී දේපොළ සම්බන්ධයෙන් ඔබ වටහා ගැනීමට කොහෙත්ම පිලිගැනීමට සූදානම් නැත.

පවුල විනාශ කර දැමීම! අති රැකිකල්වාදී පුද්ගලයා පවා මෙම ඉතා අපකීර්තිමත් අභිප්‍රාය නිසා කෝපාන්විත වෙයි.

සමකාලීන, ධනවාදී පවුල පදනම් වී තිබෙන්නේ කුමන අත්තිවාරමක් මතද? ප්‍රාග්ධනය මතය, පෞද්ගලික ලාභය මතය. සම්පූර්ණ ලෙස වර්ධනය වූ ස්වරූපයකින් මේ පවුල පවතින්නේ ධනපති පංතිය සඳහා පමණකි. එහෙත් මේ තත්ත්වයෙහි අනුපූරකය වී ඇත්තේ නිර්ධනීන් අතර නියම පවුල් ජීවිතයක් නොමැති වීමත් ප්‍රසිද්ධ ගණිකා වෘත්තියක් තිබීමත්ය.

මේ අනුපූරකය අතුරුදහන් වන විට, ධනවාදී පවුලද ස්වභාවයෙන්ම අතුරුදහන් වෙයි. ප්‍රාග්ධනය අතුරුදහන් වීමත් සමගම මේ දෙකම අතුරුදහන් වන්නේය.

ඔබ අපට චෝදනා කරන්නේ, දරුවන් ස්වකීය දෙමාපියන් විසින් සූරා කෑම නවත්වාලීමට අපට වුවමනා නිසා ද? මේ අපරාධයට වැරදිකරුවන් බව අපි පිලිගනිමු.

එහෙත් ගෘහමය අධ්‍යාපනය නැති කර රැ දමා ඒ වෙනුවට සාමාජීය අධ්‍යාපනයක් ඇති කරන විට, මිනිසාට අතිශයින්ම වටහා සබඳකම් අප විනාශ කරනිසි ඔබ පවසන්නෙහිය.

ඔබේ අධ්‍යාපනය සාමාජීය නොවන්නේද? නියම හෝ අනියම් හෝ වශයෙන් කැරෙන සමාජයේ මැදිහත්වීම මගින් පාසල් මාධ්‍යයෙන් ඔබ අධ්‍යාපනය දෙන්නේ යම් සාමාජීය තත්ත්වයන් යටතේද, එම සාමාජීය තත්ත්වයන් මගින් එය තීරණය නොවන්නේද? අධ්‍යාපනය දීමේදී සමාජයේ බලපෑම කොමියුනිස්ට්වාදීන් විසින් මවනු ලැබූ දෙයක් නොවේ. එම අධ්‍යාපනයේ ස්වරූපය පමණක් වෙනස් කිරීම කොමියුනිස්ට්වාදීන්ගේ වෑයම වෙයි. පාලක පංතියේ බලපෑමෙන් අධ්‍යාපනය ගලවා ගැනීම පමණකි.

සමකාලීන මහා පරිමාණ කර්මාන්තයේ සංවර්ධනය මගින් නිර්ධනීන් අතර ඇති සියලු පවුල් සබඳතාවයන් ඉරා දමන තරමට නිර්ධනීන්ගේ දු දරුවන් සරළ වෙළඳ භාණ්ඩ බවට හා ශ්‍රම උපකරණ බවට පරිවර්තනය කරන තරමට, පවුල සහ අධ්‍යාපනය ගැනත්, දෙමාපියන් සහ දු දරුවන් අතර මෘදු සබඳකම් ගැනත් වූ ධනවාදී පංතියේ රැවටිලි සහගත හිස් ප්‍රලාප තවදුරටත් පිලිකල් සහගත වෙයි.

එහෙත් කොමියුනිස්ට්වාදීන් වන නුඹලා ස්ත්‍රීන් පොදුවේ පාරිභෝග කිරීමකට ඉදිරිපත් වී ඇතැයි ධනපතිහු එකඟත්වයක් බෙරහන් දෙති.

ධනපතියා සිය බිරිඳ සලකන්නේද හුදෙක් නිෂ්පාදන උපකරණයක් ලෙසටය. සියලු නිෂ්පාදන උපකරණ පොදුවේ පාවිච්චි කිරීමට යන බවක් ඔහුට ඇසෙයි. ඒ අනුව ස්වභාවයෙන්ම පොදු පාරිභෝජනයේ ඉරණාම එලෙසම ස්ත්‍රීන්ටද බලපානිසි යන අදහස හැර වෙනත් දෙයක් සිතාගැනීමට හේ අපොහොසත් වෙයි.

ස්ත්‍රීන් හුදෙක් නිෂ්පාදන උපකරණ පමණක් හැටියට සිටීමේ තත්ත්වයෙන් ඔවුන් මුදවාලීම අපේ අරමුණ යැයි අනුමාන වශයෙන් කල්පනා කිරීමට තරම්වත් ඔහුට ශක්තියක් නැත.

කොමියුනිස්ට්වරුන් නිල වශයෙන් පිහිටුවාලීමට යනිසි ධනපතීන් කියන ස්ත්‍රීන් පොදුවේ පාරිභෝජනය කිරීමේ ක්‍රමය කෙරෙහි ධනපතීන් දක්වන උසස් අධ්‍යාත්මික කෝපයට වඩා භාස්‍යජනක දෙයක් තවත් නැත. ස්ත්‍රීන් පොදුවේ පාරිභෝජනය කිරීම කොමියුනිස්ට්වරුන්ට අළුතින් ඉදිරිපත් කිරීමට වුවමනාක් නැත. එය අනාදීමත් කාලයක සිට පැවත එන්නකි.

අපේ ධනපතියෝ ප්‍රසිද්ධ ගණිකාවන් හැරුණු විට, නිර්ධනීන්ගේ බිරියන් හා දුවරුන් ද තමනට රිසි සේ පාවිච්චි කරති. ඔවුනොවුන්ගේ බිරියන් සමග අනාවරයේ හැසිරෙමින් ඉන් ඉමහත් තෘප්තියක් ලබති.

ධනවාදී විවාහය සැබවින්ම පොදු භාර්යා ක්‍රමයකි. එබැවින් කොමියුනිස්ට්වාදීන්ට විරුද්ධව ධනපතීන්ට කළ හැකි උපරිමය දෝෂාරෝපණය වන්නේ වංචනික ලෙස සඟවා ඇති පොදු භාර්යා ක්‍රමය නිල වශයෙන් විවෘත ලෙස කිරීමට යන්නේය කියාය. වත්මන් නිෂ්පාදන ක්‍රමය අහොසි කර දැමීමත් සමගම ඒ සමාජ ක්‍රමයයෙන් පැන නැගී පොදු භාර්යා ක්‍රමයත්, එනම් ප්‍රසිද්ධියේ සහ අප්‍රසිද්ධියේ කැරෙන ගණිකා වෘත්තියන් අහෝසි විය යුතු යැයි මින් ප්‍රත්‍යක්ෂ ලෙසම පැහැදිලි වෙයි.

කොමියුනිස්ට්වාදීන් වෙත ඵලල කරන තවත් දෝෂාරෝපණයක් නම්, රට, ජාතිය අහෝසි කර දැමීමට ඔවුන් ඉදිරිපත් වී සිටින බවයි.

වැඩ කරන කම්කරුවන්ට රටක් නැත. ඔවුනට නැති දෙයක් ඔවුන්ගෙන් පැහැර ගත නොහැකිය. නිර්ධන පංතිය ප්‍රථම කොටම, දේශපාලන ආධිපත්‍යය ලබාගත යුතු බැවින්, ජාතික පංතිය දක්වා උසස් විය යුතු බැවින්, මත ජාතියෙන්ම සමන්විත විය යුතු බැවින්, එතරම් දුරට එය ජාතික විය යුතුය. එහෙත් ධනවාදී අර්ථය අනුව ජාතික ලෙස නොවේ.

ධනපති පංතියේ වර්ධනයද, නිදහස් වෙළඳමද, සමස්ත ලෝක වෙළඳ පොළද, කාර්මික නිෂ්පාදනයේ ඒකතානමය භාවයද, ඊට අනුරූපී ජීවන තත්ත්වයන්ද හේතු කොට ගෙන, ජනතාවන් අතර ජාතික වෙනස්කම් සහ ප්‍රතිඝතිතයන්ද වඩ වඩාත් අතුරුදහන් වෙමින් පවතී.

නිර්ධන පංතික ආධිපත්‍ය විසින් මේ අතුරුදහන් වීම වඩාත් වේගවත් කරනු ඇත. යටත් පිරිසෙයින් සහ‍්‍ය රටවල ඒකීය ක්‍රියාකාරීත්වය නිර්ධන පංතියේ විමුක්තිය සඳහා අවශ්‍ය මුල් කොන්දේසිවලින් එකකි.

එක් පුද්ගලයෙක් තවත් පුද්ගලයකු සුරාකෂම අවසන් කර දමන ප්‍රමාණයට සමානුපාතිකව එක් ජාතියක් තවත් ජාතියක් සුරාකෂමද අහෝසිකර දමනු ඇත.

එක් ජාතියක් තුළ පංතීන් අතර ඇති විරෝධය අතුරුදහන් වන ප්‍රමාණයට සමානුපාතිකව ජාතීන් අතර ඇති සතුරු ආකල්පයන්ද අඩු වනු ඇත.

ආගමික, දර්ශනික සහ දෘෂ්ටිමය ස්ථාවරයන් මත පිහිටා කොමියුනිස්ට්වාදයට විරුද්ධව ඵලල කරන චෝදනා බැරැරැම පිරික්සුමට හසු කිරීමට තරම් සුදුසු ඒවා නොවේ.

ජීවන තත්ත්වයන් සමග, එහි සාමාජීය සබඳතාවයන් සමග, සාමාජීය ජීවිතයෙහි ඇති වන හැම වෙනස්වීමක් සමග මිනිසාගේ අදහස්, දෘෂ්ටිය සහ සංකල්පනා, එක වචනයකින් කියතොත්, ඔහුගේ සවිඥානය වෙනස් වන බව වටහා ගැනීමට විශේෂ ගැඹුරු බුද්ධියක් අවශ්‍ය වන්නේද ?

ද්‍රව්‍යමය නිෂ්පාදනය වෙනස් වන තරමට, ඊට සමානුපාතිකව අධ්‍යාත්මික නිෂ්පාදනය වෙනස් වන්නේ යැයි හැරුණු විට, සංකල්ප පිළිබඳ ඉතිහාසය වෙන කුමක් ඔප්පු කරන්නේද? හැම කාලයකටම බලපෑ අදහස් එම කාලයේ පාලක පංතියේ අදහස් විය.

මුළු මහත් සමාජය විප්ලවයට හසු කරන සංකල්ප ගැන පවසන; එයින් අදහස් කරන්නේ අන් කිසිවක් නොව, පැරණි සමාජයක් තුළ අළුත් සමාජයක බිජයක් හටගෙන තිබෙන බවයි, ජීවත්වීමේ පැරණි තත්ත්වයන් අභාවයට යන අතර එයත් සමග අන් වැල් බැඳගෙන පැරණි සංකල්පයන් ද අභාවයට යන බවයි.

පැරණි ලෝකය විනාශයේ ගැටිට වෙත ළංවූ විට, පැරණි ආගම් පරදවා ක්‍රිස්තියානි ආගම ජය ගත්තේය. 18 වැනි ශතවර්ෂයේදී ක්‍රිස්තියානි සංකල්ප නාර්කික හේතුවාදී සංකල්පයට යටවී අභාවයට යත්ම, රදුළුවාදී සමාජය එවකට විප්ලවවාදී වැ සිටි ධනවාදී පංතියට විරුද්ධව මාරක සටනක යෙදුණේය. ආගමික නිදහස සහ හෘදය සාක්ෂියේ නිදහස අරභයා වූ සංකල්ප පිළිබඳ ක්ෂේත්‍රයේ නිදහස් තරඟයේ ආධිපත්‍යය පමණක් ප්‍රකාශ කළේය.

“ඓතිහාසික සංවර්ධන ක්‍රියාදාමයේ දී ආගමික, සඳවාරාත්මක, දර්ශනික, දේශපාලනමය සහ නීතිමය සංකල්ප විකරණයට භාජනය වූ නමුදු ආගම, සඳවාරය, දර්ශනවාදය, දේශපාලන විද්‍යාව සහ නීතිය මේ වෙනස් වීමට හසු නොවී ආරක්ෂා වී ඇතැ” යි අපට කියනු ඇත.

“එපමණක් නොව, සමාජ සංවර්ධනයේ සියලු අවධිවලට පොදු වූ නිදහස, සාධාරණත්වය, ආදී සඳකාලික සත්‍යයන්ද ඇත. එහෙත් කොමියුනිස්ට්වාදය සියලු සඳකාලික සත්‍යයන් අවලංගු කරයි. ආගම් සහ සඳවාරයන් නව පදනමක් මත පුන:ස්ථාපනය කරනවා වෙනුවට කොමියුනිස්ට්වාදය ඒවා සියල්ල අවලංගු කරයි. ඒ අනුව එය මෙතෙක් පැවති සියලු ඓතිහාසික ක්‍රියාදාමයේ අන්දැකීම්වලට විරුද්ධය.”

මේ චෝදනාවේ තේරුම කුමක්ද? සියලු අතීත සමාජවල ඉතිහාසය, විවිධ යුගවලදී විවිධ ස්වරූපයන් ගත් පංති ප්‍රතිඝතිතවල සංවර්ධනයෙන් සමන්විත වී තිබීමයි.

එහෙත් අතීත යුග කිනම් ස්වරූපයක් ගත්තද, ඒ සියලු යුගවලට පොදු වූයේ සමාජයේ එක් කොටසක් අනිත් කොටස් සුරාකෂමයි. එබැවින් අතීත යුගවල සාමාජීය විඥානය අනේක විවිධත්වයක් සහ නානාත්වයක් පුද්ගලනය කළද, එය පංති ප්‍රතිඝතිතයන්ගේ පූර්ණ අතුරුදහන් වීමක් සමග මිස, සම්පූර්ණයෙන් අතුරුදහන් විය නොහැකි යම් පොදු ආකාරයන් තුළම මිස, පොදු සංකල්පයන් තුළම ගමන් කිරීම මවිතයට කරුණක් නොවේ.

කොමියුනිස්ට් විප්ලවය සාම්ප්‍රදායික දේපොළ සබඳතාවලින් සම්පූර්ණයෙන්ම කැඩී යාමක් ඇති කරයි. එය සිය සංවර්ධනයේදී සාම්ප්‍රදායික අදහස්වලින් භාත්පසින්ම කැඩී වෙන්වී යාමක් ඇති කිරීම විමනියට හේතුවක් නොවේ.

එසේ වුවද, කොමියුනිස්ට්වාදයට විරුද්ධව නගන ධනවාදී වෝදනාවලට පිළිතුරු සැපයීම මින් නවත්වමු. කම්කරු පංති විප්ලවයේ ප්‍රථම පියවර වන්නේ නිර්ධන පංතිය පාලක පංතිය බවට නගා සිටුවීම බවත්, ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදය දිනා ගැනීම බවත් අපි ඉහතින් දැටීමු.

පියවරෙන් පියවර සකල විධි ප්‍රාග්ධනය ධනපති පංතියෙන් උදුරා ගැනීමටද, රාජ්‍ය හස්තයෙහි, එනම් පාලක පංතිය ලෙස සංවිධානය වන නිර්ධන පංතිය අතෙහි සියලු නිෂ්පාදන උපකරණ මධ්‍යගත කිරීමටද, හැකි තරම් අධික වේගයකින් නිෂ්පාදන බලවේගයන්ගේ සමස්තය වැඩි කරලීමටද නිර්ධන පංතිය ස්වකීය දේශපාලනමය ආධිපත්‍ය පාවිච්චි කරනු ඇත.

සත්තකින්ම පටන් ගැනීමේදී දේපොළවල අයිතිවාසිකම් තුළට, ධනවාදී නිෂ්පාදන සබඳතාවයන් තුළට ඒකාධිපති ලෙස කඩා වදින්නේ නැතිව, එනම් ආර්ථික වශයෙන් නොසැහෙන සහ තහවුරු කළ නොහැකි ඒවා සේ පෙනෙන, එනමුදු ව්‍යාපාරය ගෙනයාමේදී තවදුරටත් ඉදිරියට ගමන් කරන, පැරණි සමාජ ක්‍රමය තුළට තවදුරටත් කඩා වැදීම අවශ්‍ය කරන්නාවූ මුළු මහත් නිෂ්පාදන විධියේ පෙරළියක් සඳහා මාධ්‍යයක් වශයෙන් අනිවාර්ය වූ පියවරවල් නොගෙන, මෙය සපුරාලිය නොහැකිය.

සත්තකින්ම මේ පියවරවල් විවිධ රටවල විවිධාකාර වන්නේය.

එසේ වුවද, පහත සටහන් පියවරයන් ඉතා දියුණු රටවල්වලට පොදුවේ බොහෝ දුරට ගැළපේ:

1. ඉඩම් අයිතිය අහෝසි කරලීම සහ ඉඩම්වලින් ලැබෙන සියලු බදුකලී රජයේ වියදම් සඳහා යෙදවීම.
2. ඉහළ මට්ටමේ අනුක්‍රම අය බද්දක් හෝ ක්‍රමාංකික අයබද්දක් පැනවීම.
3. ජන්මයෙන් දේපොළ අයිතිවීමේ සියලු අයිතිය අහෝසි කරලීම.
4. සියලු විශ්‍රාමිකයින්ගේ සහ සියලු කැරලි කරුවන්ගේ දේපොළ රාජසන්නක කිරීම.
5. රාජ්‍ය ප්‍රාග්ධනයෙන් සහ සුවිශේෂ ඒකාධිකාරයකින් යුත් ජාතික බැංකුවල මාධ්‍යයෙන් ණය ගනු දෙනු රජය අත මධ්‍යගත කිරීම.
6. ප්‍රවාහන මාධ්‍යයන් රාජය අත මධ්‍යගත කිරීම.
7. රජය සතු කාර්මාන්ත ශාලාවලත්, නිෂ්පාදන උපකරණවලත් සංඛ්‍යාව වැඩි කිරීම, පොදු සැලැස්මකට අනුකූලව මුඩු බිම් වගා කිරීම සහ පස සශ්‍රීක කිරීම.
8. සියලු දෙනාටම එක හා සමාන ශ්‍රම වගකීමක් ඇති කරලීම. කෘෂිකර්මය සඳහා විශේෂ වූ සහ වෙනත් කාර්මික හමුදා ද පිහිටුවාලීම.
9. කෘෂිකර්මය කාර්මාන්තය සමග සම්බන්ධ කරලීම. ජනගහණය වඩාත් සමාන ලෙස රට පුරා විසුරුවා හැරීම මගින් නගරයන් ගමන් අතර ඇති වෙනස තුරන් කරලීම.
10. සියලු ළමයින්ට ප්‍රසිද්ධ පාසල්වල නොමිලේ අධ්‍යාපනය ලබාදීම, කාර්මාන්ත ශාලාවල ළමයින්ගෙන් වැඩ ගැනීමේ අද්‍යතන ක්‍රමය අහෝසි කිරීම, අධ්‍යාපනය කාර්මික නිෂ්පාදනය සමග සංයෝජනය කරලීම, ආදිය වේ.

සංවර්ධන ක්‍රියා සන්නතියේදී පංති ප්‍රභේද නැති වී, මුළු මහත් නිෂ්පාදනයම පුද්ගලයින්ගේ දැවැන්ත සමාගමයක් තුළ සංකේන්ද්‍රනය වූ විට, පොදු බලයේ දේශපාලනමය ස්වරූපය අහෝසි වී යනු ඇත. වචනයේ පරිසමාප්ත අර්ථය අනුව දේශපාලන බලය යනු එක් පංතියක් විසින් තවත් පංතියක් පැහීම සඳහා සාදා ඇති සංවිධානාත්මක බලයයි. නිර්ධනීන් ධනපති පංතියට විරුද්ධව කරන අරගලයේදී අනිවාර්යයෙන්ම පංතියක් වශයෙන් සමගි වන්නේ නම්, විප්ලවීය මාර්ගයෙන් එය පාලක පංතිය බවට පත්වන්නේ නම්, පාලක පංතිය ලෙස එය පැරණි නිෂ්පාදන සබඳතාවයන් බලාත්කාරයෙන් ඉවත ලන්නේ නම් එවිට නිර්ධන පංතිය, පංති ප්‍රතිඝනයන් පැවැත්මේ තත්ත්වයන් නැති කරලයි, පොදුවේ පංතීන්ගේ පැවැත්මද අහෝසි කර දමයි. එසේ කිරීමෙන් පංතියක් වශයෙන්, ස්වකීය ආධිපත්‍යයද අහෝසි කරලයි.

පංතිවලින් සහ පංති ප්‍රතිඝතිතවලින් සමන්විත පැරණි ධනවාදී සමාජය වෙනුවට, හැම කෙනෙකුගේම

ස්වාධීන සංවර්ධනය, සියලු දෙනාගේම ස්වාධීන සංවර්ධනයේ කොන්දේසිය බවට පත්වන සමාගමක් ඇති වන්නේය.

III. සමාජවාදී සහ කොමියුනිස්ට්වාදී සාහිත්‍ය

1. ප්‍රතිගාමී සමාජවාදය

(අ) රදළ සමාජවාදය

ප්‍රංශ හා ඉංග්‍රීසි රදළ පෙළැන්තිය සිය ඓතිහාසික තත්ත්වයන් නිසාම, සමකාලීන ධනවාදී සමාජයට විරුද්ධව පත්‍රිකා ලිවීම වෘත්තියන් බවට පත් කරගත්තේය. 1830 ජූලි මස සිදු වූ ප්‍රංශ විප්ලවයේදීද, පාර්ලිමේන්තු ප්‍රතිසංස්කරණය³⁰ සඳහා එංගලන්තයේ පැවති උද්ඝෝෂණ ව්‍යාපාරයේදීද, තම වෛරයට පාත්‍ර වූ මේ උද්දව්වියා යළිත් වරක් මේ රදළ පෙළැන්තියට පරාජය ගෙන දුන්නේය. එතැන් සිට බැරෑරුම් දේශපාලන අරගලයක් කිරීම ගැන සිතීමට පවා නොහැකි විය. ඉන් පසු කළ හැකි වූයේ සාහිත්‍යමය අරගලයක් පමණකි. එහෙත් සාහිත්‍ය ක්ෂේත්‍රයෙහි වුවද, පුනස්ථාපන යුගය* යළි පිහටුවාලීම සඳහා යෙදු පැරණි වාක්‍ය බණ්ඩ යෙදවීම තවදුරටත් කළ නොහැකි විය.

*(ඉංග්‍රීසි පුනස්ථාපන සමය (1660-1689) නොව ප්‍රංශ පුනස්ථාපන සමය (1814-1830) ගැනයි. (1888 සංස්කරණයට එංග්ලස් විසින් ලියන ලද සටහනකි.)

අනුකම්පාව ඇවිස්සවීම සඳහා, තම අයිතිවාසිකම් සහ වුවමනාවන් අමතක කර දමා ඇති බවක් මවාපාමින්, සුරාකෂමට භාජනය වූ කම්කරු පංතියේ අයිතිවාසිකම් හා වුවමනාවන් වෙනුවෙන් පමණක් ධනපත් පංතියට විරුද්ධව චෝදනාවන් ඉදිරිපත් කරන බවක් පෙන්වීමට රදළ පෙළැන්තියට සිදුවිය. තම නව ස්වාමියාට විරුද්ධව නින්දා සහගත ලිපි ලියමින් සහ ළඟාවෙමින් පවතින විනාශය ගැන අනාවැකි ඔහුගේ කනට කොඳුරා කියමින් සෑහීමට පත්වීමට රදළ පෙළැන්තියට සිදු විය.

රදළ සමාජවාදය බිහි වූයේ මේ ලෙසිනි: එය අර්ධ විලාපයකි. අඩ වශයෙන් නින්දා සහගත ලියවිල්ලකි. අතින්යේ අර්ධ දෝංකාරයකි. අනාගතය අරභයා වූ අර්ධ තර්ජනයකි. එය සමහර විට, සිය තිත්ත, උපහාසජනක, තියුණු ලෙස කා වදින විවේචන මගින් ධනපති පංති හඳුවනේ අරටුවට පහර එල්ල කරයි. එනමුදු හැම විටම එය සමකාලීන ඉතිහාසයේ ඉදිරි ගමන වටහා ගැනීමට සම්පූර්ණයෙන්ම අපොහොසත් වන බැවින්, හැමදාම පූර්ණ භාසාජනක හැඟීමක් ඇති කරලයි.

මහ ජනතාව තමා වටා එක්රැස්කරගනු පිණිස රදළ පෙළැන්තිය ධජයක් වෙනුවට නිර්ධන පංතියේ හිඟන පසුම්බිය වැනුවේය. එහෙත් ජනතාව ඔවුන් සමග එක්වූ හැම විටෙකම, ඔවුන්ගේ පසු පස පැරණි රදළ වැස්ම දැටුවෙන්, හඬ නගමින් සහ ගරු සරු රහිත සිහන පාමින් ඔවුහු ඔවුන්ගෙන් අත් වූහ.

ප්‍රංශ ලෙජිටිමිස්ට් වරුන්ගේන් කොටසක් සහ ‘‘යෞවන එංගලන්ත කාරයෝ’’³¹ මේ භාසාජනක නාටකය රඟ පෑහ.

රදළයෝ සුරාකෂමේ විධිය, ධනවාදී සුරාකෂමට වඩා වෙනස් බව පෙන්වා දෙන්නෝ නම්, ඔවුහු මීට වඩා සම්පූර්ණයෙන්ම වෙනස් වූද, දැනට යල්පැන ඇත්තා වූද අවස්ථාවන් හා තත්ත්වයන් යටතේ සුරා කෂ බව අමතක කරති. සිය පාලනය යටතේදී වත්මන් නිර්ධන පංතිය කිසි කළෙකත් නොපැවති බව පෙන්වා දෙන ඔවුහු, සමකාලීන ධනපති පංතිය තම සමාජ ක්‍රමයේ අනිවාර්ය ඵලයක් බවද අමතක කරති.

කෙසේ වුවද, ඔවුන් තම විවේචනයෙහි වූ ප්‍රතිගාමී ස්වරූපය කෙතරම් අල්ප වශයෙන් සඟවතිදයත්, ධනපති පංතියට විරුද්ධව ඔවුන් ඉදිරිපත් කරන ප්‍රධාන චෝදනාවේ තේරුම, පැරණි සමාජ ක්‍රමය පුපුරවා දමන පංතියක් ධනපති ආධිපත්‍යය යටතේ වර්ධනය වෙමින් පවතින්නේය යනුයි.

ධනපති පංතිය නිර්ධන පංතියක් බිහි කිරීම ගැන නොව, විප්ලවවාදී නිර්ධන පංතියක් බිහි කිරීම ගැන රදළයෝ වඩාත් වැඩියෙන් ධනපති පංතියට චෝදනා කරති.

එබැවින් දේශපාලන ප්‍රායෝගික කටයුතුවලදී රදළයෝ කම්කරු පංතියට විරුද්ධව සියලු ප්‍රවණ්ඩ ක්‍රියාවන්ට සහභාගි වෙති. එමෙන්ම සාමාන්‍ය ජීවිතයේදී ඔවුහු කෙතරම් වාගාඛම්බර කටා දෙසා බැවද, කම්මාන්තය නැමැති කප් රුකෙන් ස්වර්ණමය එල* නෙලා ගැනීමටද, බැටළු ලොම්, බීට් අලවලින් සාදන සීනි සහ අර්තාපල්වලින් පෙරන ලද මත්පැන් විකණීම සඳහා හක්තිය, ආලය සහ ගරුත්වය හුවමාරු කර ගැනීමේ තත්ත්වය දක්වා පහතට වැටී සිටිති.

පූජකයා හැමදුම ඉඩම් හිමි රදළයා සමග අත්වැල් බැඳගෙන ගමන් කළාක් මෙන්ම, පූජක සමාජවාදයද, රදළ සමාජවාදය සමග අත්වැල් බැඳගෙන ගමන් කරයි.

ක්‍රිස්තියානි තපසට සමාජවාදී පැහැයක් දීම තරම් වෙනත් පහසු දෙයක් නොමැත. කිතුණු දහම පෞද්ගලික දේපොළවලට විරුද්ධවත්, විවාහයට විරුද්ධවත්, රජයට විරුද්ධවත් ව්‍යක්ත සෝභාවක යෙදී නැතිද? මේවා වෙනුවට කිතුණු දහම දන්දීම සහ දැගී බවද, බුන්මවරියාව සහ කයට වධදීමද, ආශ්‍රම ජීවිතයද දේශනා නොකළේද? කිතුණු සමාජවාදය අත් කිසිවක් නොව, රදළයාගේ කෝපය නිවැරදි පිණිස පූජකයා ඉසින ආසිරිපැන් පමණකි.

(ආ) සුළු ධනපති සමාජවාදය

ධනපති පංතිය විසින් විනාශ කර දමනු ලැබූ, සමකාලීන ධනවාදී සමාජය තුළ සිය ජීවන තත්වයන් හින වී ගිය, සහ අභාවයට පත් වී ගිය එකම පංතිය රදළ පෙළැන්තිය පමණක් නොවේ. මධ්‍යකාලීන යුගයේ නගරවැසි කොටස්ද, සුළු ඉඩම් හිමි ගොවියෝද සමකාලීන ධනපති පංතියේ පුරාගාමීන් වූහ. කර්මාන්තය සහ වෙළඳුම් විශාල සංවර්ධනයක් ලබා නැති රටවල මේ පංතීන් දෙක දියුණු වෙමින් සිටින ධනපති පංතිය අසලින් අකර්මණ්‍ය ජීවිතයක් ගෙවී.

* (මෙය ජර්මනියට ප්‍රධාන වශයෙන් ගැලපෙයි. එහි ඉඩම් හිමි රදළ පෙළැන්තිය සහ ගම්බද ඉඩම් හිමි යුන්කර්වරු තම වතු හා ඉඩම්වලින් අති විශාල කොටසක් බාරකරුවන්ගේ මාර්ගයෙන් වගා කරවා ගත්හ. එමෙන්ම ඔවුහු බිට් සිනිවලින් සහ අර්නාපල්වලින් මත් පැන් පෙරන්තන්ද වූහ. වඩාත් පෙනෙසත් බ්‍රිතාන්‍ය රදළ පෙළැන්තිය මෙතරම් පහතට වැටී නැත. එහෙත් ඔවුහු ද ව්‍යාප්තය බද්ධ ව්‍යාපාර වස්තු වෙළඳ සමාගම් සෑදීමට තම නම් පාවිච්චි කිරීමට ඉඩ දීම මගින් පහත වැටෙමින් පවතින බදු මුදල්වල පාඩුව පිරිමසාලීමේ ආකාරය නොදන්නෝ නොවෙති. (1888 ඉංග්‍රීසි මුද්‍රණයට එංගල්ස් ලියු සටහනකි.)

නවීන ශිෂ්ටත්වය පූර්ණ වර්ධනයක් ලබා ඇති රටවල ධනපති සමාජයේ අතිරේක කොටසක් ලෙස, නිතර අළුත් වැඩියා වෙමින් පවතින සුළු ධනවාදීන්ගේ නව පංතියක් සෑදී ඇත. මෙය නිර්ධන පංතිය සහ ධනපති පංතිය අතර වැනෙමින් පවතී. එහෙත් තරගයේ ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන්, මේ පංතියට අයත් තනි, තනි සාමාජිකයෝ නිරන්තරයෙන්ම නිර්ධන පංතියට ඇද වැටෙති. එමෙන්ම මහා පරිමාණ කර්මාන්ත වර්ධනය වීමට පටන් ගැනීමත් සමගම, සමකාලීන සමාජයේ ස්වාධීන කොටසක් ලෙස සම්පූර්ණයෙන්ම අතුරුදහන් වීමත්, භාණ්ඩ නිෂ්පාදනයෙහි, කෘෂිකර්මයෙහි සහ වාණිජයෙහි තමන්ට අයත් වැ තිබූ ස්ථානවලට ඕවර්සියර්වරුන්, වතු කළමනාකරුවන් සහ වැටුප් ලබන සේවකයින් පවත්වන සැටි ඔවුනට පෙනේ.

ජනගහණයෙන් හරි අඩකටත් වඩා බොහෝ වැඩියෙක් ගොවීන් සිටින ප්‍රංශය වැනි රටවල ධනපති පංතියට විරුද්ධව නිර්ධන පංතියේ පැත්ත ගත්, ගන්කරුවන් ඇති වීම ස්වභාවික දෙයක් විය. මොවුහු ධනපති පාලනයට විරුද්ධව කළ විවේචනවලදී සුළු ධනපතියාගේ සහ සුළු ගොවියාගේ මිම්ම පාවිච්චි කරමින්, සුළු ධනවාදී ස්ථාවරයක පිහිටා කම්කරුවන්ගේ අයිතිවාසිකම් ආරක්ෂා කළහ. මෙලෙස සුළු ධනවාදී සමාජවාදය බිහිවිය. ප්‍රංශයෙහි පමණක් නොව එංගලන්තයෙහිද සිස්මොන්ඩ්³² මේ දර්ශනවාදී නිකායේ ප්‍රධානියා වූයේය.

මේ සමාජවාදී නිකාය සමකාලීන නිෂ්පාදනමය සබඳතාවයන්ගේ පරස්පර විරෝධීතාවයන් අති නියුණු ලෙස පිරික්සුමට හසු කළේය. ආර්ථිකවාදීන් කෙරෙහි ලෙස නිදහසට කරුණු දැක්වීමේ ඇති හිස්බව එය විසින් හෙළිදරව් කැරණි. එය යන්ත්‍ර මගින් නිෂ්පාදනය කිරීමේදී ශ්‍රම විභජනයේදී විනාශකාරී විපාක ඵලයන් විවාද රහිතව පිළිගැනෙන සේ ඔප්පු කළේය. ප්‍රාග්ධනය සහ ඉඩම් අතලොස්සක් දෙනා අත සංකේදණ වීමද, අධි නිෂ්පාදනය, අර්බුද, සුළු ධනපතියාගේ සහ ගොවියාගේ නොවැළැක්විය හැකි විනාශයද, නිර්ධනීන්ගේ අන්ත දැගී භාවයද, නිෂ්පාදනයේ අරාජිකතාවයද, ධනය බෙදුනැරීමේදී ඇති වී තිබෙන සාපරාධී අසමානතාවයද, ජාතීන් අතර පවතින සමූල ඝාතන කාර්මික යුද්ධයද, පැරණි සඳුවාරමය බැඳීම් දියවියාමද, පැරණි පවුල් සබඳ තාවයන් පැරණි ජාතීන් අහෝසි වී යාමද එය පෙන්වා දුන්නේය.

එසේ වුවද මේ පන්තියේ සමාජවාදය සිය යථානුභූත පරමාර්ථ අතින් එක්කෝ භාණ්ඩ නිෂ්පාදනය සහ හුවමාරුව අරභයා පැරණි ක්‍රමන් ඒවා සමග පැරණි දේපොළ සබඳතාවයන් පුන:ස්ථාපනය කිරීමට හෝ නැතිනම් නිෂ්පාදනය සහ හුවමාරුව අතින් දැනටමත් පුපුරුවා දමා ඇති හා අත්‍යාවශ්‍ය ලෙසම පුපුරුවා දැමිය යුතු පැරණි දේපොළ සබඳතාවයන්ගේ රාමුව තුළ නිෂ්පාදනය සහ හුවමාරුව පිළිබඳ සමකාලීන මාධ්‍යයන් බලාත්කාරයෙන් සිරකිරීමට භාජනය කිරීමට අභිලාෂයක් දන්වයි. මේ සිද්ධීන් දෙකෙහිදී සුළු ධනපති සමාජවාදය එකවරම ප්‍රතිගාමීය, මනෝරාජික වාදීය.

කර්මාන්තයෙහි ශුණි සංවිධානයද, කෘෂිකර්මයෙහි පීතෘ මූලික සබඳතාවයන්ද මේ පන්තියේ

සමාජවාදයේ අවසාන වචන වන්නේය.

තවදුරටත් සිය සංවර්ධනයේදී මේ ප්‍රවණතාවය බිය සුලු මුර්චාවකට ඇද වැටෙයි.

(ඇ) ජර්මන් හෙවත් ‘සැබෑ’ සමාජවාදය

ආධිපත්‍යයට පැමිණ සිටින ධනපති පංතියේ පීඩනය යටතේ ඇති වූ, මෙම ආධිපත්‍යයට විරුද්ධව ගෙන ගිය අරගල ප්‍රකාශයට පත් කළ සාහිත්‍යයක් වූ ප්‍රංශයේ සමාජවාදී සහ කොමියුනිස්ට්වාදී සාහිත්‍යය ජර්මනියට ඉදිරිපත්කරනු ලැබුවේ එරටේ ධනපති පංතිය රදළවාදී ඒකාන්තවාදයට විරුද්ධව සිය අරගලය ආරම්භ කළ කාලයේදීමය.

ජර්මන් දර්ශනිකයෝද, අර්ධ දර්ශනිකයෝද, අලංකාර වාග් පාඨ දෙඩවීමෙහි රසියෝ ද ඉමහත් ආශාවකින් යුතුව මෙම සාහිත්‍යය බඳු වැළඳගත් නමුදු, මේ සාහිත්‍ය කෘතීන් ප්‍රංශයේ සිට ජර්මනියට සංක්‍රමණය වන විට, ඒ සමගම ප්‍රංශයේ සමාජය තත්ත්වයන්ද ජර්මනියට සංක්‍රමණය නොවූ බව ඔවුහු අමතක කළහ. ජර්මනියේ සමාජ තත්ත්වයන් ඉදිරියේ මේ ප්‍රංශ සාහිත්‍යයෙහි සෘජු ව්‍යවහාරික වැදගත්කම සම්පූර්ණයෙන් නැති වී, හුදු සාහිත්‍යමය ප්‍රවණතාවයක් පමණක් ගත්තේය. විය යුතු පරිද්දෙන්ම, මානව හරය සපුරාලීම පිළිබඳව, පුහු බුද්ධිමය ස්වරූපයක් එය ගත යුතු විය. මෙලෙස දහඅට වැනි සියවසට ජර්මන් දර්ශනිකයින්ට පළමුවැනි ප්‍රංශ විප්ලවයේ ඉල්ලීම්, හුදෙක් ‘ව්‍යවහාරික බුද්ධියේ’ ඉල්ලීම් හැටියට පෙනිණි. විප්ලවවාදී ප්‍රංශ ධනපති පංතියේ අධිෂ්ඨානය පිළිබඳ ප්‍රකාශනය, නිර්මල අධිෂ්ඨානයේ, විය යුතු ලෙසම වූ අධිෂ්ඨානයේ, පොදු වශයෙන් වූ නියම මානව අධිෂ්ඨානයේ හිතී ලෙස ඔවුන්ට පෙනිණි.

අභිනව ප්‍රංශ සංකල්ප සිය පැරණි දර්ශනික හෘදය සාක්ෂිය සමග සංගතික ලෙස ගළපා ගැනීමට පමණක් නැතිනම් සිය දර්ශනික අදහස් බැහැර නොකර ප්‍රංශ සංකල්ප ඇඳා ගැනීම තම කෘති මගින් ජර්මන් සාහිත්‍ය වේදීහු කළහ.

අනුවාදය මගින් විදේශීය භාෂාවක් උකහා ගන්නා අන්දමට, මෙම උකහා ගැනීමද සිදු විය.

කිතුනු සමය නොදත් පැරණි ලෝකයේ ආචර්ණ කල්පිත ග්‍රන්ථවල මුල් පිටපත් මතු පිට පූජකයින් විසින් කතෝලිකාගමේ ශුද්ධවත්තයින්ගේ ජීවන චරිත අමත ලෙස ලියන ලද ආකාරය සුප්‍රකටය. ධර්ම ඥානයෙන් තොර වූ ලෝකික සාහිත්‍ය අරභයාද, ජර්මන් සාහිත්‍ය වේදියෝ මෙම ක්‍රියාදාමය අතින් අතට යෙදූහ. ප්‍රංශ මුල් පිටපත්වලට යටින්, ඔවුහු සිය දර්ශනික පල්හැලි ලියා තැබූහ. නිදසුනක් වශයෙන්, මුදල්වල ආර්ථික කාර්යයන් පිළිබඳව ප්‍රංශ විවේචනයට යටින් ඔවුහු ‘මනුෂ්‍යත්වය අත්සතු කිරීම’ ලියූහ. ධනවාදී රජය පිළිබඳව ප්‍රංශ විවේචනයට යටින් ‘විශුක්ත-ව්‍යාප්තියේ ආධිපත්‍ය නැති කර දැමීම’ ආදිය ලියූහ.

ප්‍රංශ න්‍යායයට යටින් සිය දර්ශනවාදී වාක්‍ය බණ්ඩ ඉදිරිපත් කිරීම ඔවුන් හැඳින්වූයේ ‘ක්‍රියාකාරීත්වයේ දර්ශනවාදය’, ‘සැබෑ සමාජවාදය’, ‘සමාජවාදයේ ජර්මන් විද්‍යාව’, ‘සමාජවාදයේ දර්ශනික පදනම’ ආදී වශයෙනි.

මේ අන්දමට ප්‍රංශ සමාජවාදී සහ කොමියුනිස්ට්වාදී සාහිත්‍යය සම්පූර්ණයෙන්ම දර්වල කරන ලදී. තවද ජර්මන් කාරයා අතට පත් වූ එම සාහිත්‍යයෙන් එක් පංතියක් තවත් පංතියකට විරුද්ධව ගෙනයන අරගලය ප්‍රකාශ කිරීම නිමාවට පත් වූ නිසා මෙයින් ‘ප්‍රංශ ඒක පාර්ශ්විකත්වය’ අභිභවා නැගී සිටියේ යැයිද, සත්‍ය වුවමනාවන් නොව, සත්‍යයේ වුවමනාවන්, නිර්ධන පංතික වුවමනාවන් නොව, මිනිස් ස්වභාවයේ වුවමනාවන්, කිසිදු පංතියකට අයත් නැති, යථාර්ථවාදී නොවන දර්ශනවාදී මනස් සෘජිය නැමැති මිදුම් පටලයක් තුළ පවතින මිනිසාගේ අයිතිවාසිකම් ආරක්ෂා කරන බව ඔහුට හැඟිණි.

තම සිප්කැමි අභ්‍යාසය මෙතරම් භාර දුර ලෙස සහ ගාමිහිර ලෙස හිසට ගන්නා වූ සහ එය මෙතරම් කැකෝ ගසමින් වර්ණනා කළා වූ මෙම ජර්මන් සමාජවාදය, සිය පණ්ඩිත මානිත්වය ටිකෙන් ටික නැති කර ගත්තේය.

රදළ පෙළැන්තියට සහ නිරපේක්ෂ රාජාණ්ඩුවට විරුද්ධව ගෙනගිය ජර්මන් ධනපති පංතියේ, විශේෂයෙන් ජර්සියන් ධනපති පංතියේ සටන, එක් වචනයකින් කියතොත්, ලිබරල්වාදී ව්‍යාපාරය වඩාත් බැරැරැම විය.

දේශාපලන ව්‍යාපාරය ඉදිරිපිට සමාජවාදී ඉල්ලීම් ඉදිරිපත් කිරීමටත්, ලිබරල්වාදයට විරුද්ධවද, නියෝජිත ආණ්ඩු ක්‍රමයට විරුද්ධවද, ධනවාදී තරඟයට, ධනවාදී පුවත්පත් නිදහසට, ධනවාදී ව්‍යවස්ථාපනයට, ධනවාදී නිදහසට සහ සමානාත්මතාවයට විරුද්ධවද පාරම්පරික අභිශාප ඉදිරිපත් කිරීමටත්, මේ ධනවාදී ව්‍යාපාරය මගින් තමන්ට දිනා ගැනීමට කිසිවක් නැති අතර හැම දෙයක්ම නැති වී යාමේ අනතුරට මුණ පාන බව දේශනා කිරීමටත්, මේ මගින් ‘සැබෑ’ සමාජවාදයට දිගු කලක් තිස්සේ පතමින් සිටි ස්වර්ණමය අවස්ථාව ලැබිණි. ජර්මනියේ, ඒවා දිනා ගැනීම අවශ්‍යය යන අරමුණු වල පමණක් තවමත් තිබෙන පූර්වාචයවයන්, එනම් ආර්ථිකමය ජීවන තත්ත්වයන් සහ එයට ගැලපෙන සේ සකස්වුණු දේශපාලන ව්‍යවස්ථාවකින් යුක්තව සමකාලීන

ධනවාදී සමාජය පවතින බව ප්‍රංශ විවේචනය පූර්ව කල්පනාවක යෙදුණු බැවින්, එහිම සංවේගදැයි දෝංකාරයක් වූ ජර්මන් සමාජවාදය අවශ්‍යතම මොහොතේදීම අමතක කළේය.

පුස්තකයින්, පාඨශාලා අධිකාරීන්, ගම්බද ඉඩම් හිමි යුන්කරයින්³³ සහ නිලධාරීන් පිරිවර කොට ගත් ඒකාන්තවාදී නිරපේක්ෂ ආණ්ඩුවලට නම් මේ සමාජවාදය, තමන්ට තර්ජනය කරමින් නැගී එන ධනපති පංතියට විරුද්ධව පාවිච්චි කළ හැකි පඬයකු විය.

එය, ජර්මන් කම්කරු පංතික කරුලි පාගා දැමීම පිණිස මේ ආණ්ඩුව දුන් කස පහරවල් සහ වෙඩි උණ්ඩ නැමැති නිත්ත පානයෙන් ඉක්බිතිව දෙන ලද මිහිරි පානයක් බඳු විය.

“සැබෑ” සමාජවාදය ජර්මන් ධනපති පංතියට විරුද්ධව සටන් කිරීම පිණිස අවියක් ලෙස ආණ්ඩුවලට ආධාර වූ අතර එය ඒ සමගම ප්‍රතිගාමී වුවමනාවන්, එනම් ජර්මන් අවරසිකයින්ගේ වුවමනාවන් සෘජු ලෙසම නියෝජනය කළේය. දහසයවැනි සියවසට අවශේෂයක් වූ, එතැන් සිට එක් හෝ තවත් ආකාරයකින් නිරන්තරයෙන්ම යළි යළිත් මතුවෙමින් පැවති සුළු ධනපති පංතිය ජර්මනියේ දැනට පවතින තත්ත්වයන්ගේ යථාර්ථවාදී සාමාජීය පදනම වේ.

මේ පංතිය රැක ගැනීම, ජර්මනියෙහි දැනට බලපාන තත්ත්වය ආරක්ෂා කර ගැනීමය. ධනපති පංතියේ කාර්මික සහ දේශපාලනමය ආධිපත්‍යය එක් අතකින් ප්‍රාග්ධනය සංකේන්ද්‍රණය කිරීමෙන්ද, අනික් අතින් විප්ලවවාදී නිර්ධන පංතියේ වර්ධනයෙන්ද මෙම පංතිය සිය විනාශය බියෙන් යුතුව බලා සිටී. එක් වෙඩි පහරකින් හා වූන් දෙදෙනෙකු මරා දැමීමට “සැබෑ” සමාජවාදය බිහි වී තිබෙන බව එයට දැනුණාක් මෙනි. “සැබෑ” සමාජවාදය වසංගතයක් මෙන් පැතිරීණි.

අලංකාරෝක්තිය නැමත පුෂ්පයෙන් ගෙන්තම් කළ, මෘදු විත්තවේගය නැමැති කඳුලෙන් පොඟවා, කාල්පනිකය නැමැති මකුළු දැලෙන් ගොතන ලද මායාකාරී වස්තූය, ජර්මන් සමාජවාදීන් විසින් සිය කෙටිටු “සදාකාලික සත්‍යයන්” දැවටීම සඳහා පාවිච්චි කළ මේ උත්කෘෂ්ට වස්තූය, එබඳු ජනගහණයක් ඉදිරියෙහි ඔවුන්ගේ භාණ්ඩ අලෙවිය වැඩි කිරීමට පමණක් උපකාරී විය.

ජර්මන් සමාජවාදය තම පැත්තෙන්, සුළු ධනපති අවරසිකත්වයේ පුරාපේරුකාර නියෝජිතයා වශයෙන් වූ තම කාර්ය කොටස වඩාත් හොඳින් වටහා ගත්තේය.

ආදර්ශවත් ජාතිය ජර්මන් ජාතිය බවත්, නියම ආදර්ශවත් මිනිසා ජර්මන් සුළු ධනවාදී අවරසිකයා බවත් එය ලොවට ප්‍රකාශ කළේය. මෙම ආදර්ශවත් මිනිසා කරන සෑම දුෂ්ට නිව ක්‍රියාවකටම, එය එම ක්‍රියාවේ සැබෑ මුණුවරට වඩා හාත්පසින්ම වෙනස් වූ ගුණමය, උසස් සමාජවාදී අර්ථ කථනයක් දුන්නේය. “රළු ලෙස විනාශකාරී වූ” කොමියුනිස්ට්වාදී ප්‍රවණතාවයට සෘජු ලෙසම විරුද්ධ වීමත්, සියලු පංති අරගල කෙරෙහි වූ සිය උත්තරීතර පිළිකුල ප්‍රකාශ කරලීමටත් තරම් වූ අන්තයකට එය ගියේය. ජර්මනියෙහි දැනට (1847) ප්‍රචාරය වන ඊනියා සමාජවාදී සහ කොමියුනිස්ට්වාදී පොත් පත්වලින් ඉතා සුළු සංඛ්‍යාවක් හැර අන් සියල්ල මෙම තුළුව, දුර්වල සාහිත්‍ය* ගණයට අයත්ය.

2 ගතානුගතික හෙවත් ධනපති සමාජවාදය

ධනපති සමාජයේ පැවැත්ම සහතික කරනු පිණිස සමාජීය දක්ෂතාවලිවලට පිළියම් කිරීමට ධනපති පංතියෙන් සැහෙන කොටසක් කැමැත්ත දක්වයි.

මෙම කොටසට ආර්ථිකවේදීන්, පරාර්ථවර්ධනවාදියෝ, මානව හිතවාදියෝ, කම්කරු පංතියේ තත්ත්වය උසස් කිරීමට ආශා කරන්නෝ, පුණ්‍ය කර්මයන් සංවිධාන කරන්නෝ, නිරිසනුන්නට වධිදීම වළක්වන සමාජවල සාමාජිකයෝ, අමද්‍යප වීරයෝ, හැම තැනම සිටින විවිධ සමාජ ප්‍රතිසංස්කරණවාදියෝ ආදිය අයත් වෙති. මේ වර්ගයේ සමාජවාදය අංග සම්පූර්ණ පද්ධති බවට සකස් කොට ඇත.

* 1848 කුණාටුව මේ අශෝභන ප්‍රවණතාවය එහෙම පිටින්ම ඉවතට ගෙන ගොස්, සමාජවාදය අත ගැමට ආශා කළ ධාරකයින්ගෙන් එය උදුරා ගන්නා ලදී. මෙම ප්‍රවණතාවයේ ප්‍රධාන නියෝජිතයා සහ සදුනතික ආකෘතිය වූයේ කාල් ෆ්රෑන්ස්³⁴ (1890 ජර්මන් මුද්‍රණයට එංගල්ස් විසින් ලියන ලද සටහනකි.)

ජරුදොන් විසින් ලියන ලද “දුගී බවේ දර්ශනවාදය” මේ වර්ගයට නිදසුනක් සේ දැක්විය හැකිය.

සමකාලීන සමාජ තත්ත්වයන් නිසා අනිවාර්යයෙන්ම පැන නගින අරගලයන් සහ අනතුරු රහිතව තම පැවැත්මේ තත්ත්වයන් ආරක්ෂා කර ගැනීමට ධනපති සමාජවාදීන්ට අවශ්‍ය වී ඇත. විප්ලවවාදී සහ දිරාපත්

කරවන කොටස්වලින් තොරව, දැනට පවතින ධනපති ක්‍රමය රැකගැනීම ඔවුන්ගේ අභිප්‍රාය වන්නේය. නිර්ධන පංතියක් රහිත ධනපති ක්‍රමයක් ඔවුනට උවමනාය. ධනපති පංතියේ ආධිපත්‍යය ඇති ලෝකයක් ඉතාම හොඳ ලෝකය බව එම පංතිය අදහස් කිරීම ස්වභාවික දෙයකි. ධනපති සමාජවාදය මේ සැනසිලිදායක සංකල්පනය අඩු වැඩි වශයෙන් අංග සම්පූර්ණ පද්ධති බවට වර්ධනය කරයි. එවැනි සමාජවාදී ක්‍රමයක් ක්‍රියාවේ යොදවන ලෙසද, එය ඔස්සේ සාමාජීය නව පෙරුසෙලෙමක් කරා එක එල්ලේම ගමන් කරන ලෙසද, එය නිර්ධන පංතියට යෝජනා කරන විට, එය සැබවින්ම ඉල්ලා සිටින්නේ නිර්ධන පංතිය දැනට පවතින ධනපති සමාජයේ සීමාවන් තුළ සිටි යුතු බවය. එහෙත් ඒ අතරම නිර්ධන පංතිය ධනපති පංතියට තවදුරටත් වෙර නොකළ යුතු බවද එය ඉල්ලා සිටී.

ජීවත්වීමේ ද්‍රව්‍යමය තත්ත්වයන්, ආර්ථික සබඳතාවයන් වෙනස් කිරීමෙන් පමණක් මිස, හුදු දේශපාලන ව්‍යාපාරයෙන් කිසි සෙතක් ඇති නොවන බව පෙන්වා දීමෙන්, කම්කරු පංතිය ඉදිරියෙහි හැම විප්ලවවාදී ව්‍යාපාරයක්ම හෙළා දැකීමට මෙම සමාජවාදයේම, එනමුදු වඩාත් වැඩියෙන් ප්‍රායෝගික, වඩාත් අඩුවෙන් ක්‍රමානුකූල තවත් වර්ගයක් වැයමි කළේය. ජීවත්වීමේ ද්‍රව්‍යමය තත්ත්වයන් වෙනස් කිරීම යන්නෙන් මේ වර්ගයේ සමාජවාදය, විප්ලවයකින් පමණක් සිදු කළ හැකි ධනවාදී නිෂ්පාදන සබඳතාවයන් විනාශකර දැමීමක් කොහෙන්ම අදහස් නොකරයි. එහෙත් එය ධනවාදී නිෂ්පාදන සබඳතාවයක් මත පදනම් වූ පරිපාලන ප්‍රතිසංස්කරණයක් ඇති කිරීම පමණක්, ප්‍රාග්ධනයන්, ශ්‍රමයන් අතර ඇති සබඳතාවයන්ට කිසිදු හානියක් නො කරන නමුදු හොඳටම වැඩි වුණොත් ධනපති ආණ්ඩුවේ පරිපාලන විධියේ අඩු කරන සහ එම පරිපාලනය ලිහිල් කරන ප්‍රතිසංස්කරණ ඇති කිරීමක් අදහස් කරයි.

ධනපති සමාජවාදය එයට සෑහෙන පමණින් පැහැදිලි ලෙස ප්‍රකාශ වන්නේ, එය හුදු අලංකාර භාෂා ශෛලියකට පරිවර්තනය වූ විට පමණකි.

නිදහස් වෙළඳුම! කම්කරු පංතියේ අභිවාද්ධිය සඳහාය. ආරක්ෂක තීරු බදු! කම්කරු සෙහ පිණිස වන්නේය. බන්ධනාගාර ප්‍රතිසංස්කරණ! කම්කරු පංතියේ වුවමනාවන් සඳහාය - අවසාන වචන ධනපති සමාජවාදය බැරෑරුම් අර්ථයකින් යුතුව ප්‍රකාශ කළ එකම වචනයයි.

ධනපති සමාජවාදයේ හරය එක් පාඨයක් තුළ සම්පිණ්ඩනය වී ඇත - එනම් ධනපතියා ධනපතියෙකි, එහෙත් කම්කරු පංතියේ අභිවාද්ධිය පිණිසය.

3 විවේචක-මනෝරාජික සමාජවාදය සහ කොමියුනිස්ට්වාදය

නූතන කාලයේ හැම ශ්‍රේෂ්ඨ විප්ලවයකදීම නිර්ධන පංතියේ ඉල්ලීම් ප්‍රකාශ කළ (බබේජ්³⁵ ආදීන්ගේ කෘති වැනි) සාහිත්‍යය ගැන අපි මෙහිදී සටහන් නොකරමු.

රදළවාදී සමාජ ක්‍රමය පෙරළා දැමූ අවධියේදී, හැම තැනම කැපැණීම් පැවති කාලයේදී සිය අරමුණු ඉටු කැරැගැනීම සඳහා නිර්ධන පංතිය සෘජු ලෙසම දැරූ ප්‍රථම වැයම, එවකට නිර්ධන පංතියේ පැවැති නොදියුණු තත්ත්වය නිසාත්, තම පංතියේ විමුක්තිය සඳහා අත්‍යවශ්‍ය ආර්ථික තත්ත්වයන් නොතිබුණු නිසාත් (නොමැති වීම නිසාත්) නොවැළැක්විය හැකි සේ අසාර්ථක විය. මන්දයත් එම අත්‍යවශ්‍ය තත්ත්වයන් ධනවාදී අවධිය විසින් බිහි කළ යුතුව තිබුණු තත්ත්වයන් බැවිනි. නිර්ධන පංතියේ මේ ප්‍රථම ව්‍යාපාර සමග පැන නැගී විප්ලවවාදී සාහිත්‍යයට අනිවාර්ය ලෙසම ප්‍රතිගාමී ස්වරූපයක් තිබිණි. එය විශ්ව නපස් දහමත් ඉතා රළු වර්ගයේ සාමාජීය සමතලා කිරීමකුත් දේශනා කළේය.

සමාජවාදී සහ කොමියුනිස්ට්වාදී ක්‍රමයන් යැයි යෝග්‍ය ලෙස නම් කරන ලද සෙන්-සිමෝන්, පූර්යේ, ඔවන්³⁶ ආදීන්ගේ ක්‍රම බිහිවූයේ ඉහත විස්තර කරන ලද නිර්ධන පංතිය සහ ධනපති පංතිය අතර පැවැති අරගලයේ මුල් නොදියුණු වකවානුවේදීය. (“ධනපතියෝ සහ නිර්ධනයෝ” හැමැති 1 කොටස බලන්න.)

මේ ක්‍රමවල සම්පාදකවරු සැබවින්ම පංතීන්ගේ ප්‍රතිසන්නිවේදනයද, එවකට ආධිපත්‍යය දැරූ පංතිය තුළ විනාශකාරී කොටස්වල ක්‍රියාකාරීත්වයද දුටුවෝය. එහෙත් තවමත් බිඳිලි විශේෂිත පසුවන නිර්ධන පංතියට ඓතිහාසික ස්වාධීනත්වයක් හෝ ඔවුනට ආවේණික වූ දේශපාලන ව්‍යාපාරයක් හෝ තිබෙන බවත් ඔවුහු නොදුටහ.

පංති ප්‍රතිසන්නිවේදනයන්ගේ සංවර්ධනය කර්මාන්තයේ දියුණුවට සමාන වේගයකින් සිදුවන නිසා තවමත් නිර්ධන පංතියේ විමුක්තියට අවශ්‍ය ආර්ථික තත්ත්වයන් සපයා නැති බව ඔවුනට පෙනිණි. එබැවින් මෙම තත්ත්වයන් බිහි කිරීමෙහි සමත් නව සමාජ විද්‍යාවක්, නව සමාජ නියාමයන් සොයන්නට වූහ.

සාමාජීය ක්‍රියාකාරීත්වයට අයත් ස්ථානය ඔවුන්ගේ පෞද්ගලික නිර්මාණශීලී ක්‍රියාකාරීත්වයට යටත් විය යුතුය. ඓතිහාසික විමුක්ති තත්ත්වයන්ට අයත් ස්ථානය මන:කල්පිත තත්ත්වයන්ට යටත් විය යුතුය. එමෙන්ම පංතියක් වශයෙන් අනුක්‍රමයෙන් සහ ඉබේ හටගන්නා නිර්ධන පංතික සංවිධානය මොවුන්ගේ වට්ටෝරුවක් අනුව සාදන ලද සංවිධානයට යටත් විය යුතුය. ඔවුන්ගේ මතය අනුව, අනාගතයේ සමස්ත ලෝක ඉතිහාසය ඔවුන්ගේ

සාමාජීය සැලැස්ම ප්‍රචාරය කිරීම සහ ප්‍රායෝගික ලෙස ක්‍රියාවට පෙරලීම බවට පත් වන්නේය.

වැඩියෙන්ම දුක් විඳින පංතිය, කම්කරු පංතිය වන බැවින් සිය ක්‍රම සම්පාදනයන් සැලැස්මානුගත කිරීමේදී එම පංතියේ අභිවෘද්ධිය ගැන ප්‍රධාන වශයෙන් අවධානය යොමු කළ යුතුය යන සවිඥානක හැඟීම ඔවුන්ට ඇත. ඔවුන්ට නිර්ධන පංතිය පවතින්නේ එය අතිශයින්ම දුක් කරදර විඳින පංතිය යන ස්ථාවරය අනුව පමණකි.

පංති සටනේ නොදියුණු තත්ත්වය නිසාත්, ස්වකීය පරිසරය නිසාත්, මේ ගණයේ සමාජවාදීන් නමන් සියලු ප්‍රතිඝතිතතාවයන්ට වඩා ඉහළින් සිටින පිරිසක් ලෙස සිතාගනිති. සමාජයේ හැම සාමාජිකයකුගේම තත්ත්වය, ඉතා යහපත් තත්ත්වයෙක පවතින සාමාජිකයාගේ තත්ත්වය පවා තවත් උසස් කරලීමට මොවුන්ට වුවමනාය. එම නිසා ඔවුන් නිරන්තරයෙන්ම පංති ප්‍රභේදයක් නොතකා මුළු මහත් පංතියටමත්, වඩාත් වැඩි වශයෙන් පාලක පංතියටත් ආයාචනය කරති. ඔවුන්ගේ මතය හැටියට ඔවුන්ගේ සැලැස්ම ගැන දැන ගැනීම පමණක් සෑහේ. එවිට එය ඉතාම නොද සැලැස්ම බව සමාජය පිළිගනු ඇත.

මේ හේතුව නිසා ඔවුන් සියලු දේශපාලන ක්‍රියාවන්ද, විශේෂයෙන් විප්ලවවාදී ක්‍රියාවන්ද ප්‍රතික්ෂේප කරති. තම අරමුණු සාමකාමී ක්‍රියා මගින් සහ කුඩා පරිමාණ අත්හදා බැලීම්, එම හේතුව නිසා අසාර්ථක වීමට භාජනය වූ අත්හදා බැලීම් මගින්ද, ආදර්ශයේ බලපෑම මගින්ද නව සාමාජීය බයිබලයක් සඳහා මග පාදා ගැනීමට ක්‍රියා කරති.

නිර්ධන පංතිය තවමත් ඉතා නොදියුණු තත්ත්වයෙක පවතින වකවානුවක, තම තත්ත්වය පිළිබඳව මනස් සෘෂ්ටික සංකල්පයක් පමණක් ඇති කරගෙන සිටින වකවානුවෙක අනාගත සමාජය ගැන අදිනු ලබන මෙවැනි මනස් සෘෂ්ටික චිත්‍ර සමාජයේ පොදු ප්‍රතිනිර්මාණය සඳහා වූ එම පංතියේ ප්‍රථම පූර්ව හැඟීම් සහිත අභිලාෂයන්ට ගැලපේ.

එහෙත් මේ සමාජවාදී සහ කොමියුනිස්ට්වාදී සාහිත්‍ය තුළ එමෙන්ම විවේචක කොටස්ද ඇත. ඒවා දැනට පවතින සමාජයේ සියලු පදනම්වලට පහර දෙයි. එබැවින් කම්කරු පංතියේ අධ්‍යාපනය සඳහා ඉතා අවශ්‍ය වටනා කරුණුවලින් එම සාහිත්‍ය සමන්විතය. එම සාහිත්‍ය මගින් යෝජනා කර තිබෙන ව්‍යවහාරික පියවරයන් වන නගරය සහ ගම අතර ඇති ප්‍රතිවිරෝධතාවය නැති කිරීම* ද, පවුල අහෝසි කරලීමද, වැටුප් ශ්‍රමය මගින් පොදුගලික ලාභ ගරා ගැනීම අහෝසි කරලීමද, සාමාජීය සංගතිය ලොවට ප්‍රකාශ කර සිටීමද, සරළ නිෂ්පාදන මෙහෙයවීමක් දක්වා රාජ්‍යයේ කාර්යයන් පරිවර්තනය කිරීමද යන මේ සියලු යෝජනා, එවකට යම්තමන් බිහිවෙමින් පැවති, මේ සාහිත්‍ය මගින් අපැහැදිලි සහ අවිනශ්චිත ආදිතම ස්වරූපයන් වශයෙන් පමණක් හඳුනා ගනු ලැබූ පංති ප්‍රතිඝතිතයන්ගේ අතුරු දහන්වීම වෙත යොමු වී තිබිණි. එම නිසා මෙම යෝජනා හුදු මනෝරාජික ස්වරූපයකින් යුක්තය.

විවේචක-මනෝරාජික සමාජවාදයේ සහ කොමියුනිස්ට්වාදයේ වැදගත්කම සහ ඓතිහාසික සංවර්ධනයන් අතර තිබෙනුයේ අපවර්තනය සම්බන්ධකමකි. සමකාලීන පංති අරගලය වර්ධනය වන සහ නියත හැඩයක් ගන්නා ප්‍රමාණයට සමානුපාතිකව, අරගලයට ඉහළින් සිට එයින් අන් වී, වෙන් වී සිටීමේ මනස් සෘෂ්ටික ප්‍රභාරයන්ගේ මුළු ප්‍රායෝගික වටිනාකමද, මුළු න්‍යායික සහේතුක නිදේස්භාවයද නැති වී යනු ඇත. එම නිසා මේ ක්‍රමයේ නිර්මාතෘවරුන් බොහෝ කරුණු අතින් විප්ලවවාදී වුවද, ඔවුන්ගේ ගෝලයෝ හැමදම ප්‍රතිගාමී නිකායවල් සෑදූහ. නිර්ධන පංතියේ තවත් දුර සංවර්ධනය නොදකින ඔවුන් සිය ගුරුන්ගේ පැරණි මතවල තදින්ම එල්ලී සිටිති. එබැවින් ඔවුන් පංති අරගලය අප්‍රාණික කිරීමටත්, පංති ප්‍රතිඝතිතතාවයන් සමාදානයෙන් නිරවුල් කර දැමීමටත් නොකඩවා ක්‍රියා කරති. ඔවුන් තවමත් ස්වකීය මනෝරාජික සමාජයන් අත්හදා බැලීමට සිහින දකිමින් නව පේරුසෙලමේ කුඩා සැලැස්ම වන හුදකලා පැලැන්ට්ස් පිහිටුවාලීමටද, (Home Colonies) අන්‍යන්තරික ජනපද පිහිටුවාලීමටද, කුඩා ඉකාරියා** පිහිටුවාලීමටද ක්‍රියා කරති. මේ අහස් මාලිගා ඉදි කිරීම පිණිස ධනපතීන්ගේ හඳවත් වලට සහ මුදල් පසුම්බිවලට ආයාචනය කිරීමට මොවුන්ට සිදුවී ඇත. ඉහතින් විස්තර කළ ප්‍රතිගාමී හා ගතානුගතික සමාජවාදීන්ගේ ප්‍රවර්ගයට මොවුන් ක්‍රම ක්‍රමයෙන් වැටෙමින් සිටිති. ඔවුන් එම ප්‍රවර්ගයෙන් වෙනස් වන්නේ වඩාත් ක්‍රමානුකූල පණ්ඩිත මානිත්වය නිසාත්, තම සමාජ විද්‍යාවේ ආනුභූ සම්පන්න ප්‍රතිඵල පිළිබඳව ඔවුන් තුළ ඇති අන්ධ භක්තිය නිසාත් පමණකි.

* ඉංග්‍රීසි සංස්කරණයේ ‘‘ප්‍රතිවිරෝධතාවය’’ වෙනුවට ‘‘වෙනස’’ යන වචනය යොදා ඇත. - සංස්කාරක

** ඡාර්ල් පූර්ගේගේ සැලැස්මයන්ට සීමාවුණු සමාජවාදී ජනපද පැලැන්ට්ස් නමින් හැඳින්විණි. කබේ සිය මනෝරාජික ජනපදයට ඉකාරියා යන නම තැබීය. පසු කලෙක ඔහුගේ ඇමෙරිකානු කොමියුනිස්ට් ජනපදයද මෙහෙමින් හැඳින්විණි. (1888 ඉංග්‍රීසි මුද්‍රණයට එංගල්ස් ලියූ සටහනකි).

Home Colonies (රට තුළ ජනපද) සිය ආදර්ශවත් කොමියුනිස්ට්වාදී සමාජ ඔවන් මෙහෙමින් හැඳින්වීය. පැලැන්ට්ස් යනු පූර්ගේ විසින් සිය සැලැස්මයන්ට සීමාවුණු සාමාජීය මාලිගාවලට දෙන ලද නාමයයි. ඉකාරියා යනු මනෝරාජික-මනස් සෘෂ්ටික රජයකි. මේ අපූරු රටේ කොමියුනිස්ට්වාදී සමාජය ගැන කබේ විස්තර ලියුවේය.

(1890 ජර්මන් සංස්කරණයට එංගල්ස් ලියූ සටහනකි.)

මේ හේතුව නිසා ඔවුහු කම්කරුවන්ගේ සියලු දේශපාලන ව්‍යාපාරවලට විරුද්ධ වෙති. නව බයිබලය කෙරෙහි ඇති අවිශ්වාසයේ විපාකයන් වශයෙන් එබඳු ක්‍රියාවන් ඇති විය හැකිය යනු ඔවුන්ගේ මතයයි.

එංගලන්තයේ ඕවන්වාදියෝ සහ ප්‍රංශයේ පූර්වවාදියෝ පිලිවෙලින් එංගලන්තයේ චාට්ට්ට්ටර්න්ට්³⁷, ප්‍රංශයේ ප්‍රතිසංස්කරණවාදීන්ටද³⁸ විරුද්ධව ක්‍රියා කරති.

IV. විවිධ රටවල විරුද්ධ පක්ෂ සම්බන්ධව කොමියුනිස්ට්වාදීන්ගේ ස්ථාවරය

දෙවැනි කොටසින් කරන ලද පැහැදිලි කිරීමෙන් ඉක්බිතිව දැනට පිහිටුවා ඇති කම්කරු පක්ෂ එනම් එංගලන්තයේ චාට්ට්ට්ටර්න් සහ උතුරු ඇමෙරිකාවේ ඉඩම් ප්‍රතිසංස්කරණවාදීන් කෙරෙහි කොමියුනිස්ට්වාදීන්ගේ ආකල්පය කෙබඳුද යන්න අවබෝධ කරගත හැකිය.

කම්කරු පක්ෂයේ ක්ෂණික අරමුණු ඉටුකර ගැනීමටත්, ක්ෂණික අයිතිවාසිකම් හා වුවමනාවන් ක්‍රියාත්මක කැරැ ගැනීමටත් සටන් කරන කොමියුනිස්ට්වාදීහු අද්‍යතන ව්‍යාපාරය කර ගෙන යාමේදී, අනාගතය සඳහාද සටන් කරති. ප්‍රංශයේ කොමියුනිස්ට්වාදියෝ ගනානුගතික සහ රැඩිකල් ධනපති පක්ෂයට විරුද්ධව, සමාජ-ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදීන්* සමග එකතු වෙති. එහෙත් එසේ කරන්නේ විප්ලවවාදී සම්ප්‍රදායේ සිට පැවත එන වාග් පාඨ සහ මායාමත විවේචනය කිරීමේ අයිතිය ප්‍රතික්ෂේප නොකරමිනි.

* මේ පක්ෂය එවකට පාර්ලිමේන්තුවේ ලෙද්දර-රොල්ලෙන් විසින් නියෝජනය කරන ලදී. එහි සාහිත්‍ය නියෝජිතයා වූයේ ලුවී බ්ලාන්ය³⁹. මුද්‍රණයේදී එය නියෝජනය කරන ලද්දේ Réforme දිනපතා පුවත්පත විසිනි. සමාජවාදී-ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී පක්ෂය යන නම ඔවුන් විසින් නිපදවන ලද්දේ ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී හෝ සමූහාණ්ඩුවාදී හෝ පක්ෂයේ අඩු වැඩි වශයෙන් සමාජවාදී පැහැයක් සහිත කොටස හැඳින්වීම පිණිසය. (1888 ඉංග්‍රීසි සංස්කරණයට එංගල්ස් ලියූ සටහනකි.)

ස්විට්සර්ලන්තයේ කොමියුනිස්ට්වරු රැඩිකල්වාදීන්ට ආධාර දෙති. එහෙත් එසේ කිරීමේදී, එම පක්ෂය එකිනෙකට ප්‍රතිවිරෝධී කණ්ඩායම්වලින් සෑදී තිබෙන බවත්, කොටසක් ප්‍රංශ ශෛලිය අනුව ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී සමාජවාදීන් බවත්, අනික් කොටස රැඩිකල් ධනවාදීන් බවත් අමතක නොකරති.

පෝලන්තයේ ජාතික විමුක්තිය සඳහා ප්‍රධානතම කොන්දේසි වශයෙන් කෘෂික විප්ලවයක් ඇති කළ යුතුයැයි තරයේ ප්‍රකාශ කරන පක්ෂයට, 1846 ක්‍රාකොව් කැරැල්ල⁴⁰ ඇති කළ පක්ෂයට කොමියුනිස්ට්වරු ආධාර කරති.

ජර්මන් ධනපති පක්ෂය, නිරපේක්ෂ රාජාණ්ඩුවටත්, රදළවාදී ඉඩම් හිමියන්ටත්, ප්‍රතිගාමී අවරසිකයින්ටත් විරුද්ධව විප්ලවවාදී ලෙස ක්‍රියා කරන හැම විටදීම ජර්මන් කොමියුනිස්ට්වරු එම පක්ෂය සමග එකතු වී සටන් කරති.

එහෙත් ධනපති පක්ෂය සිය ආධිපත්‍යයන් සමගම අනිවාර්යයෙන්ම ඉදිරිපත් කළ යුතු සාමාජයික සහ දේශපාලනමය කොන්දේසි ජර්මන් කම්කරුවන් ධනපති පක්ෂයට විරුද්ධව මෙහෙයවන අවි ලෙස ක්ෂණිකවම පාවිච්චියට ගැනීම සහතික කිරීම සඳහාද, ජර්මනියේ ප්‍රතිගාමී පක්ෂයේ ඇද වැටුණු වහාම ධනපති පක්ෂයට විරුද්ධව සටන අරඹාලීම සහතික කරනු සඳහාද ධනපති පක්ෂය සහ කම්කරු පක්ෂය අතර ඇති පක්ෂ ප්‍රතිසන්නිවේදනය පිළිබඳ වඩාත් පැහැදිලි වැටහීමක් කම්කරු පක්ෂය තුළ ඇති කරවා ලනු පිණිස ඔවුහු එක මොහොතක්වත් අපතේ නොයවති.

ජර්මනිය යුරෝපයේ වඩාත් දියුණු තත්ත්වයක් යටතේ පවතින නිසාත්, එංගලන්තයේ දහහත්වැනි සියවසටදීද, ප්‍රංශයේ දහඅටවැනි සියවසටදී සිටි නිර්ධන පක්ෂයට වඩා ඉහමත් ලෙස දියුණු වූ නිර්ධන පක්ෂයක් සහිතව සිදුවීමට යන ධනපති විප්ලවයකට ජර්මනිය ආසන්න වී ඇති නිසාත් කොමියුනිස්ට්වාදීහු තම අවධානය ප්‍රධාන වශයෙන් ජර්මනිය කෙරෙහි යොමු කරති. එමෙන්ම ජර්මනියේ ධනපති විප්ලවය ඉන් ඉක්බිතිව ක්ෂණිකව ඇතිවිය හැකි නිර්ධන පක්ෂ විප්ලවයක ප්‍රාරම්භයක් විය හැකි බැවිනි.

එක් වචනයකින් පවසනොත්, සෑම රටකම සිටින කොමියුනිස්ට්වරුන්ගේ, ඒ ඒ රටවල දැනට පවතින සාමාජික සහ දේශපාලනමය ක්‍රමවලට විරුද්ධව විප්ලවවාදී සෑම ව්‍යාපාරයකටම ආධාර දෙති.

මේ හැම ව්‍යාපාරයකම දේපොළ පිළිබඳ ප්‍රශ්නය, එම අවධියේදී එය අඩු හෝ වැඩි හෝ වශයෙන් දියුණු ස්වරූපයක් ගන්නද, ඒවා සියල්ලකදීම ප්‍රථම ප්‍රශ්නය ලෙස ඉදිරිපත් කරති.

අවසාන වශයෙන්, සියලු රටවල ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී පක්ෂ අතර සමගියක් සහ එකඟතාවයක් ඇති කරවනු පිණිස, හැම තැනකදීම කොමියුනිස්ට්වරු පරිශ්‍රමයක් දරති.

සිය අදහස් හා අරමුණු සැඟවීම කොමියුනිස්ට්වරුන්ට පිළිකුල් කරති. දැනට පවතින සාමාජීය තත්ත්වයන් ප්‍රවණ්ඩකාරී ලෙස බිඳ හෙළීමෙන් පමණක් සිය අරමුණු සපුරාලිය හැකි බව ඔවුන් ප්‍රසිද්ධියේම පවසති. කොමියුනිස්ට්වරු විප්ලවයක් ඉදිරියේ පාලක පංතීන් බියෙන් සැලෙන්වා. ස්වකීය විලංගු හැර නිර්ධනීන්ට නැතිවීමට වෙන කිසිවක් නැත. දිනාගැනීමට ලෝකයක් ඔවුන්ට ඇත්තේය.

සකල දේශවාසී නිර්ධනයීන් එක්වව්!

සංස්කාරකගේ සටහන්

- 1 1848 ප්‍රංශයේ පෙබරවාරි විප්ලවය ගැනයි.
- 2 1848 ජූනි 23-26 දිනවල පැරිස් නිර්ධන පංතියේ කැරැල්ල ගැනයි. 1848-1849 යුරෝපයේ විප්ලවයේ උච්ච අවධිය ජූනි මස කැරැල්ලයි.
- 3 1871 පැරිස් කොමියුනිය - පැරිසියේ නිර්ධන පංතික විප්ලවය විසින් පිහිටුවන ලද කම්කරු පංතියේ විප්ලවවාදී ආණ්ඩුවයි. නිර්ධන පංතික ආඥාදායකත්වය නිර්මාණය කිරීම අරභයා ඉතිහාසයේ ප්‍රථම අත්දැකීමයි. පැරිස් කොමියුනිය 1871 මාර්තු 18 සිට මැයි 28 ද දක්වා පැවතිණි.
- 4 එම සංස්කරණය 1869 දී මුද්‍රණය කරන ලදී. 1888 ඉංග්‍රීසි සංස්කරණයට එංගලන්ත විසින් ලියන ලද සංඥාපනයේ රුසියානු බසින් 'කොමියුනිස්ට් ප්‍රකාශනය' නිකුත් කළ දිනය නිවැරදි ලෙස සටහන් වී නැත.
- 5 කෝලකෝල් - 1857 සිට 1867 දක්වා රුසියානු විප්ලවවාදී ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදීන් වන එයි. අයි. ගෝට්ස්න් සහ එන්. පී. ඔගර්යෝව් විසින් නිකුත් කළ රුසියන් විප්ලවවාදී-ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී පුවත්පතයි. 1865 ට පෙර ලන්ඩනයේදීද ඉන් ඉක්බිතිව පිහිටාගියද මෙය නිකුත් විය.
- 6 1881 මාර්තු 1 ද රුසියාවේ අධිරාජ්‍යයා වූ දෙවැනි අලෙක්සාන්ඩර් නරෝද්නය වෝලූ සංවිධානයේ සාමාජිකයින් විසින් මරා දැමූ පසු සිහසුනට පත් තෙවැනි අලෙක්සාන්ඩර් රජු ගත්විනිති (පීටර්ස්බර්ගය අසල පිහිටි සාර්ගේ නිල මාලිගය) සැඟවී සිටියේය. විප්ලවවාදී ව්‍යාපාරයට බිය වූ මොහු නරෝද්නය වෝලූ (නරෝද්නික්වාදී ත්‍රස්තවාදීන්ගේ රහස් දේශපාලන සංවිධානයකි) ත්‍රස්තවාදීන් යළිත් පහර දෙනු ඇතැයි තැනිගෙන සිටියේය.
- 7 ඩාවින්, චාර්ස්-රොබට් (1809-1882) ඉංග්‍රීසි ජාතික විද්‍යාඥයෙකි. ද්‍රව්‍යවාදී ජෛව විද්‍යාවේ නිර්මාතෘවරයායි. ඩාවින් ප්‍රථම වරට ප්‍රකෘති විද්‍යාත්මක ද්‍රව්‍ය අති විශාල සංඛ්‍යාවක් මත පීචමාන ස්වභාව ධර්මයේ සංවිධානය පිළිබඳ න්‍යායයක් ඉදිරිපත් කොට, ඓතිහාසික ලෝකයේ වර්ධනය අඩු සංකීර්ණ ආකාරයන්ගේ සිට වඩාත් වැඩි සංකීර්ණ ආකාර දක්වා වර්ධනය වූ සැටි ඔප්පු කළේය, අළුත් පීච වස්තූන් ඇති වීම සහ පැරණි පීච වස්තූන් අතුරුදහන් වීම ස්වාභාවික ඓතිහාසික සංවර්ධනයේ ප්‍රතිඵලයක් බව පෙන්වා දුන්නේය.

ඩාවින්ගේ න්‍යායයේ ප්‍රධාන සංකල්පය ස්වාභාවික හා කෘතිම වරණයන්ගේ මාර්ගයෙන් විශේෂයන්ගේ ප්‍රභවය ඇති වීමේ උගැන්වීමයි. ඉන්ද්‍රියයනට විචල්‍යතාවය සහ ආවේණිකය ස්වාභාවික බව ඩාවින් පෙන්වා දුන්නේය. යම්කිසි සතකුට හෝ පැලෑටියකට හෝ සිය පැවැත්ම සඳහා කරන අරගලයේදී හිත කර ලක්ෂණ පැලපදියම් වී එය සතුන්ගේ හා පැලෑටිවල නව වර්ගයන්ගේ ඇති වීමට ඉඩ සලසන බව ඩාවින් පෙන්වා දුන්නේය. 'විශේෂයන්ගේ ප්‍රභවය' (1859) නැමැති කෘතියෙන් ඔහු සිය විද්‍යාත්මක උගැන්වීමේ ප්‍රධාන මූලධර්ම සහ ඔප්පු කිරීම් ඉදිරිපත් කළේය.
- 8 අංක 1 සටහන බලන්න.
- 9 ජ්රුදෙන් පියෙර් ජොසෙප් (1809-1865) - ප්‍රංශ දේශපාලන සාහිත්‍ය ධරයෙකි, ආර්ථික වේදියෙකි, සමාජ විද්‍යා වේදියෙකි. සුළු ධනවාදී දෘෂ්ටියේ ආචාර්ය වරයෙකි. අරාජිකවාදයේ එක් කථනාවරයෙකි. ජ්රුදෙන්ගේ සිහිනය වූයේ සුළු ධනවාදී අයිතිය විරාගන කිරීමයි. ඔහු සුළු ධනවාදී ස්ථාවරයකින් මහා ධනවාදී අයිතිය විවේචනයට හසු කළේය. කම්කරුවන්ට තමන්ගේම නිෂ්පාදන මාධ්‍යයන් අයත් කර ගෙන කම්මාන්ත ශිල්පීන් වීමට උදව් දෙන "නිලිණා ණය දෙන" "මහජන බැංකුවක්" පිහිටුවාලීමට ඔහු යෝජනා කළේය. හුවමාරු කිරීමේ විශේෂ බැංකු පිහිටුවීමේ ජ්රුදෙන්ගේ සිහිනයද එවැනිම ප්‍රතිගාමී ස්වරූපයක් දැරීය. මේ බැංකු මගින් ශිල්පීන් නිපදවන භාණ්ඩවලට "සාධාරණ" මිලක් ලබාදීම ඔහුගේ අදහස විය. එහෙත් ඒ අතරම ධනවාදී නිෂ්පාදන මාධ්‍යයන් සහ උපකරණවල අයිතිය වෙනස් කිරීමට හෝ අකැමැති විය. නිර්ධන පංතියේ ඓතිහාසික ක්‍රියා කලාපය වටහා ගැනීමට අපොහොසත් වූ ජ්රුදෙන් පංති සටනද, නිර්ධන පංතික විප්ලවය සහ නිර්ධන පංතික ආඥාදායකත්වයද පිළි නොගත්තේය. අරාජිකවාදී ස්ථාවරයෙක සිට රජයක අවශ්‍යතාවය ප්‍රතික්ෂේප කළේය. පළමුවැනි ජාත්‍යන්තරයට තම අදහස් පැටවීමට පරිශ්‍රම දැරූ ජ්රුදෙන්වාදීන්ට විරුද්ධව මාක්ස් හා එංගලන්ත දැඩි සටනක් ගෙන ගියහ. කාල් මාක්ස් විසින් ලියන ලද 'දර්ශනවාදයේ දැඩිබව' නැමැති කෘතිය මගින් ඔහු ජ්රුදෙන්වාදය දරුණුතම විවේචනයට හසු කළේය.
- 10 ලසාල්වාදියෝ - සුළු ධනවාදී සමාජවාදී ජර්මන් ජාතික ලසාල් ගේ අනුගාමිකයින් මෙනමින් හැඳින්විණි.

1863 දී ලයිප්සිග් නගරයේ කම්කරු සංගමවල සමුළුවේදී ලසාල් සමස්ත ජර්මන් කම්කරු සංගමයේ සාමාජිකයෙකු බවට පත්විය. එම සංගමයේ පළමුවැනි සභාපති වරයාද ඔහුය. එහි වැඩ පිළිවෙල, මූලික උපක්‍රම ඔහු සූත්‍ර ගත කළේය. කම්කරු පංතියේ බහුජන දේශපාලන පක්ෂයක් නිර්මාණය කිරීම ජර්මනියේ කම්කරු පංති ව්‍යාපාරයේ ඉදිරි පියවරයක් බවට සැක නැත. එසේ වුවද මූලික දේශපාලන හා න්‍යායික ප්‍රශ්නවලදී ලසාල් සහ ඔහුගේ ගෝලයෝ අවස්ථාවාදී ස්ථාවරයක් ගත්හ. සාමාජයික ප්‍රශ්න විසඳ ගැනීම සඳහා ජර්මනියානු ආණ්ඩුව පාවිච්චි කළ හැකි යැයි සිතූ ලසාල්වාදියෝ බිස්මාර්ක්ගේ ආණ්ඩුව සමග සාකච්ඡා කිරීමට උත්සාහ දැරූහ. මාක්ස් සහ එංගල්ස් ලසාල්වාදීන්ගේ න්‍යායය, උපක්‍රම සහ සංවිධානාත්මක මූලධර්ම ජර්මන් කම්කරු පංති ව්‍යාපාරයේ අවස්ථාවාදී ප්‍රවණතාවයක් බව පෙන්වා දෙමින් එය විවේචනය කළහ.

11 ඕවන්වාදියෝ - ඉංග්‍රීසි ජාතික මනෝරාජික සමාජවාදී රොබට් ඕවන් (1771-1858) ගේ ගෝලයෝ සහ අනුගාමිකයෝය.

ඕවන් ඉතා දැඩි ලෙස ධනවාදී සමාජය විවේචනය කළේය. එහෙත් ධනවාදී ප්‍රතිවිරෝධීතාවයේ සැබෑ මුල් හෙළි කිරීමට හේ අපොහොසත් විය. සාමාජයික අසාධාරණත්වය රඳ පවතින්නේ අධ්‍යාපනය පොදු ලෙස පැතිරියාමේ නොසැහෙනතාවය උඩ මිස ධනවාදී නිෂ්පාදන ක්‍රමය තුළ නොවන බව ඕවන් විශ්වාස කළේය. එබැවින් ධනවාදය වෙනස් කිරීම පිණිස අධ්‍යාපනය පැතිරවීම සහ සාමාජයික ප්‍රතිසංස්කරණ සහිත පුළුල් වැඩ පිළිවෙලක් ඔහු ඉදිරිපත් කළේය. සමාජයේ අනාගතය ඔහු දුටුවේ කුඩා ස්වයං පාලක කොමියුන්වල ස්වාධීන සන්ධිය සංවිධානයක් ලෙසය. එහෙත් ඕවන් සිය අදහස් ප්‍රායෝගික ලෙස ක්‍රියාවට යෙදවීමේදී අසාර්ථක විය.

12 පුර්යේවාදියෝ - ප්‍රංශ මනෝරාජික සමාජවාදී ෂාර්ල් පුර්යේගේ (1772-1837) අනුගාමිකයෝ සහ ගෝලයෝය.

පුර්යේ ධනපති ක්‍රමය ඉතා දැඩි ලෙසත්, ගැඹුරු ලෙසත් විවේචනයට හසු කළේය. අනාගත ‘‘සංගතික’’ මිනිස් සමාජය පිළිබඳව ලස්සන විනයක් මැවීය. එය මිනිස් හැඟීම් සවිඥානක ලෙස දැනගැනීමේ පදනම මත වුවකි. ඔහු ප්‍රවණ්ඩකාරී විප්ලවයට විරුද්ධ විය. අනාගත සමාජවාදී සමාජය කරා පරිවර්තනය වීම ආදර්ශවත් ශ්‍රමකාමී සංගමවල සාමකාමී ප්‍රචාරයේ ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් සිදුවිය හැකි බව ඔහු පිළිගත්තේය. මෙම ශ්‍රමකාමී සංගමවල ස්වේච්ඡානුගත සහ සිත් ඇද ගන්නා ශ්‍රමය මිනිසාගේ අවශ්‍යතාවයක් වනු ඇතැයි ඔහු විශ්වාස කළේය. එසේවුවද පුර්යේ පෞද්ගලික දේපොළ අයිතිය ප්‍රතික්ෂේප නොකළේය. ඔහුගේ මේ ශ්‍රම සංගමවල පොහොසත්තු මෙන්ම දුප්පත්තුද වූහ.

13 කබේ, එනියෝ (1788-1856) - ප්‍රංශ ජාතිකයෙකි. සුළු ධනවාදී ස්ථාවරයක පිහිටා ආණ්ඩු ක්‍රම හා දේශපාලනය ගැන පොත් ලියුවකි. මනෝරාජික කොමියුනිස්ට්වාදයේ සම්භාවනීය නියෝජිතයෙකි. සමාජයේ සාමකාමී ප්‍රත්‍යස්ථාපනයක් ඇති කිරීම මගින් ධනවාදයේ අඩුපාඩුකම් මකාලීමට පුළුවනැයි ඔහු විශ්වාස කළේය. 1840 දී ඔහු විසින් ලියන ලද ඉකාරියානු සංචාරය නැමති ග්‍රන්ථයෙන් ඔහු සිය අදහස් ඉදිරිපත් කළේය. ඔහු එය ප්‍රායෝගික ලෙස ක්‍රියාවේ යෙදවීම පිණිස ඇමෙරිකාවේ කොමියුනිස්ට්වාදී ජනපද පිහිටුවීමට උත්සාහ කළේය. එහෙත් ඔහුගේ එම ප්‍රයත්නය සම්පූර්ණයෙන්ම විනාශයට පත් විය.

වයිට්ලින්ග්, වල්හෙල්ම් (1808-1871) ජර්මන් කම්කරු පංති ව්‍යාපාරයේ සම්භාවනීය නායකයෙකි. මනෝරාජික ‘‘සර්ව සමාන’’ කොමියුනිස්ට්වාදී න්‍යායයේ එක් ආදි කතු වරයෙකි. එංගල්ස් පවසන පරිදි වයිට්ලින්ග් ජර්මනියේ නිර්ධන පංතික ප්‍රථම ස්වාධීන න්‍යායික ව්‍යාපාරයේ සක්‍රීය ක්‍රියා කොටසක් ඉටු කළේය.

14 ඩාවින් පිළිබඳ සටහන (අංක 7) බලන්න.

15 කොමියුනිය පිළිබඳ අංක 3 සටහන බලන්න.

16 අංක 2 සටහන බලන්න.

17 1852 ඔක්තෝබර් 4 සිට නොවැම්බර් 12 ද දක්වා ජර්මනියානු ආණ්ඩුව විසින් සංවිධානය කරන ලද ප්‍රකෝපකාරී නඩු විභාගය ගැනයි. ජාත්‍යන්තර කොමියුනිස්ට්වාදී සංගමයේ සාමාජිකයින් එකොළොස් දෙනෙකුට විරුද්ධව නඩු පවරන ලදී. රජය පාවාදීමට කුමන්ත්‍රණය කළැයි යන චෝදනාව යටතේ ආරම්භ වූ මෙම නඩු විභාගය ව්‍යාජ ලියවිලි සහ බොරු සාක්ෂි අනුව හත්දෙනෙකු වරදකරුවන් බවට තීරණය කොට ඔවුනට අවුරුදු තුනේ සිට හය දක්වා කාලයක සිර දඬුවම් නියම කරන ලදී.

18 කාල් මාක්ස්ගේ ‘ජාත්‍යන්තර කම්කරු සන්ග්‍රහණය’ පොදු ව්‍යවස්ථා මාලාව’ බලන්න.

19 වයිට්ලින්ග් පිළිබඳ සටහන බලන්න (අංක 13).

20 සම්මේලන පෝලන්තය 1814-1815 විශාල සම්මේලනයේදී ගන්නා ලද තීරණය අනුව, පෝලන්ත

රාජධානියෙන් රාසියාවට අයත් වුණු කොටස මෙහමින් හැඳින්විණි.

21 තුන්වැනි නැපෝලියන් (ලුවී බොනපාට්) (1808-1873) පළමුවැනි නැපෝලියන්ගේ බෑණාය. දෙවැනි ප්‍රංශ සමුහාණ්ඩුවේ ජනාධිපති ධුරයට (1848-1851) පත් විය. අනතුරුව ප්‍රංශයේ අධිරාජයා (1852-1870) හැටියට පත් විය.

බිස්මාක් ඕටෝ එඩ්වර්ඩ් ලියෝපෝල්ඩ් (1815-1898) ජර්මනියේ රාජ්‍ය නායකයෙකි, රාජ්‍ය තන්ත්‍රිකයෙකි. දේශීය හා විදේශීය ප්‍රතිපත්තිවලදී විශාල ඉඩම් හිමි යුන්කරයින්ගේ සහ ධනපතින්ගේ අයිතිය ආරක්ෂා කළේය. ජර්මනියේ නායකත්වය යටතේ ජර්මනිය ඒකරාශී කිරීමට ඔහු රටවල් අල්ලා ගැනීම සහ සාර්ථක ලෙස රාජ්‍ය තන්ත්‍රික උපායයන් යෙදවීය. 1871 සිට 1890 දක්වා ජර්මන් අධිරාජ්‍යයේ වාන්ස්ලර් ධුරය ඉසිලීය.

“1848 විප්ලවයට, ඊට පෙර හටගත් විප්ලවයට මෙන්ම, විශේෂ ගමන් සගයෝ සහ උරුමක්කාරයෝ සිටියහ. කාල් මාක්ස් නිතර කීමට ආශා කළ පරිදි විප්ලවය මර්දනය කළ අයම එහි බලකාරයෝ බවට පත්වූහ. ඒකීය, ස්වාධීන ඉතාලියක් බිහිකිරීමට ලුවී නැපෝලියන්ට සිදු විය. බිස්මාක්ට ජර්මනියේ එක්තරා විදිහක පෙරලියක් කිරීමට සිදු වූ අතර හංගේරියාවට නිදහස දීමට සිදු විය...” (එංගලන්තයේ කම්කරු පංතියේ තන්ත්ව’ නැමැති පොතේ ඉංග්‍රීසි සංස්කරණයට එංගලන්ත ලියූ සංඥාපනයෙනි).

22 රාසියන් අධිරාජ්‍යයට අයත් පෝලන්ත පෙදෙස්වල 1863 ජනවාරි මාසයේදී ආරම්භ වූ ජාතික විමුක්ති කැරැල්ල ගැනයි. මේ කැරැල්ල සාර්ගේ හමුදාව විසින් ඉතා කෲර ලෙස පාගා දැමිණි. කැරැල්ලේ සමහර නායකයින් බටහිර රටවල් මැදිහත්වීම බලා පොරොත්තු වුණද, ඒ රටවල් රාජ්‍ය තන්ත්‍රික ප්‍රකාශනයට පමණක් සීමා විය.

23 නවවැනි පියුස් පාප්වහන්සේ - 1864 දී පාප් ධුරයට පත් විය. එවකට ඔහු “ලිබරල්වාදියකු” සේ ගණන් ගැනිණි. එහෙත් 1848 ට පෙර යුරෝපයේ පොලිස් කාරයාගේ ක්‍රියා කලාපය ඉටු කළ රාසියන් පළමුවැනි නිකොලායි සාර් රජු මෙන්ම පාප්තුමාද සමාජවාදයේ පරම හතුරකු වූයේය. මුළු මහත් යුරෝපා ප්‍රතිගාමීත්වයේ පිලිගත් නායකයා වූ මැට්ටින් ප්‍රංශ ඉතිහාසඥයකු සහ ඇමතිවරයකු වන ග්‍රීසෝ සමග මේ කාලයේදී විශේෂයෙන් කිට්ටු සබඳකම් ඇති කර ගත්තේය. ග්‍රීසෝ මහා මූල්‍ය ධනපතින්ගේ හා කම්මාන්ත ධනපතින්ගේ දෲෂ්ටමය ආචාර්යවරයකු වූ අතර නිර්ධන පංතියේ පරම සතුරෙක් විය. ජර්මනියන් රජයේ ඉල්ලීමක් පරිදි ග්‍රීසෝ, කාල් මාක්ස්ව පැරසියෙන් නෙරපා දැමීය. ජර්මනියේ පමණක් නොව, ප්‍රංශයේ හා බෙල්ජියම්වලදී, එපමණක් නොව, ස්විට්සර්ලන්තයේ පවා කොමියුනිස්ට්වාදී ප්‍රචාරක කටයුතුවලට පොලිසිය හැම මාධ්‍යයක්ම පාවිච්චි කරමින් හිරිහැර කළේය.

24 හාක්ස්ත්වසන්, අවිගස්ට් (1792-1866) ජර්මනියානු සිටුවරයෙකි. රාසියන් කෲෂක ක්‍රමය සහ රාසියන් ගොවීන්ගේ ජීවන තතු පිරික්සා බැලීම සඳහා රාසියාවට පැමිණීමට පළමුවැනි නිකොලායි සාර් රජුගෙන් අවසර ලබා ගත්තේය (1843-1844). රාසියාවේ කෲෂක සම්බන්ධකම්වලදී සාමූහික ක්‍රමයක හටබුන් පිලිබඳ පොත් කීපයක් ලියුවේය.

25 මවිර්, ගියෝර්ග්-ලුඩවිග් (1790-1872) - ජර්මන් ඉතිහාසඥයෙකි. පැරණි සහ මධ්‍යකාලීන ජර්මනියේ සමාජ ක්‍රමය පිරික්සීමට ලක් කළේය. ජර්මනියේ මධ්‍යකාලීන සමූහය - මාර්ක් - අධ්‍යයනය කිරීමේදී විශාල සේවයක් කළේය.

26 මෝගන්, ලුවීස් හෙන්රි (1818-1881) ඇමෙරිකන් ජාතික මානව විද්‍යාඥයෙකි, පුරාවිද්‍යා වේදියෙකි, ඉතිහාසඥයෙකි. ඇමෙරිකන් ඉන්දියන්වරුන්ගේ සමාජ ක්‍රමය සහ ජීවන තතු හැඳුරීමේදී ලබාගත් මානව විද්‍යාත්මක විශාල කරුණු රාශියක් පදනම් කර ගනිමින් ආදිකල්පික සමාජයේ මූලික රූපය වූ වංශයේ සංවර්ධනය පිලිබඳව උගැන්වීමක් සනාථ කළේය. පංති සහිත සමාජයට පෙර පැවති සමාජයේ ඉතිහාසය යුගවලට බෙදීමට තැත්කළේද මෝගන් විසිනි. මෝගන්ගේ කෲති මාක්ස් හා එංගලන්ත උසස් ලෙස නිගණනය කළහ. මාක්ස් ඔහුගේ පොත වන ‘ආදිකාලීන සමාජය’ට (1877) විස්තර සටහන් ලියුවේය. එංගලන්ත ‘පවුල, පෞද්ගලික දේපොළ සහ රජය ඇති වූ සැට්’ නැමැති තම කෲතියෙහි මෝගන් එකතු කළ සත්‍ය කරුණු උපුටා දක්වයි.

27 ජාතීන්ගේ මහා දේශාටනය - ක්‍රි. ව. 4-5 සියවසවලදී නැගෙනහිර යුරෝපයේ සිට බටහිරට ගිය වංශ හා ජාතීන් ගැනයි.

කුරුස යුද්ධ 11-13 ශතවර්ෂවලදී බටහිර යුරෝපීය රදළයින්ගේ හා සෙනෙවිවරුන්ගේ නැගෙනහිර යුද්ධ-යටත් විජිත ප්‍රයාණ ගැනයි. ජෙරුසලමේ සහ අතිකුත් රටවල සුද්ධ වූ ස්ථාන බේරාගැනීමේ ආගමික ධජය යටතේ මුස්ලිම් රටවලට විරුද්ධව මේ යුද්ධ කරන ලදී.

28 පසු කලෙක මාක්ස් හා එංගලන්ත විසින් ලියන ලද කෲතිවල “ශ්‍රම වටිනාකම”, “ශ්‍රම මිල” නැමැති සංකල්පයන් වෙනුවට මාක්ස් විසින් ඉදිරිපත් කළ “කම්කරු ශ්‍රම ශක්තියේ වටිනාකම” සහ “කම්කරු ශ්‍රම ශක්තියේ මිල” නැමැති පද යෙදවිණි.

29 පාදඩ නිර්ධන පංතිය (ලම්පන් පොලිටේරියට්) - *Lumpen* නැමැති ජර්මන් වචනයේ තේරුම වැරැහැලි යනුයි. මින් හඳුන්වන්නේ විපංතික නිර්ධන කොටස් වන රස්තියාදු කාරයින්, හිගන්නන්, හොරුන් ආදීන්ය.

සංවිධානාත්මක දේශපාලන සටන් කිරීමේ නොහැකියාවද, සඳුවාරාත්මක අස්ථිරතාවයද, සාහසික ක්‍රියාවලට ඇති ආශාවද නිසා මේ කොටස් ධනපති පංතිය විසින් කුලියට ගෙන ඔවුන් ලවා වැඩ නැවැත්වීම් කඩා කප්පල් කරවීම්, මැරවරකම් කරවීම් ආදිය කරවනු ලැබේ.

30 වන්දය දීමේ අයිතිය ප්‍රතිසංස්කරණය කිරීම ගැනය. එම පනත මහජනතාවගේ බලකිරීම පිට එංගලන්තයේ පාර්ලිමේන්තුව විසින් 1831 දී පිළිගන්නා ලදී. 1832 දී සාම මන්ත්‍රී මණ්ඩලය එය සම්මත කළාය. මේ ප්‍රතිසංස්කරණය ඉඩම් අයිතිකාර මූල්‍ය ප්‍රභූවරුන්ට විරුද්ධව, කාර්මික ධනපති පංතියේ නියෝජිතයින්ට පාර්ලිමේන්තුවට රිංගා ගැනීමට ඉඩ ලබා දුන්නේය. ප්‍රතිසංස්කරණය සඳහා කළ සටනේදී ප්‍රධාන බලවේගය වූ නිර්ධන පංතිය සහ සුළු ධනපති පංතිය ලිබරල් ධනපති පංතිය විසින් රවටන ලදීන් ඔවුන්ට වන්ද බලය අහිමි විය.

31 ලෙජිමිස්ට්වරු - 1830 දී පෙරළා දමන ලද බුර්බොන්වරුන්ගේ අනුගාමිකයෝය. පරම්පරාගත විශාල ඉඩම් හිමියන්ගේ අයිතිවාසිකම් වෙනුවෙන් පෙනී සිටි නියෝජිතයෝය. මූල්‍ය ප්‍රභූවරුන්ගේ සහ විශාල ධනපතින්ගේ ආධාරය ඇතිව ඔර්ලියන් වරුන්ට විරුද්ධව කළ සටන්වලදී ලෙජිමිස්ට්වරු නිතර පාහේ සාමාජික ජනාන්දේලනයක් ඇති කළහ. මෙවැනි අවස්ථාවලදී ඔවුහු සුරාකන ධනපතින්ට විරුද්ධව, වැඩ කරන ජනතාවගේ ආරක්ෂකයින් හැටියට පෙනී සිටියහ.

යෞවන එංගලන්තකාරයෝ - 1840 ගනන්වලදී සාදන ලද ඉංග්‍රීසි ගතානුගතික (ටෝර්) පක්ෂයට අයත් දේශපාලනඥයින්ගේ සහ සාහිත්‍ය වේදීන්ගේ කණ්ඩායමක් මෙතමන් ප්‍රසිද්ධ විය. ධනපති පංතියේ ආර්ථික හා දේශපාලන බලය නිසා අසතුටට පත් ඉඩම්හිමි රදළ පෙළැන්තියට අයත් යෞවන එංගලන්තකාරයෝ ධනපති පංතියට විරුද්ධව ගෙනයන සටනට කම්කරු පංතිය අෂඳ ගැනීම පිණිස කුටිල ජනාන්දේලනයක් යෙදුණහ.

32 සිස්මොන්ඩ්, ජාන් ආර්ල් ලෙයෝනාර් සිමොන්දෙ (1773-1842) - ස්විට්සර්ලන්ත ආර්ථික විද්‍යා වේදියෙකි, ඉතිහාසඥයෙකි. සුළු ධනපති සමාජවාදයේ නියෝජිතයෙකි. මහා ධනපති නිෂ්පාදනයේ ප්‍රගමනික ප්‍රවණතාවය සිස්මොන්ඩ්ට නොවැරදිනි. පැරණි සම්ප්‍රදායන් හා සිරිත්වලින් ආදර්ශ සෙවීමට හේ ඉදිරිපත් විය. වෙනස් වූ ආර්ථික තත්ත්වයන්ට කොහෙත්ම නොගැළපෙන කම්මාන්ත වැඩ ශාලා සංවිධානය, කෘෂිකර්මයේ පීතෘමූලිකත්වයද ඔහු ආදර්ශ ලෙස දිටිය.

33 යුන්කර්වරු - ජර්මනියානු ඉඩම් හිමි රදළ පෙළැන්තියය.

34 ගෘෂ් කාල්, (1817-1887) - ජර්මන් සුළු ධනවාදී දේශපාලන සාහිත්‍ය වේදියෙකි.

35 බබේජ්, ග්‍රාන් - (සැබෑ නම - පුන්සුවා නොඑල්) (1760 - 1797) - ප්‍රංශ විප්ලවවාදියෙකි, මනෝරාජික කොමියුනිස්ට්වාදයේ සම්භාවනීය නියෝජිතයෙකි. අවිගත් නැගිටීම සඳහා සූදනම් වන රහස් සංගමයක් සංවිධානය කළේය. කුමන්ත්‍රණය හෙළිදරව් විය. 1797 මැයි 27 ද ඔහු එල්ලා මරන ලදී.

36 සෙන්-සිමොන්, අන්රි ක්ලෝඩ් (1760-1825) - ප්‍රංශ මනෝරාජික සමාජවාදියෙකි. ධනවාදය විවේචනය කොට, ධනපති සමාජය වෙනුවට මූලික සංගමයන් සහිත සමාජයක් ගොඩ නැගීම සඳහා වැඩ පිළිවෙළක් ඉදිරිපත් කළේය. නව සමාජයේ හැම දෙනෙකුම වැඩ කළ යුතු බවත්, ශ්‍රමයෙහි සිය සාර්ථකත්වය අනුව ඔවුන්ගේ සාමාජික ක්‍රියාකලාපය එයට ගැළපෙන සේ අනුරූපී විය යුතු බවත් සෙන්-සිමොන් කල්පනා කළේය. කම්මාන්තය හා විද්‍යාව අතර මිත්‍ර සම්බන්ධතාවය ගැනත්, මධ්‍යගත හා නිෂ්පාදන සැලැස්මක් ගැනත් අදහස් ඉදිරිපත් කළේය. එහෙත් ඔහු පෞද්ගලික දේපොළට සහ ප්‍රාග්ධන පොළියට අත නොගැසීය. විප්ලවයට හා දේශපාලන සටන්වලට විරුද්ධ විය. නිර්ධන පංතියේ ඓතිහාසික කාර්යභාරය තේරුම් නොගත්තේය. ආණ්ඩු ප්‍රතිසංස්කරණ සහ නව ආගමක් අනුව සමාජයට අධ්‍යාත්මික අධ්‍යාපනයක් ලබා දීමෙන් පංති ප්‍රතිසන්නිතාවයන් අහෝසි කළ හැකි යැයි කල්පනා කළේය.

37 චාර්ටිස්ට්වාදය (*Chartism*) - එංගලන්ත කම්කරු පංතියේ දරුණු ආර්ථික තත්ත්වය සහ දේශපාලන නොපනත්කම නිසා හටගත් පොදුජන විප්ලවවාදී ව්‍යාපාරයකි. 1830 ගණන්වල අගදී පටන්ගත් මෙම ව්‍යාපාරය වරින් වර විශාල රැස්වීම් සහ පෙළපාලි සහිතව 1850 මුල දක්වා පැවතිණි.

38 රිපොමිස්ට්වරු (ප්‍රතිසංස්කරණවාදියෝ) *La Réforme* නැමැති පැරිස් පුවත්පතේ (1843-1850) අනුගාමිකයෝය. සමූහාණ්ඩුවක් පිහිටුවා ප්‍රජාතන්ත්‍රික සහ සාමාජික ප්‍රතිසංස්කරණ ඇති කරන ලෙස මේ පුවත්පත උද්ඝෝෂණයක් ගෙන ගියේය.

39 ලෙද්රූ-රොලෙන්, අලෙක්සාන්දර් මගියුස්ට් (1807-1874) - ප්‍රංශ දේශපාලන සාහිත්‍ය වේදියෙකි,

දේශපාලනඥයෙකි. ධනවාදී ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදීන්ගේ නායකයෙකි. *La Réforme* පුවත්පතේ කතුවරයාය. 1848 තාවකාලික ආණ්ඩුවේ සාමාජිකයෙක් විය.

ඩෙවිඩ් ඩැවි (1811-1882) - ප්‍රංශ සුළු ධනවාදී සමාජවාදියෙකි. ඉතිහාසඥයෙකි. 1848-1849 වසරවලදී විප්ලවයේ නායකයෙක් විය. ධනවාදීන් සමඟ සම්මුති ඇතිකර ගැනීමේ ස්ථාවරයක් ගත්තේය.

40 1846 පෙබරවාරි මාසයේදී පෝලන්ත භූමියේදී සුදුනම් කළ කැරැල්ලේ මූලිකයින් වූයේ පොලන්ත විප්ලවවාදී ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදීන්ය. මේ කැරැල්ලේ පරමාර්ථය වූයේ පෝලන්තයට ජාතික විමුක්තිය ලබා දීමය.

